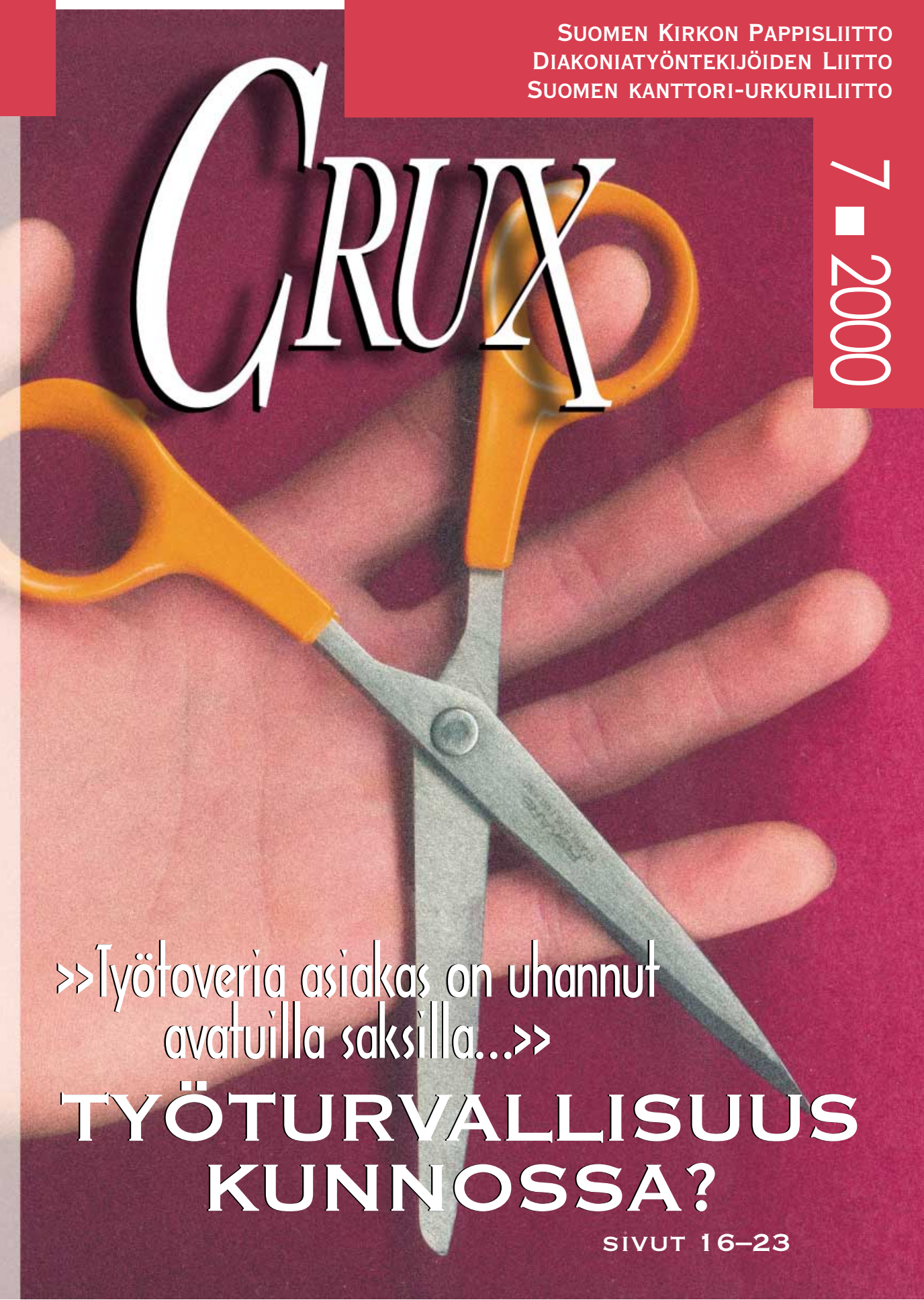

CRUX

>>Työtoveria asiakas on uhannut
avatuilla saksilla...>>

TYÖTURVALLISUUS KUNNOSSA?

SIVUT 16–23

VASTAAVA TOIMITTAJA

Jukka Huttunen
(09) 150 2466.
jukka.huttunen@pappisliitto.fi

TOIMITUSKUNTA

Jukka Huttunen, past. (pj.)
Leena Huovinen,
korkeakoulupastori
Sirpa Lampinen, kanttori
Reijo Liimatainen, seurakuntapastori
Heikki Mäntylä, kirkkoherra
Sannamari Rusi, diakonissa
Meri Tirroniemi, diakoni
Risto Valtasaari, kanttori
Seppo Wuolio, seurakuntapastori

TOIMITUS

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6, 00520
Helsinki, (09) 150 2453
Fax (09) 148 5875
Sähköposti:
tuula.anttonen@pappisliitto.fi
Postisiirtotili
800016-67632

ULKOASU

Timo Saarinen
timo.saarinen@pelagus.fi

OSOITTEENMUUTOKSET

Diaconiatyöntekijöiden liitto:
Seija Ruotsalainen
(09) 150 2487.
seija.ruotsalainen@dtl.inet.fi
Pappisliitto: Heli Meinola
(09) 150 2653.
heli.meinola@pappisliitto.fi
Kanttori-urkuriliitto:
Hely Munck (09) 150 2446
kanttori.urkuriliitto@kolumbus.fi

ILMOITUSHINNAT

Sivu	2/1	9 900 mk
	1/1	5 500 mk
	1/2	2 900 mk
	1/4	1 600 mk
	1/8	900 mk

ISSN 0783-0122

PAINOPAIKKA

Auranen oy, Forssa

Edessä päin

*J*otenkin tyypillistä on ajatella asioita »takana päin» -asenteella: se ja se on takana päin, menneitä elämää, muistoja vain.

Minullakin on juuri nyt vahvasti sellainen »takana päin» -vaihe päällä: Papiston päivät ovat taakse jäänyttä elämää, hyviä muistoja. Moni syksyn tärkeä hanke on toteutettu, hyvin tai huonosti. Kolme vuotta Pappisliitossa ja Cruxissa on kulunut nopeasti, kohta kaikki on taakse jäänyttä elämää.

Ajattelen taakse jäävää kiittollisena. Kiitos Sinulle lukijani, kiitos Sinulle liittomme jäsen, aktiivinen tai sellainen tavallinen sponsorijäsen. Kiitos yhteisestä työstä. Monet kohtaamiset tai yhteydenotot jäävät merkityksellisinä muistoihin. Kiitos!

Kohta on aika tehdä toimintakertomuksia, katsella taakse päin. Sekin tehdään vain siksi, että edessä päin on elämää, haasteita, työtä.

Tämä lehti sisältää Papiston päivien koosteen, sekä asiaa kirkon työntekijöiden työturvallisuudesta. Ja paljon muuta. Kaikki jutut katsovat eteenpäin.

Jukka Huttunen

PS. Siirryn 1.1.2001 takaisin Espoon seurakuntayhtymän palvelukseen. Sähköpostini on jukka.huttunen@evl.fi.

Tulopolitiikan arvot ja arvostukset

Päättyneen syksyn tuloneuvotteluissa oli paljon pelissä. Vaikka neuvottelut ovat aina hankalia ja jokainen kierros on neuvottelijoiden mielestä »poikkeuksellisen vaikea», tällä erää kyse oli todellakin koko kansantalouden kannalta keskeisistä ratkaisuista. Myös yksittäisen kansalaisen näkökulmasta tuloneuvottelujen tuloksella on tärkeä merkitys semminkin, kun pöydässä olivat palkkauksen ohella myös vuoden 2002 verotuskysymykset.

Neuvotteluissa ja niihin liittyvässä tiedotuksessa nousevat useimmin esille markat ja prosentit. Sivullinen luulee helposti, että neuvotteluissa olisi-kin kyse tilastoista ja matematiikasta. Kuitenkin tuloneuvotteluissa ovat aina ja ennen muuta keskeisiä ne arvot ja arvostukset, joita kulloinkin halutaan painottaa.

Nykymuotoista tulopolitiikkaa on meillä tehty 1960-luvun lopulta lähtien. Sen ajan arvostuksista valtakunnallisiin sopimuksiin on usein liittynyt solidaarisuusajattelu ja palkkaerojen pienentäminen. Erityinen huolenpito matalapalkkaisista istui aika-

naan hyvin yhteiskunnan yleisiin arvostuksiin ja ilmapiiriin. Vaikka nykyistä aikaa luonnehditaan kovaksi ja itsekkääksi, myös tämän syksyn tuloratkaisu on luonteeltaan ja muodoltaan hyvin solidaarinen ja sikäli vanhanaikainen. Muunlaiseen ratkaisuun ei kuitenkaan ollut mahdollisuuksia, kun tavoitteena oli mahdollisimman kattava sopimus.

Viime vuosikymmeninä tulopolitiikkaan on usein liittynyt erityinen naispalkka- tai tasa-arvo-erä. Sillä on haluttu korjata sukupuoleen liittyvää palkkauksellista eriarvoisuutta, joka on todellisuutta monilla sopimusaloilla tänäkin päivänä. Tämäkään alue ei ole tupo-miesten keksintöä, vaan heijastelee yhteiskunnassa yleensäkin vallitsevia virtauksia ja arvoja. Asiaan on tietysti vaikuttanut myös naisalojen terästytyminen työmarkkinakysymyksissä.

Tämän syksyn neuvotteluissa oli esillä koulutukseen liittyvä erä, jota erityisesti AKAVA piti esillä katkeraan loppuun asti. Julkisuudessa tästäkin hankkeesta tehtiin sukupuoleen ja tasa-arvoon liittyvä asia, vaikka tarkoitus oli puuttua koulutuksen, työn vaativuuden ja palkkauksen väliseen epäsuhtaan oli kyseessä mies tai nainen. Akavalaisen hankkeen epäonnistuminen osoittaa yhteiskunnan ja työmarkkinoiden suhtautumista koulutukseen, tutkintoihin, opiskeluun ja itsensä kehittämiseen. Tai sitten taustalla olivat sellaiset arvostukset, joiden mukaan vain esimerkiksi tekninen osaaminen on arvostettua, mutta ihmisiin liittyvä ei.

Koulutuskysymysten käsittely ei koskaan ole ollut helppoa kirkonkaan neuvotteluissa. On ollut vaikea saada kaikkien osapuolten ymmärtämystä sen taakse, että suoritettu tutkinto kuuluu joihinkin tehtäviin ja on tehtävän saamisen edellytys eikä pitkäkään käytännön kokemus voi sitä korvata. Myöskään jatkuvaa itsensä kehittämistä ja koulutautumista, mihin kirkon työntekijöillä on selvää harrastusta, ei ole haluttu rahalla palkita. Kun on puhuttu tehtävien vaativuudesta, jotkut ovat ajatelleet, että se ei liity koulutukseen millään lailla. Välttämättä ei aina ole kysymys siitä, että koulutusta ei sinällään arvostettaisi. Useammin on taustalla sen tosiasian pelko, että koulutukseen perustuva palkkauksen osa jakaantuisi kovin epätasaisesti järjestöjen jäsenkuntaan. Työvoimasta kilpailtaessa tullaan ennen pitkää kuitenkin totisen paikan eteen. Jatkossakin kirkko ja sen työ kaipaa ennen muuta koulutettuja ja sitä myöten motivoituneita ja sitoutuneita työntekijöitä.

Papiston päiviltä yli 10.000 markkaa Afrikkaan

Papiston päivillä kerätyt kolehdit tuottivat yli 10.000 markkaa. Avajaisjumalanpalveluksessa Tampere-talossa namibialaisen pappisseminaari Paulinumin hyväksi koottiin 7.976,70 markkaa ja yömessussa Kirkon Ulkomaanavun kautta Ruandaan kerättiin 2.446,90.

Uudet Internet-kotisivut

Diakoniatyöntekijöiden Liiton kotisivut valmistuvat joulukuun aikana. Käy tutustumassa! Osoite on www.dtl.fi.

Opintomatka siirtyy vuodella

Vuoden 2001 toimintasuunnitelmassa kaavailtu opintomatka syksyllä 2001 joudutaan aikataulusyistä siirtämään vuodella eteenpäin. Liiton toimistossa on jo aloitettu matkan alustava suunnittelu ja yhtenä vaihtoehtona on toiminnanjohtajien palaverissa pohdittu kolmen kirkon sektorin liiton yhteistä opintomatkaa. Asiasta tullaan tiedotamaan aikanaan Crux-lehdessä.

Kesämökkivaraus jo alkuvuodesta

Diakoniatyöntekijöiden Liiton kesämökki Maaningalla on jälleen ensi kesänä liiton jäsenen ja heidän läheistensä käytössä kesä — elokuun ajan. Mökin varausysteemiin on tehty seuraavat muutokset: Mökkivarauksia otetaan vastaan tammi-maaliskuun aikana liiton toimistossa 09-1502 487/Ruotsalainen.

Etusija annetaan ensikertalaisille. Muut voivat jättää varaustoiveensa odottamaan ensikertalaisilta vapaiksi jääviä viikkoja. Kirjallinen varausvahvistus lähetetään lomaviikon saaneille huhtikuun puoliväliin mennessä. Mahdollisia vapaita viikkoja ja peruutuspaikkoja kannattaa kuitenkin kysellä pitkin kevättä.

Diakoniatyöntekijöiden Liitolta työturvallisuusohjeet

Diakoniatyöntekijöiden Liitto pitää huolestuttavana diakoniatyöntekijöiden puutteellista työturvallisuutta. Tilanne on pahentunut asiakaskunnan monipuolistumisen ja lisääntymisen myötä. Turvallinen työympäristö on kuitenkin hyvän työkyvyn perusta. Vastuu turvallisuudesta työstä ja työympäristöstä kuuluu sekä työnantajalle että työntekijälle.

Liiton ohjeissa kiinnitetään huomio mm. turvalliseen ja asianmukaiseen työhuoneeseen. Työtiloja suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota työntekijän työturvallisuuteen. Tehokas työhön opastus ja pe-

rehdyttäminen ovat tärkeä osa työntekijän ennakoivaa työturvallisuutta. Lisäksi suositeltavaa on, että ongelmalliset kotikäynnit tehdään aina työparin kanssa.

Tehokkaasti järjestetty henkinen huolto ongelmatilanteiden jälkeen on ensiarvoisan tärkeää myöhempien ongelmien ehkäisyn kannalta. Vaikeiden tilanteiden purku ja mahdollisimman varhain aloitettu psyykinen tukeminen edesauttavat työkykyisenä pysymistä.

Diakoniatyöntekijän työturvallisuus- ja työhuoneohjeita voi tilata Diakoniatyöntekijöiden Liiton toimistosta p. 09-1502 487.

DTL:n valtuuskunnan kokouksessa päätettyä

Hallituksen varsinaiset jäsenet:	Kotipaikka:	Toimikausi:
Ingo, Mikaela, uudelleen	Korsholm	2001–2003
Ilmonen, Sinikka	Liminka	1999–2001
Harju, Ulla-Maija	Lahti	2000–2002
Turtiainen, Kati	Jyväskylä	1999–2001
Loijas, Helvi	Noormarkku	2000–2002
Suutala, Hillevi, uudelleen	Vantaa	2001–2003

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Kastrén, Martina, uusi	Pernå	2001–2003
Risto, Sirkka-Liisa	Tornio	1999–2001
Rantala, Kirsti	Halikko	2000–2002
Ryynänen, Sirkka	Joensuu	1999–2001
Immonen, Kirsti	Ilmajoki	2000–2002
Sormunen, Hilikka, uudelleen	Anjalankoski	2001–2003

Jäsenmaksun suuruus säilyi ennallaan.

Järjestösihteerin toimi vakinaistetaan 1.9.2001 alkaen.

Teologikurssi 1960

kokoontuu Helsingissä maanantaina 12.2.2001 alkaen klo 12 Tuomiokirkon kryptassa ja päättyen illalla Katajanokan Kasinolla. Ohjelma lähetetään myöhemmin.

Tiedustelut Antero Rissanen 050-594 1316 ja ismo.torronen@evl.fi.

Varaa aika ja tule mukaan!

Pappisliiton valtuusto koolla Tampereella 23.–25.10.2000

Pappisliiton valtuusto kokoontui syyskokoukseensa Papiston päivien yhteydessä Tampereella. Seuraavassa valtuuston keskeisimmät päätökset:

Hallituksen jäsenet vuosiksi 2001–2002

Hallituksen jäseniksi valittiin erovuoroisten tilalle:

Borgå stift: Forsén, Stefan

Oulun hiippakunta: Kurronen, Tarja (uudelleen)

Lapuan hiippakunta: Tuomi, Arvi (uudelleen)

Vuosiksi 2000–2001 valitut hallituksen jäsenet ovat:

Turun arkkihiippakunta: Heikola, Rauno

Kuopion hiippakunta: Kormilainen, Risto

Mikkelin hiippakunta: Peura, Esa-Matti

Tampereen hiippakunta: Tynkynen, Markku

Helsingin hiippakunta: Vuento, Anneli

Liiton puheenjohtajana toimii vuoden 2002 loppuun Juha Kauppinen.

Pappisliiton tulos- ja toimintasuunnitelma vuodelle 2001

Kokous hyväksyi liiton tavoitteet, toiminnan painopisteet ja päälinjat vuodelle 2001. Suunnitelma julkaistaan kokonaisuudessaan kotisivuilla.

Talousarviot vuosiksi 2001 hyväksyttiin — opintomatka-apuraha 1.600 markkaa

Valtuusto hyväksyi Pappisliiton sekä Opinto- ja avustusraaston talousarviot vuodelle 2001. Vuoden 2001 opintomatka-apurahaksi päätettiin 1.600 mk. Apurahaa voivat anomuksesta saada liiton

varsinaiset jäsenet (myös kaksoisjäsenet) liiton järjestämille opintomatkoille (myös opiskelijat) tai muille ulkomaisille opintomatoille. Edellytyksenä on, että edellisestä apurahasta on kulunut seitsemän täyttä kalenterivuotta (Vuosi 2001:1993).

Jäsenmaksut ennallaan

Vuoden 2001 jäsenmaksuiksi vahvistettiin:

- aktiivi-, maisteri- ja kandidaattijäsenet 1,0 % varsinaisesta palkasta
- ulkomailla työskentelevät 400 mk
- työelämän ulkopuolella olevat 400 mk
- kaksoisjäsenet 250 mk
- eläkeläisjäsenet 240 mk
- opiskelijat 0 mk

Valtuusto kokoontuu seuraavaan kokoukseen huhtikuussa 2001.

Veroilmoitus vuodelta 2000

Vuodelta 2000 toimitettava verotus ei perusteiltaan ole muuttunut vuoden 1999 verotuksesta. Palkkatulojen verotusta ja vero-vähennyksiä koskeva artikkeli on luettavissa Pappisliiton kotisivuilla (<http://www.evl.fi/jst/pappisliitto>). Seuraavassa otetaan esiin kuitenkin ne konkreettiset muutokset, jotka koskevat verovuotta 2000.

Tuloverolakia muutettiin 25.6.2000 annetulla lailla, ja muutoksia sovelletaan jo vuoden 2000 verotuksessa:

TYÖMATKAKULUT

Asunnon ja työpaikan välisten matkojen kuluvähennys nousi 28.000 markkaan (v. 1999 23.000 mk). Omavastuu säilyi 3.000 markkana, joten täyden vä-

hennyksen saaminen edellyttää 31.000 markan kuluja. Työmatkakulut on syytä ilmoittaa täysimääräisenä omavastuusuutta vähentämättä.

TULONHANKKIMISVÄHENNYS

Tulonhankkimisvähennys on edelleen kolme prosenttia palkkatulosta, mutta vähennyksen enimmäismäärä nousi 2.400 markkaan (2.100 mk). Täysi vähennys edellyttää 80.000 markan tuloja. Mikäli tulonhankkimiskulut ovat tätä (2.400 mk) suuremmat ne tulee vaatia täysimääräisinä.

Työhuonevähennys (osa tulonhankkimisvähennystä)

Tätä kirjoitettaessa verohallituksesta ei saatu tietoa työhuone-

vähennyksen suuruudesta. Uudet markkamäärät voi poimia vuoden 2000 veroilmoituksen (veroehdotuksen) täyttöoppaasta.

Vuoden 1999 vähennykset olivat:

1. Työhuone on pääansiotulojen hankintapaikka, esim. free lancer-toimittajat 3.300 mk/kk
2. Työhuone on osapäiväisten pätulojen hankintapaikka, esim. opettaja, pappi, kanttori 1.600 mk/kk
3. Työhuone on satunnaisten sivutulojen hankintapaikka 900 mk/kk

Molemmat aviopuolisot sijoittuvat kohtaan 2. 2.700 mk/kk

Osmo Setälä

Järjestöiltä vetoamus arkkipiispalle

**Arkkipiispa
Jukka Paarma**

**Kirkolliskokous
Kirkkohallitus
Piispainkokous**

Vetoamme kirkon johtoon, jotta se käynnistäisi laajan selvitystyön ja määritteli linjansa seurakuntien ja kokonaiskirkon lähivuosikymmenien toiminnan taloudellisiin edellytyksiin, henkilöstöpolitiikkaan ja kirkon palvelutasoon valtakunnallisesti.

Kirkon eri tahoilla on viime vuosina ilmaistu toistuvasti huoli siitä, että suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle uuden vuosituohannan alkuvuosina pätevän työvoiman saatavuus muodostuu vaikeaksi. Yhtäällä on arvioitu työvoimapulan uhkaavan kirkkoa, toisaalla on oletettu monien kirkollisen koulutuksen saaneiden hakeutuvan muiden työnantajien palvelukseen.

Tähän keskusteluun liittyy oleellisesti kirkon kilpailukyky työnantajana sekä palkkatason että muiden työsuhteen ehtojen osalta. Eri arvioiden mukaan kirkon ja muun yhteiskunnan palkkauksen ero on korkeimmillaan joissain tehtävissä jopa 30 prosenttia. Syksyllä 2000 käynnistetty palkkavertailu ns. Kirpas-selvitys tuo lisävalaistusta tähän keskusteluun.

Koulutuksen tason ja koulutettavien määrän osalta kirkko on ilmaissut tahtonsa koulutuspoliittisissa ja aloituspaikkoja koskevissa ratkaisuisaan. Kun monet kirkon koulutukset nyt päteviöt-

Kirkon merkittävimmät järjestöt jättivät loka-kuussa arkkipiispa Jukka Paarmalle vetoamuksen, jossa kirkkoa kehoitetaan selvittämään tulevaisuuden keskeisiä kysymyksiä ja ajoissa varautumaan edessä väistämättä oleviin muutoksiin.

Merkittävää asiassa on paitsi järjestöjen yhteisesiintyminen myös se, että selvitystyötä kehoitetaan tekemään laajasti ja kaikki kysymykset huomioon ottaen sekä että huomio kiinnitetään myös rakenteellisiin kysymyksiin. Vetoamuksen teksti julkaistaan seuraavassa kokonaisuudessaan.

tävät henkilöt paitsi kirkon ammatteihin, myös muun yhteiskunnan tehtäviin, kirkko on asettanut itsensä avoimeen kilpailulanteeseen työnantajana.

Kentältä tulleet signaalit eivät ole kirkon kannalta yksinomaan rohkaisevia. Oppilaitosten harjoittelupalautteesta keräämiemme tietojen mukaan palaute on selainen, ettei seurakuntaa pidetä harjoittelujakson kokemusten perusteella erityisen haluttavana työpaikkana. Syynä on saatu käsitys palkkatasosta, työolosuhteista ja työyhteisöstä.

Toivomme, että kirkko voisi tarkastella laajasti seurakuntien taloutta, eläkevastuitaan, haluttavaa palvelutasoa (sekä väestövoitto- että -tappioalueilla), verotusasemansa kehittymistä ja arvioida kirkkoon kuuluvien määrää tulevaisuudessa, jotta myös tietoinen valinta siitä, millä tavalla kirkon toimintaa halutaan suunnata ja mihin varoja halutaan osoittaa voitaisiin tehdä. Tässä yhteydessä kirkko voisi ottaa kantaa myös henkilöstönsä määrään ja laatuun sekä omaan työnantajaprofiiliinsa.

Katsomme, että kirkon henkilöstön aseman turvaaminen on osa suurta kokonaisuutta, joten tulevaisuuden hahmotteluun tarvitaan laajasti kirkkoa edustavia tahoja. Olemme valmiit tuomaan omalta osaltamme työntekijäpuolen näkökulman käyttöön.

*Tampereella
25. lokakuuta 2000*

*Ritva Rasila
Toiminnanjohtaja
Seurakuntien Viran- ja
Toimenhaltijain Liitto SVTL ry*

*Esko Jossas
Toiminnanjohtaja
Suomen kirkon pappisliitto ry*

*Riitta Hiedanpää
Toiminnanjohtaja
Diakoniatyöntekijöiden Liitto ry*

*Pentti Niemelä
Toiminnanjohtaja
Suomen Kanttori-urkuriliitto ry*

Diakoniatyöntekijöiden neuvottelupäivät

järjestetään 3.–5.10.2001 Tampereella, hotelli Rosendahlsissa.

Aiheena on diakoniatyöntekijän identiteetti.

Huomioi budjettia tehdessäsi osallistumismaksu 500 mk ja ruokailut 650 mk sekä matka-, päivära-

ha- ja majoituskulut.

Päivien järjestäjänä Diakoniatyöntekijöiden Liitto, DIAK, KDYK, Suomen Diakonialaitosten liitto ja Tampereen seurakuntayhtymä/Diakoniakeskus

Kanttorikuoro ottaa uusia laulajia

Chorus Cantorum Finlandiae–Suomen Kanttorikuoro ry perustettiin vuonna 1948 ja ensikonserttinsa se piti saman vuoden elokuussa Lappeenrannassa. Kuoron jäsenistö koostuu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon viroissa olevista kirkkomuusikoista. Jäsenet toimivat siten maan eri tahoilla seurakunnallisen musiikkielämän johtajina osallistuen säveltaiteen eri alueilla tapahtuvaan toimintaan kuorojen kapellimestarina, säveltäjinä, musiikinopettajina ja esiintyvinä taiteilijoina.

Kuoron ensimmäisenä johtajana toimi professori Ossi Elokas (vuodesta 1948–). Hänen jälkeensä kuoroa ovat johtaneet director musices Matti Rauhala (1974–), director cantus Juha Kuparinen (1980–), kuorokapellimestari Heikki Liimola (1990–) ja kuluvan vuoden alusta lukien musiikin maisteri, diplomikuoronjohtaja Timo Lehtovaara.

Kuoro kokoontuu 2–3 kertaa vuodessa harjoitus- ja konserttikiertueelle pitäen kirkkokonserttien lisäksi kouluille ja laitoksille suunnattuja konsertteja. Yli 50 vuotta jatkuneen toimintansa aikana kuoro on järjestänyt yli 400 konserttia eri puolilla Suomea. Sen lisäksi kuoro on tehnyt konserttimatkoja myös maamme rajojen ulkopuolelle, Pohjoismaihin, entiseen Länsi-Saksaan, Unkariin, Kanadaan, Englantiin ja kolme kertaa Yhdysvaltoihin.

Koulutuksen ja taiteellisen päämäärän lisäksi Suomen Kanttorikuoron eräänä päätehtävänä on

hengellisen mieskuoromusiikin esittäminen ja vaaliminen. Osallistumalla kuoron toimintaan viroissa olevat kanttorit saavat merkittävää jatkokoulutusta äänenkäytön ja kuoron johtamisen saralla. Tätä merkittävää toimintaa kanttorikuoro haluaa jatkaa edelleen.

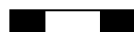
Kanttorikuoron ohjelmisto on varsin laaja käsittäen kuoromusiikkia eri vuosisadoilta vanhojen kirkkosäveltäjien teoksista nykypäivän säveltäjien tuotantoon sekä kouluissa ja työpaikoilla serenadeista kansanlauluihin ja isänmaallisista ikivihreisiin.

Kuoro on tehnyt viisi äänitettä, joista viimeisimpänä on kuoron CD-äänite vuodelta 1996. Kanttorikuoro on lisäksi tehnyt äänitteitä myös Yleisradiolle.

Syyskiertueensa konsertit kuoro piti 3.10.2000 Sonkajärven ja Iisalmen kirkkoissa. Ensi vuoden konserttikiertueet ovat 15.–16. tammikuuta Kiteellä ja Joensuussa, 16. kesäkuuta Turun Valtakunnallisilla kirkkomusiikkijuhlilla sekä 22.–23. lokakuuta Muuramessa ja Jyväskylässä.

Ohjelmisto on virrenjuhluvuoden vuoksi suomalaisten koraalisoovitusten ja koraalimotettien sävyttämää. Kuoroon on saatu uusia laulajajaveltia, joten sen tulevaisuus näyttää sangen lupaavalta. Uusia laulajia kuitenkin tarvitaan erityisesti ääriääniin. Kaikki kiinnostuneet voivat ilmoittautua kuoron johtajalle Timo Lehtovaaralle, puh. 019-5245 114 tai 0400-418 240, tai puheenjohtaja Keijo Matilaiselle, puh. 017-2632 369 tai 0400 653 658.

Nyt kannattaa ilmoittautua Pappisliiton opintomatkoihin Norjaan ja Liettuaan

Pappisliiton vuoden 2001 opintomatkoihin Santiago de Compostelan matka on täynnä, mutta sen sijaan Norjan ja Liettuan matkoille on tilaa.

Seuraavassa se, mitä matkoista tällä hetkellä tiedämme:

»Valtiokirkko -problematiikka ja kirkollinen elämä Norjassa»

Opintomatkalla Norjaan, huhtitoukokuun vaihteessa 2001. Matkanjohtajina TT Hannu Juntunen ja apulaistoiminnanjohtaja Hannu Ronimus. Tutustumiskohdetta pääasiassa Oslolla, Trondheimin retkeä vielä tutkitaan. Matkan hinta tarkentuu joulukuussa.

»Tutustuminen kirkolliseen tilanteeseen Liettuaan»

Opintomatkalla Liettuaan, syyskuu 2001. Matkanjohtajina apulaistoiminnanjohtaja Hannu Ronimus, asiantuntijajohtaja avoinna. Matkatiedot tarkentuvat alkuvuodesta 2001.

Ilmoittautuminen molemmille matkoille Pappisliiton toimistoon, puh. 09-150 2653/Meinola tai sähköpostilla heli.meinola@pappisliitto.fi.

He saavat levätä

Seinäjoen seurakunnan eläkkeellä ollut kirkkoherra, rovasti **Lauri Knuutila** s. 3.6.1912, k. 5.8.2000.

Kemin seurakunnan eläkkeellä ollut kirkkoherra, rovasti **Olavi Kouri** s. 2.9.1921, k. 13.9.2000.

»Fantastiskt upplevelse!«

— ulkomaalaisten osallistujien kokemuksia Pohjoismaisesta Kirkkomusiikkisymposiumista

Jubileum 2000 Pohjoismaiseen Kirkkomusiikkisymposiumiin Helsingissä osallistui yli 700 kirkkomusiikkia, joista yli puolet oli ulkomaalaisia vieraita, suurin osa Pohjoismaista ja joitakin Virosta, Latviasta, Liettuasta, Saksasta ja Itävalasta. Juhlien jälkeen suurtapahtumaa selostettiin sivukaupalla kuvien kera pohjoismaisissa kirkkomusiikkijulkaisuissa kuten Kyrkomusikernas Tidning, Dansk Kirkemusiker Tiden, Organist-bladet ja Norsk Kirkemusikk. Viron luterilaisen kirkon Eesti Kirik -lehdessä kerrottiin virolaisten vaikutelmista.

»Kokonaisuudessaan hieno kokemus.« »Suuri menestys.« »Paluumatkalla mieli oli pirteä ja kiitollinen.« »Ohjelmaa oli enemmän kuin koskaan. Olisin halunnut osallistua kaikkeen.« Tällaisia lauseita kuului vierailijoiden suusta. Innostuttuaan symposiumin runsaasta annista jotkut eivät ehtineet kunnolla syömäänkään ja napostelivat pelkkiä maapähkinöitä koko pitkän päivän.

Ruotsalainen teologikin antoi kiitosta: »Suosittelen tällaisia koontumisia myös papeille. Kerrassaan hedelmällistä. Liturgiassa ja näissä lauluissa on koko teologia.«

PLUSSAA

Mikä koettiin erittäin positiiviseksi? »Ett stort tack« saivat Suomen Kanttori-urkuriliiton tarmokkaat järjestäjät, jotka mainittiin usein myös nimeltä. Kiitosta annettiin monipuoliselle ohjelmakirjalle, josta löytyi pakollisten tietojen lisäksi laulujen sanoja, kartta keskustassa sijaitsevista juhlapaikoista liikkumisohjeiden kera, luettelo kaikista esiintyjistä ja tekijöistä sekä osallistujaluettelo. »Suveränt!« Rakennukset, kirkot ja Finlandia-talo, joihin

saattoi tutustua myös sisältä, tekivät myös vaikutuksen vieraisiin.

Tallinnan-risteily ja lyhyt tutustuminen Viron kirkkomusiikkiin kahdessa konsertissa oli norjalaisten mielestä oiva kohotahti symposiumille. Ruokailut laivalla ja bussikuljetukset saivat myös kiitosta.

Maaailman suurin hengellisen musiikin näyttely, joka sisälsi nuotteja, äänitteitä sekä muita julkaisuja oli vaikuttava. Konserteissa ja jumalanpalveluksissa pyrittiin tarjoamaan parasta.

Norjalaiset kokivat päätösjumalanpalveluksen hengellisesti vaikuttavana: »Suuri elämys Kristuksen läsnäolosta.« Vaikka jumalanpalvelukseen oli sijoitettu paljon musiikkia, siitä ei tullut konserttia, vaan kaikella musiikilla oli kokonaisuutta palveleva merkityksensä. Kiitosta jaettiin myös liturgille ja piispalliselle saarnalle.

Finlandia-talossa pidetty Kuorofoorum oli tasokkuudessaan harvinaislaatuinen. Lavalla oli huippukuoroja ja katsomossa lähes tuhat ammattimusiikkia. Ei ihme, että yhteisesitykset nousivat uusiin ulottuvuuksiin. Radion sinfoniaorkesterin tavallisuudesta poikkeava Messiaen/Klami-konsertti Johanneksen kirkossa oli myös juhlahetki.

Aikamme säveltäjien, Knut Nystedtin ja Einojuhani Rautavaaran olemus ja ajatukset koettiin seminaareissa syvällisenä elämyksenä. Rautavaaran ja Radion Kamarikuoron Vigilia -konsertti kynttilöin valaistussa Uspenskin katedraalissa oli vaikuttava.

Norjalainen konsertti koettiin myös huippuhetkenä. »Absolut högsta nivå!« ylistettiin kuuden

laulajan muodostamaa Nordic Voices -yhtyettä. »Että jotain niin ihanaa voidaan tehdä niin pienellä joukolla!« huokasi eräskin ruotsalainen kuuntelijatar.

Tuomiokirkon kryptassa pidetty aamurukous, jossa käytettiin suomalaisia runosävelmiä teki vaikutuksen virolaisiin vieraisiin. Vanhojen tekstien mahti ja puhdassydämyisyys, joka sointui aitoon musiikkiin tuntui heistä erityisen hyvältä. Virolaiset ilahutuivat myös löytäessään Kuorofoorum-lauluvihosta pohjoismaisten laulujen joukosta myös virolaisen säveltäjän Urmas Sisaskin laulun Surrexit Christus hodie.

Islantilaisen Schola Cantorum Reykjavikensis -kuoron ja Nordic Voices -vokaaliyhtyeen esitykset »panid hinge kinni« olivat henkeäsalpaavia virolaisen delegaationin mielestä.

ILONPILKAHDUKSIA

Musiikkitarjonnan yleissävy painottui vakavan puolelle, mutta joitakin ilahduttavia poikkeuksia ruotsalaiset huomasivat. Ensimmäinen myönteinen yllätys oli Kalevi Kiviniemen konsertti, joka oli kuulijoiden mielestä iloinen juhla. Huumorille oli tilaa myös juhla- ja jumalanpalveluksessa. Siinä käytettiin ääniefektiä, joka kehittyi linnunlauluksi. »Voihan sen tehdä noinkin...«, myhäili eräs ruotsalainen kirkkomusiikko.

Tapiolan kuoron seminaarissa demonstroitu ammattimainen työskentely ihastutti monia, eikä kysymys ollut vain musiikista vaan inhimillisen kokonaisuuden myksen painottamisesta. »En frigjörd själ sjunger bättre än en bunden träl...« (Vapautettu sielu laulaa paremmin kuin vangittu orja...) Tanskalaiset saivat »gåsehud«-säväreitä myös Olli Kortekankaan laulusta Ikikaiku, jonka Tapiolan kuoro esitti (kuulijoi-

Pohjoismainen kirkkomusiikkipalkinto myönnettiin norjalaiselle Knut Nystedille (s. 1915) ja suomalaiselle Harald Andersénille. Ikivirkeä ja elegantti Knut Nystedt sai ottaa vastaan Virtasen urkurakentamon cymbeltähden, joka »sointikruunasi» hänen mittavan ja monipuolisen kirkkomuusikon uransa. Palkinnon luovuttivat järjestelytoimikunnasta Marjukka Andersson, Sixten Enlund ja Göran Blomqvist.

den kera) Tuomiokirkossa pideo-
tyissä avajaisissa.

...JA MIINUSTA

Kriittisiäkin mielipiteitä kuultiin. Ongelmana oli ajanpuute. Sai kiirehtiä seuraavaan tilaisuuteen »med tungen ud af halsen», koska konsertit venyivät. Syykin oli selvä: konserttoijat eivät noudattaneet sovittuja aikasuosituksia.

»SPROGLIGE BREMSER SKAL KONTROLLERES!»

Ruotsalaiset ja tanskalaiset kaipa-
pasivat seminaariremonttia. Jär-
jestäjillekin oli yllätys, että niin
moni alustaja unohti liukkaan
kielen vaarat ja alustus meni pit-
käksi. Keskustelulle jäi liian vä-
hän aikaa. Kahviakin oli tarjolla
seminaarien yhteydessä, mutta
kuka nyt ehti kahvilla istumaan,
kun piti rientää mielenkiintoi-
seen konserttiin!

Varsinkaan tanskalaisten odo-
tukset seminaarien suhteen eivät
täyttyneet. Heillä oli kielivaike-
uksia, koska ainoastaan ruotsalai-
sia käännöksiä oli tarjolla jonkin
verran, ja paikallista kieltä käy-
tettiin luonnollisesti paljon. —
Neljän vuoden kuluttua saadaan
Århusissa nähdä, miten tanska-
laiset hoitavat seuraavan Pohjois-

maisena kirkkomusiikkisym-
posiumin seminaarit ja kielikysy-
myksen.

Osanottajien aikapulan saivat
tuntea myös materiaalinäyttely-
jen järjestäjät. Tuomiokirkon
kryptassa järjestettyyn urku- ja
kirkolliseen materiaalinäyttelyyn
ei moni ehtinyt, mikä oli varmas-
ti melkoinen pettymys näyttelyn
järjestäjille. Samoin suureen
nuottinäyttelyyn tutustuminen
olisi sekin vaatinut runsaasti ai-
kaa. Toisaalta suomalaisiin nuot-
teihin tutustuminen oli ruotsalai-
sille harvinaista herkkua ja myön-
teinen kokemus.

FINSK STIL

Norsk Kirkemusikk -lehden toi-
mittaja kirjoitti epäilleensä v.
1996 Göteborgin »kirkkomusiik-
kiperinteitä ravistelevan» sym-
posiumin jälkeen, ettei suomalaisil-
la tule olemaan helppoa hypätä
kuin Boklöv eli omaksua ruotsa-
laisten täysin uudistunut kirkko-
musiikkisymposium-tyyli. Mutta
suomalaiset hyppäsivätkin omal-
la tyylillään ja pitemmälle kuin
Göteborgin menestyksen takana
olleet ruotsalaiset.

Vieraat palasivat kotimaahan-
sa inspiroituneina.

Sakari Vilpponen

Matrikelitilaukset kuntoon!

Helsingissä syyskuun puolivälissä
järjestetyn Pohjoismaisen kirkko-
musiikkisymposiumin JUBILE-
MUS 2000 yhteydessä julkistet-
tiin näyttävästi uusi ja kauan odo-
tettu kirkkomusiikkomatrikkeli
*Suomen kirkkomuusikot — Fin-
lands kyrkomusiker 2000*. Matrik-
keli sai heti ilmestyttyään run-
saasti julkisuutta ja tehokkaan
markkinoinnin ansiosta 750 kap-
paleen painoksesta on jäljellä
enää vajaa kolmasosa.

Liiton puheenjohtaja ja toi-
minnanjohtaja ovat käyneet syk-
syn aikana luovuttamassa teok-
sen Akavan puheenjohtajalle
Risto Piekalle, sopimusjohtaja
Risto Voipiolle, arkkipiispa Juk-
ka Paarmalle ja Helsingin hiippa-
kunnan piispalle Eero Huovisel-
le. Saajat ovat olleet iloisia siitä,
että liitto on 26 vuoden tauon
jälkeen julkaissut teoksen, jolle
löytyy käyttöä vielä pitkään. Eri-
tyisesti kirjan tyylikästä ulkoasua
on kiitely. Kunkin hiippakunta-
kanttorin tehtäväksi on annettu
toimittaa teos omalle piispalleen.

Valtavan kiinnostuksen vuok-
si matrikkeli kannattaakin nyt ti-
lata viipymättä niin itselleen kuin
omalle seurakunnallekin. Jäsenil-
le teos maksaa 280 markkaa ja
muille 410 markkaa, lisäksi peri-
tään 30 markkaa toimituskuluja.

Crux internetissä

**[http://www.evl.fi/jst/
pappisliitto/](http://www.evl.fi/jst/pappisliitto/)**

»Rohkeutta toiveisiin ja tekoihin»

Sekä maastossa että elämässä jaksaa enemmän, kun näkee maiseman ja kun tietää, minne kulkea. Ilman horisonttia emme ole juuri mitään. Suomalaiseen kristittyyn ja kirkon työntekijään on sukupolvien ja viime vuosien mittaan vaikuttanut se, mitä maisemassamme näemme. Saamiemme eurooppalaisten ja suomalaisten näkymien rinnalle tuon vielä terveiset toisen sukupolven kristityiltä, heprealaiskirjojen maisemasta:

»Kristus sen sijaan on Poika, jonka haltuun on uskottu Jumalan koko rakennus. Tämä rakennus olemme me, kunhan loppuun asti säilyttämme rohkeutemme ja luottavaisin ja iloisin mielin tuomme julki toivomme.» (Hepr. 3: 6).

On siis Jumalan talo, ja on talon perillinen, Poika. Pojan — Kristuksen — haltuun on uskottu koko Jumalan talo. Näin sanoivat nuo rohkeuden ja toivon koulussa olevat kristityt ja katsovat myös meihin. »Olet talon asukas. Säilytä rohkeutesi ja tuo julki toivosi luottavaisin mielin.»

Heidän toivonsa säilyi, koska oli horisontti ja kulkusuunta. Meidän painettamme eivät ole vain paljot työt, vaan myös maiseman muuttuminen, jopa katoaminen. Aivan tuossa ääressä ovat kuusikymmen- ja seitsemänkymmenlukujen äänet, jolloin kirkkoa sanottiin usein »taantumuksen bunkkeriksi» ja jolloin diakoniatyöntekijä saattoi kuulla olevansa sosiaalityön epäpätevä ja epävirallinen jatke. Nykyisessä resurssipulassa diakoniatyöntekijää taas usein odotetaan yhteiskunnan reviiirille. Kirkko saa mielellään ottaa kantaakseen diakonista ja sosiaalista vastuuta, mutta muuten sen asiaa ei oikein jakseta kuunnella. Onko meidän kirkon työntekijöidenkään kuva Jumalan talon asukas oikeudesta

aina vahva? Onko meidänkin varsinaiseksi »taloksemme» muodostunut oma yksityinen elämämme? Siellä varsinaisesti elämme, sieltä lähdemme kuin toisen talon töihin tai kuin toimeentulon autiomaahan.

Tässä horisontissa »elämä on mun oma juttu». Tärkeää ovat minun elämykseni. Diakoniatyöntekijä kohtaa tämän kaiken kääntöpuolen — yhteiselämämme pitenevät varjot. Vastuunotto lopahtaa, sietokyky alenee. Elämän hitaasti kypsyviä asioita ei jakseta odottaa. Vapaus ja itsenäisyys kääntyy monen elämässä yksinäisyydeksi ja hylkäämisen kokemukseksi. Elämysten etsinnästä tulee myös elämysten Molok, joka vaatii kitaansa yhä voimakkaampia ärsykeitä. Lasten ja nuorten elämänote herpoaa — ei kaikkien, mutta tällä hetkellä kolmanneksen, on tutkimusprofessori Matti Rimpelä hiljattain arvioinut.

Tässä maisemassa moni diakoniatyöntekijä tekee työtään. Lisääntyvät ja vaikeutuvat haasteet koettelevat fyysistä ja henkistä kestäkykyä. Horisontti voi kadota kasvaviin haasteisiin ja vaikeutuihin kysymyksiin. Kutsumuksesta voikin tulla ihanneminän jatkuvaa lain saarnaa: riittämättömyyden tuntoa, ahdistusta ja sitä, että joka päivä uudestaan tulee lähteä työllä ansaitsemaan paikkansa ja muiden ihmisten — Jumalankin — hyväksyminen. Sen sijaan kutsumuksen kantavaa elementtiä — virkaan hyväksymistä sellaisena kuin olen — ei jakseta elää todeksi; ei sitä, että vastuulla on myös vastuualueensa ja rajansa eikä sitä, että rajalla on myös jaksettava sana: tätä en ehdi, tuota en jaksa enkä osaa.

Kysymys on sielun ja hengen maisemasta. Olemme paljon pu-

huneet identiteetistä osaamatta oikein sanoa, mitä se on; loppuun palamisesta aina erittelemättä, mitä se kunkin kohdalla tarkoittaa. Joku meistä on yrittänyt selviytyä tarrautumalla yksityiselämän keitaaseen. Toisen mieli on vapaalle, lomalle, sairauslomalle, eläkkeelle. Reagoimme kuntoutuksella, työnohjauksella, työyhteisötyöskentelyllä tai opiskelulla. Hyvä näin, mutta eikö kaikessa tässä diakonian arkitodellisuuden ja kutsumuksen sisäisen kuvan tule olla samaa maisemaa?

Onko kirkkomme Sanan opetus ja tulkinta käynyt aneemiseksi? Onko jo ns. historiallis-kriittinen raamatuntutkimuksemme akateemisine pätevyyspyynteineen jättänyt opiskelijansa usein oman onnensa varaan, kun tulisi myös saada välineet Jumalan sanan ja elämän peruskertomusten tulkitsemiseen ja kun olisi aika itse tulla ruokituksi Sanalla. Olemmeko päätyneet samalla viivalla tämän high tech-kulttuurin kanssa, joka puhuu huolestuen »sisällön tuottamisen» merkityksestä; sillä mitä ovat koneet ja verkot, jos ei ole käsitystä, mitä elämää rakentavaa niillä teemme; mitä olemme kristittyinä tai seurakunnan työntekijöinä, jos katoaa horisontti?

Professori Tuula Tamminen puhui hiljattain lapsen seitsemästä elämää säilyttävästä perustarpeesta, jotka nykytiede ja ihmiskunnan pitkä viisaus ovat koonneet: Lapsella on kiintymyksen ilmaisemisen tarve — ilman sitä hän ei pysy hengissä. Hänellä on hoivan ja turvallisuuden tarve, tunteiden jakamisen ja oppimisen tarve, ja hänellä on leikin ja rajojen tarve. Kristillinen kieli ja kokemus voisi koota nämä myös rakastetuksi tulemisen tarpeeksi, ja silloin ei puhuta vain lapsen, vaan koko elämän mitaisista elintärkeistä tarpeistamme.

Miten hienoja ovatkin tekniset välineemme, miten suuria globaalit visiomme ja ihmisistä koskevat tietomme, ne ovat helisevää vaskea, jos

niissä ei ole rakkautta ja toisen ihmisen arvostamista. Koko diakonia on rakkauden sanoittamista ja konkretisoimista. Mikä sisäinen ahdinko seuraa kaupallisten ja yksilökeskeisten kuvien keskellä, jos kutistuu ja katoaa tämä kristityn horisontti.

Hyvä diakonian vastuunkantaja: Isä on antanut elämän ja talon-sa asiat Pojalle. Sinä olet Jumalan talon työssä, ja Jumala ei ole tässä maailmassa tulokas. Hän kannattelee kaikkea elämää, emme kestä, jos hän vetää pois kätensä. Jumala muuttaa ja luo uutta, niin että aika parantaa ja että on asioiden ohimenemisen armo. Voimme tulla toisiinsa ajatuksiin. Vanhemmiten harkinta voi kasvaa. Avioliitossa pettynyt voi nousta uuteen luottamukseen. Sairaana voimme kypsyä ajattelemaan elämästämme uudella tavalla. Elämässä itsessään on jotakin lääkitsevää ja uudistavaa. Ihmisen muuttumisessa mahdollisuudet ovat sekä hyvään ja pahaan, ja muuttumisessa on realiteettinsa, mutta luota rohkeasti myös siihen, että Jumala on liikkeellä luoden jatkuvasti uutta. Ja Kristus kulkee myös rikki ammutussa elämässä synnyttäen uutta elämää ja toivoa. Meidän horisonttiamme on, että Jumala kulkee kanssamme ja että Kristus on vastassamme.

Seurakuntaa rohkaistessaan heprealaiskirjeen apostoli käyttää lukemassani jakeessa sanaa, joka alunperin tarkoitti kansalaisen vapautta sanoa julki oma asiansa. Orjalla ja muukalaisella ei ollut tätä vapautta. Pidä Jumalan talon asukkaan mieli ja anna arvo sille, mitä jo teet. Diakoniatyöntekijä ei ole koulutuksellisesti eikä taidollisesti mikään »vain» -työntekijä eikä tee »vain tällaisia töitä». Arvosta itseäsi myös tunnistamalla tekemisesi rajat. Orjan henkeä on »jäädyt tuleen makamaan» — kuulla vain loputtomat odotukset ja vaatimukset. Kristuksella on hallussaan maailman ja kirkkonsa »talon kirjat» — ja sinulla on molemmissa täysi asumisoikeus.

*Puhe kirkon diakoniapäivillä
Oulussa 24.9.2000.*

Opiskelijavinkkeli

Miten kirkko kutsuu?

Suoritin viime keväänä teologisen tiedekunnan kirkonvirkaan vaadittavan harjoittelun. Kokemus oli onnistunut ja antoisa. Työ oli mielekästä ja palkitsevaa. Harjoittelu antoi monipuolisen käsityksen seurakunnan toiminnasta. Erityisen tärkeitä olivat keskustelut harjoittelun ohjaajan kanssa.

Syksyllä tuomiokapituli kutsui kaikki hiippakunnassa harjoittelussa olleet palauteseminaariin. Useilla osallistujilla oli selvästi kahtiajakautunut olo. Samalla kun monet olivat löytäneet tai saaneet tehdä työtä kutsumusammattissa, oli herännyt epäily työssä jaksamisesta. Miten työn kanssa selviää? Harjoittelun lisäksi kirkko ja opiskelija kuitenkin kohtaa tiedekunnalla harvoin. Omaa pappiskutsua saa miettiä yksin.

Kokemuksesta tiedän, että kirkossa on monta upeaa pappia ikään tai sukupuoleen katsomatta. Mahdollisuus keskustella virassa olevien pappien kanssa on opiskelijalle oikeus. Harjoittelussa opiskelijalla on ohjaaja, jonka kanssa voi käydä keskusteluja niin erilaisten tehtävien sisällöstä kuin omasta pappisidentiteetistä tai työmäärästä. Mutta harjoittelu kestää vain kuukauden, opiskeluun kuluu hyvinkin kuusi vuotta. Kokeneemmalle keskustelukaverille, mentorille, olisi monella opiskelijalla käyttöä harjoitteluun rajoittuvaa kuukautta pitemmäksi aikaa. Se antaisi laajemmat mahdollisuuden pohtia kirkonvirkaa sen vaatimuksia ja omia edellytyksiä siihen. Yksi jo olemassa oleva verkosto ovat harjoitteluohjaajat. Missä määrin harjoittelun ohjaajan työmäärä kasvaisi, jos hän jatkaisi säännöllisiä keskusteluja ohjattavan kanssa vielä harjoittelun jälkeen?

Teologian opiskelijoiden rakenne on muuttunut. Nykyisillä opiskelijoilla seurakuntanuori tausta ei enää ole itsestään selvä. Suurin osa teologian ylioppilaista asuu pääkaupunkiseudulla. Jos he kaikki hakevat mentorin omien seurakuntien papeista, kuormitus on alueen papeille kova. Pääsihteeri Kari Kopperin *Kotimaassa 3.11.* viittaamiin herätysliikkeisiin ja järjestöihin on kontakteja joillakin opiskelijoilla.

Kesäteologin työ on yksi luonnollinen tapa kurkistaa seurakuntaelämään työntekijän näkökulmasta. Olin itse viime kesänä kesäteologina Tampereella. Olen saanut Juha Kauppisen *Cruxissa 6/00* viittaaman kutsun tulla keskustelemaan pappeudesta tamperelaisten pappien kanssa. Se on hyvä päänavaus. Kesäteologina olo voi olla yksi luonteva tapa kirkon ja opiskelijan kohtaamiselle. Nykyisellään sen tarjoamat mahdollisuudet keskusteluun kokeneemmän kanssa ja oman identiteetin pohdintaan ovat rajalliset.

Teologian maisterin tutkintoa uudistetaan jälleen kerran. Sen seurauksena vastavalmistuneella on useampia paikkoja työllistyä. Miten kirkko aikoo kasvavassa kilpailussa varmistaa, että parhaita teologian maistereita tulee kirkon palvelukseen? Tekniikan alalla firmat tiettävästi ohjailevat joukkoonsa jo opiskeluaikana. Olen Kopperin kanssa samaa mieltä henkilökohtaisen ohjaajan tarpeellisuudesta. Huutoon ei ole pakko vastata yksin. Opiskelijat ainakin ovat valmiita yhteistyöhön toimivan tutor-verkoston luomiseksi.

*Kaisa Iso-Herttua
Kirjoittaja on teologian ylioppilas*

USKOLLISUUS — ELÄMÄN JA KUOLEMAN KYSYMYS

Kysymys uskollisuudesta on parisuhteissa hyvin merkittävässä asemassa. Vaikka yleisesti tiedetäänkin, että suuri osa avioliitoista päättyy avioeroon, niin silti yhä yleisesti avioliittoa solmittaessa toivotaan, että keskinäinen suhde muodostuisi pysyväksi ja kestäväksi. Kirkko on uskonnollisten ja eettisten näkökohtien pohjalta perinteisesti pitänyt arvossa avioliittoa nimenomaan elinikäiseksi tarkoitettuna suhteena. Keskinäisessä kanssakäymisessään vakaviin ristiriitoihin ajautuneita puolisoita taas on pyritty ymmärtämään ja auttamaan myös psykologisen ja terapeutin tietämyksen ja kokemuksen avulla.

TEOLOGIAN JA PSYKOLOGIAN VUOROPUHELU

Ne henkilöt, jotka ovat arvioineet ihmisen olemusta ja käyttäytymistä toisaalta teologisista ja toisaalta psykologisista lähtökohdista, eivät ole aina kovin hyvin löytäneet keskinäistä yhteisymmärrystä. Tätä ymmärryksen kuilua on *Eugen Drewermann* pyrkinyt silloittamaan kirjoituksillaan, jotka on koottu äskettäin suomennettuun teokseen »Psykoanalyysi ja moraaliteologia». Hän peräänkuuluttaa psykoanalyysin ja moraaliteologian yhdistämistä, koska näin voitaisiin pyrkiä tavoittamaan ihmisen arvoituksellinen ristiriitaisuus uudella tavalla.

Yhtenä keskeisenä kiinnostuksen kohteena hänellä ovat aviooliittoon liittyvät kysymykset. Puolisoiden välinen uskollisuus ei voi *Drewermannin* mukaan säilyä vain ulkoapäin tulevien eettisten ohjeiden ja moraalisen itsekurin

avulla. On tunnustettava »ihmisen arviointikyvyn rajallisuus, rakkauden arvoituksellisuus ja sen sekasortoinen vallattomuus». Syvyyopsykologian näkemys, jonka mukaan monet rakkauden motiivit eivät ole ymmärryksen ja hyvän tahdon ohjattavissa, edellyttää *Drewermannin* mielestä ainakin katolisen kirkon osalta kirkollisen avioliittokäsityksen tärkeää, uudistavaa korjausta.

Parisuhteissa esiintyvät ristiriidat selittyvät *Drewermannin* mukaan hyvin suurelta osin tietyistä transferenssi- eli siirtoilmiöistä. Transferenssi- eli siirtorakkaus tarkoittaa sitä, että aikuisiässä ja parisuhteessa koetun rakkauden luonne määräytyykin aiemmista varhaisista ihmissuhteista käsin, lähinnä suhteista omiin vanhempiin. Vaikka osapuolet eivät tilanteiden todellista luonnetta ja merkitystä tiedostakaan, niin itse asiassa he ovat sitoutuneet toisiinsa lapsuudesta peräisin olevin riippuvuuksiin, ahdistuksiin ja kahleihin, eivätkä aikuisuuteen kuuluvalla kiintymyksellä ja rakkaudella.

PAKKONEUROOTTIS- DEPRESSIIVINEN AVIOLIITTO

Drewermann havainnollistaa parisuhteen ristiriitaisuutta esimerkiksi pakkoneuroottis-depressiivisestä avioliitosta. Tässä esimerkissä keskinäinen uskollisuus on merkittävässä asemassa. Kumpikin puolisoista on ottanut erityisen vakavasti moraaliset velvoitteensa, mutta keskinäinen suhde on kuitenkin inhimillisesti arvioiden varsin onneton. Esimerkkitapauksessa pakkoneuroottinen mies on yksityishenkilönä liian jäykkä ja estynyt vedotakseen naisiin. Kunnollisilla elämänta-

voillaan sekä opiskelu- ja työsuorituksillaan hän kuitenkin uskoo saavuttavansa toisen sukupuolen arvostuksen. Depressiivinen nainen puolestaan kärsii voimakkaista alemmuuden tunteista, mutta hän toivoo uhrautuvuudellaan ja myöntyvyydellään saavuttavansa myötätuntoa mieheltä.

Yhteistä kummallekin osapuolelle on se, että heidän on vaikea tunnustaa ja ilmaista omia odotuksiaan ja toiveitaan. Depressiivinen kumppani toivoo, että toinen oma-aloitteisesti huomaisi, mitä hän haluaa ja tarvitsee. Tämä on sikäli ymmärrettävää, koska hän itse pyrkii ottamaan huomioon toisen toiveita, jopa ennen kuin asianomainen on itsekään niistä tietoinen. Pakkoneuroottinen osapuoli pyrkii pitämään kiinni järkevästä ja kontrolloidusta elämäntavasta. Jos hän toisinaan ilmaiseekin odotuksiinsa, ne ovat ikään kuin käskyjä tai järkeviä lakeja.

Pakkoneuroottinen osapuoli ei pääsääntöisesti tunnista puolisonsa odotuksia, hän ei koe niitä merkityksellisiksi. Depressiivinen puoliso loukkaantuu helposti monista asioista, jotka ovat pakkoneuroottisen mielestä käsittämättömiä. Ristiriitojen selvittely ei ole helppoa. Keskustelu pakkoneuroottisen kanssa voi vaikuttaa järkevältä argumentoinnilta, mutta todellisuudessa se on kamppailua elämästä ja kuolemasta — siitä, kuka on oikeassa ja kuka väärässä, kuka voittaa toisen »argumenteillaan», taisteluaseillaan.

Pakkoneuroottinen puoliso kokee avioliittonsa velvollisuudeksi, tehtäväksi, josta hänen on suoriuduttava. Mikäli hän tunnustaisi joutuneensa ylikäymättömiin ongelmiin, hänen olisi myönnettävä epäonnistuneensa.

»On tunnustettava ihmisen arviointikyvyn rajallisuus, rakauden arvoituksellisuus ja sen sekasortoisen vallattomuus.»

Depressiivinen osapuoli pitää lähinnä syyllisyydentuntojensa takia kiinni toivosta, että avioliitto voisi säilyä. Depressiivisen ihmisen ongelmana on kysymys olemassaolon oikeudesta. Hän kokee, että vain toisen kautta hänellä on oikeus johonkin. Näin hän ei pysty myöskään eropäätöksen osalta itsenäiseen toimintaan. Hän pelkää puolisonsa taholta tulevia syytöksiä.

SISÄINEN EHEYTYMINEN

Drewermann'in mukaan tässä esimerkkitapauksessa »uskollisuus» ei enää perustu kypsän, aikuisen miinuuden pohjalta nouseviin arvioiteihin, vaan siitä on tullut kummallekin osapuolelle armoiton yliminän vaatimus. Kummankin arvokkaimmat ominaisuudet ovat saattamassa toisen osapuolen turmioon. Tämän tapaisiin ongelmaliisiin avioliittoihin voi Drewermann'in mukaan olla ratkaisuna

kummankin osapuolen sisäinen eheytyminen. Edellytyksenä eheytymiselle on toisaalta usko Jumalaan ja tämän uskon mukanaan tuoma turvallisuus sekä vakuutuneisuus oman elämisen oikeutuksesta ja arvosta. Toisaalta eheytyksen edellytyksenä on sisäisten, paljolti tiedostamattomien ristiriitojen voittaminen.

Vaikka Drewermann arvioikin kirjoituksissaan katolisen kirkon opillisia käsityksiä, antavat hänen pohdintansa runsaasti ajattelamisen aihetta myös oman kirkkomme osalta. Hän tuo esimerkiksi hyvin vakuuttavasti esille sen, kuinka tärkeää psykologinen ja terapeutinen tietämys on sekä selvitellessä parisuhteisiin liittyviä ristiriitoja, mutta myös yleisemminkin, pyrittäessä ymmärtämään oman aikamme ihmisten sisäisiä elämäntuntoja.

Kirjoittaja on Joensuu perheasiain neuvottelukeskukseen johtaja.

Kanttoreiden valtakunnalliset neuvottelupäivät 5.–7.2.2002

 Pohjois-Pohjanmaan kanttoreiden aloitteesta käynnistetty neuvottelupäivähanke on edennyt vaiheeseen, jossa ohjelmatyöryhmä ryhtyy jouluun kokouksessaan hiomaan Järvenpäässä 5.–7.2.2002 järjestettävien neuvottelupäivien yksityiskohtaista ohjelmaa. Luvassa on niin paneelikeskusteluja, työryhmätyöskentelyä kuin konserttejäkin.

Neuvottelupäivien osallistumismaksu tulee olemaan 450 markkaa sisältäen ohjelman, liput kahteen konserttiin ja kolmet päivien aikana nautittavat kahvit. Kukin neuvottelupäiville osallistuva kustantaa itse matkat, majoituksen ja ateriat.

Neuvottelupäivien suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat SKUL:n ohella SKML, KJMK, KK, Helsingin hiippakunta, Sibelius-Akatemia sekä Teologit ja kirkkomuusikot ry SVTL:stä. Neuvottelupäivistä aiheutuvat kulut katetaan pääosin osallistujamaksuin ja Kirkkohallitukselta anottavalla avustuksella ja ne tulevat sisältymään Kirkon henkilöstökoulutusoppaaseen.

Tarkempaa tietoa tapahtumasta kerrotaan niin Cruxissa, Kirkkomusiikki-lehdessä kuin hiippakunnallisissa julkaisuissakin.

Vuoden 2001 Diakonia-työntekijöiden neuvottelupäivät järjestetään Tampereella 3.–5.10.2001. Merkitsethän ajan kalenteriisi ja koulutussuunnitelmaasi sekä huomio päivät ensi vuoden budjettia tehdessäsi!

TV-SARJA STAR TREK — TEOLOGIN SILMIN

STAR TREK JA USKONTO

Star Trekia on tutkittu lähinnä tv-sarjan fanien toimesta. Teologian kannalta aihetta ei aiemmin ole tutkittu ollenkaan. Fanien tekemisissä »tutkimuksissa» on yleensä kiinnitetty aivan liian paljon huomiota yksityisille pikkuseikoille eikä näitä tutkimuksia voi kutsua tieteelliseksi. Star Trek -sarjan lajityyppi on science fiction, joka vetoaa erityisesti hyvin koulutettuihin ihmisiin. Teologian maisteri **Esa Uusi-Kerttula** on tarttunut tehtävään ja tutkinut 1966–1969 Yhdysvalloissa ja 1980-luvulla Suomessa esitettyä alkuperäistä Star Trek -sarjaa.

»Yhä laajemmat ihmispiirit ovat ottaneet sarjan omakseen», sanoo Uusi-Kerttula. Tiede ja uskonto ovat monesti olleet kädenväännössä toistensa kanssa. Science fiction ei perustaltaan pyri vastakkainasetteluun.

»Science fictionissa on mielestäni hyvin onnistuttu ottamaan mukaan myös ihmisen henkisyys», arvelee tutkija. Star Trek -sarjassa hahmottuu hyvin myönteinen, tieteellinen maailmankuva. Joukkuetyöskentely, hyvä yhteistyö on korkeassa kurssissa. Erilaisuuden hyväksyminen on sarjan lähtökohta, maailmankaikkeuden moninaisuudessa on kauneus.

»Ihmiskunta tulee selviytymään kunnioitusta heittäväällä tavalla. Sodat loppuvat, maailmankaikkeus yhdentyy planeettojen yhteiseksi liittovaltioksi», kertoo Uusi-Kerttula sarjan ilmeestä. Vanhemmassa Star Trek -sarjassa ei kuitenkaan haluta rikkoa välejä länsimaisen uskontokäsityksen kanssa.

»Uudemmissa jatko-osissa tehdään sen sijaan pesäero uskontoon», valaisee Uusi-Kerttula. Ihminen on kaikkivoipainen tiettyyn rajaan saakka. Sarja ei kuitenkaan anna vastauksia perimmäisiin kysymyksiin.

»Star Trek joutuu antautumaan, nostamaan kädet pystyyn kuoleman mysteerin edessä. En usko Star Trek -maailman toteutuvan maailmankaikkeudessa, koska ihminen tulee aina olemaan kuoleman edessä voimaton. Kuolemaa varten tarvitaan uskontoja, science fiction — etiikka ei pysty ratkaisemaan kuoleman ongelmaa», ajattelee Uusi-Kerttula.

Star Trek -sarja on ollut hyvin suosittu useiden vuosikymmenten ajan ja, kuten monien muidenkin sarjojen kohdalla, sen saavuttama suosio on poiki-

Tietoa Star Trek -sarjasta

Star Trek -sarja alkoi vuonna 1966 Gene Roddenberryn luomana science fiction tv-showna. Alkuperäinen sarja nimeltään Star Trek esitettiin Yhdysvalloissa vuosina 1966–1969. Alkuperäisen sarjan suosio on poikunut jatko-osia. Ensimmäinen jatko-osa alkuperäiselle oli Star Trek The Next Generation, joka pyöri televisioruuduissa aikavälillä 1987–1994, kolmas sarja Star Trek Deep Space Nine viihdytti yleisöä 1993–1999 ja neljäs, yhä jatkuva sarja, Star Trek Voyager alkoi vuonna 1995. Star Trek -sarjan luoman maailman suosio on siis säilynyt läpi vuosikymmenten uudelle vuosituhatluvulle. Star Trekin menestyksen salaisuutena pidetään sen optimistista visiota tulevaisuuteen ja sanomaa kaikkien maailmankaikkeuden olentojen samanarvoisuudesta.

nut myös samankaltaisia sarjoja. Star Trek -sarjassa on lukuisia hellenistisiä teemoja. Lisäksi se on hyvin arvannut länsimaisen kaupungin infrastruktuuriin.

»Länsimaisen kulttuurin juuret ovat hellenistisiä, joten yhteys on ymmärrettävä. Sarjan teema on osoittautunut kantavaksi, se on arvannut oikein tulevaisuuden kehityssuuntia, Star Trek on sarjana uskottava, vaikka ei realistinen.

Uusi-Kerttula kiinnostui sarjasta katsottuaan alkuperäistä Star Trek -sarjaa Suomen televisiosta 1980-luvulla. Hänelle väitöskirjan tekeminen on eräänlainen keskiikäisen miehen unelman täytytys. 44-vuotiaan miehen tavoitteena on saada tutkimus valmiiksi 50-vuotissyntymäpäivilleen.

»Sarjan katsominen oli aikanaan kuin hengellinen herätys. Kun se tuli ruudusta niin siihen jäi koukkuun. Star Trek on aihee-

na erottunut kaikesta tarjonnasta. Aihe on kohdannut minut.»

MIKÄ ON TUTKIMUKSEN TEOLOGINEN FUNKTIO?

Star Trekiin liittyvän tutkimusaiheen kuulleessaan nousee väistämättä mieleen kysymys tutkimuksen teologisesta mielekkyydestä. Suoralta kädeltä tutkija ei osaa tutkimuksen teologista funktiota perustella. Pääaineena hänellä on teologinen etiikka ja uskonnonfilosofia.

»Tämän oppiaineen alle kelpaa mikä tahansa aihe. Kun graduni jo käsitteli Jimi Hendrixiä niin minulla on jo aiempaa kokemusta erikoisista aiheista ja niiden sovittamisesta teologiseen viitekehykseen», kertoo Uusi-Kerttula.

YHTEYDET VANHAAN TESTAMENTTIIN

Star Trek -sarjan tarkemmat yhteydet Vanhan Testamentin maailmaan ovat tutkijalta tässä vaiheessa arvelujen varassa. Perusdynamikassa on kuitenkin jotain samaa.

»Kohtaamisen ongelma on Star Trekin syvintä olemusta. Star Trekissä toistuu teema kehittyneiden kulttuureiden ja vähemmän kehittyneiden kulttuureiden kohtaamisesta. Vanhassa Testamentissa

»Erilaisuuden hyväksyminen on sarjan lähtökohta, maailmankaikkeuden moninaisuudessa on kauneus.»

taas on kohtaamisen teema vaativan Jumalan ja lähes kivikautaisen Israelin kansan välillä.

YHTEYDET KRISTINUSKOON

Star Trek -sarjasta on vaikea kaivaa yhteyksiä kristillisen sanoman kanssa. »Jos puhutaan sovittuksesta niin Star Trekissä ihminen on sovittanut itse itsensä. Kristinuskko on hyvin radikaali uskonto. Se ei suinkaan lupaa kaikille kaikkea niin kuin Star Trek», pohdiskelee Uusi-Kerttula.

Yhteyksiä löytyy huomattavasti enemmän humanismin käsityksiin. »Star Trek on sarjana yltiöhumanistinen. Kristinuskkoa ei voi kutsua humanistiseksi uskonnoksi, humanismiin kuuluu ajatus ihmisen pohjimmaisesta hyvyydestä, kristinuskon perusteeman mukaan ihminen taas on paha. Ihminen ei koskaan lopullisella tavalla pyri yhteiseen hyvään.

Star Trek -maailman luoma teollisen yhteiskun-

nan ihanne ei voi koskaan täydellisesti toteutua, koska kolikon kääntöpuoli, pahuus, on aina olemassa. Star Trek irtistää niille jotka joutuvat elämässä häviämään tai luopumaan.

»Likakaivo on aina olemassa, Star Trekissä likakaivo työnnetään syrjään, alitajuntaan. Olen papina Hartolassa ja työssäni likakaivo näkyy aivan avoimena.»

Star Trekillä voi olla myös positiivinen merkitys kristinuskolle ja ihmisen elämälle. »Toisaalta ajatellen, että kristinuskko voisi ottaa oppia Star Trekin positiivisesta näkökulmasta. Toivottomienkin tapauksen tilanne voi muuttua parempaan suuntaan. Sarjasta voi siis saada voimaa arkeen, kannustaa Uusi-Kerttula.

Haastattelijoina teologian ylioppilas Jarno Paasonen ja teologian maisteri Juhana Unkuri.

LIITTOJEN UUDET JÄSENET

PAPPISLIITTO

Varsinaiset jäsenet

Heinola, Pauli, Kuusankosken srk
Jalli, Tarja, Suomen merimieskirkko
Kuusisto, Jarkko, Kemijärven srk
Laajasalo, Teemu, Helsingin srky/Tuomiokirkkosrk
Lehtonen, Jouko, Ylöjärven srk
Lindblom, Malin, Kirkkonummen srky/Kyrkslätt sv. förs
Miettinen, Anssi, Turun ja Kaarinan srky/Turun tuomiokirkko srk
Nikula, Helena, Nivalan srk
Nisula, Timo, Vihannin srk
Palola, Tuomas, Heinolan srky/Heinolan kaupunkisrk
Penttinen, Arja, Helsingin srky/Huopalahti
Suurnäkki, Teuvo, Ähtärin srk
Turkki, Osmo, Someron-Somerniemen srky

Maisterijäsenet

Kupiainen, Antti, Vantaa srky/Korso
Saarivaara, Milla, Ylöjärven kunta/Moision koulu

DIAKONIAITYÖNTEKIJÖIDEN LIITTO

Kangas, Tellervo, Pyhäjoen srk
Kerola, Maija, Ähtärin srk
Lehto, Leena, Laukaan srk
Melleri, Arja, Jyväskylän maasrk.
Sirainen, Sirpa, Helsingin srky/Malmi
Raunu, Hanna, Vantaan srky/Tikkurila

KANTTORI-URKURILIITTO

Nylund, Niklas, Munsala frs.

Henkistä väkivaltaa ja kiusaamistako?

'Yrjö oli viidettä vuotta pappina pohjoissuomalaisessa seurakunnassa. Aika oli ollut hänen elämänsä raskainta. Se, mitä hän oli pitänyt omana vahvuutenaan ja persoonallisuutenaan, tuntui tällä olevan mitättömyyttä ja vailla arvostusta. Ei hän itseään minään turhana miehenä ollut pitänyt, hän oli tutkijatyyppi, kiinnostunut historiasta ja voittanut tv:n tietokilpailunkin. Tällä kuitenkin ahdisti. Tuntui kuin ei kelpaisi, ei osaisi mitään. Ja ei sitten osannutkaan. Kaarlon, kirkkoherran, kastijakoa kukaan ei uskaltanut vastustaa ja jos uskalsi, pian kuului merkkiäni: pari kireää kopautusta silmälasilla. Silloin kuulija jo huomasi olevansa hakoteillä.'

HENKISTÄ VÄKIVALTA TYÖSSÄ

Henkistä väkivaltaa harjoitetaan työpaikalla, kun joku työyhteisön jäsen joutuu pitkään jatkuvan ja toistuvan kielteisen käyttäytymisen, kiusaamisen, simputuksen tai alistamisen kohteeksi. Tällöin ihminen kokee itsensä useimmiten täysin puolustuskyvyttömäksi. Hänellä ei ole keinoja tilanteen muuttamiseksi. Henkinen väkivalta voi olla monenmuotoista. Se voi olla kielteisiä katseita, eleitä ja ilmeitä, puhumattomuutta ja eristämistä, mustamaalamista, vähätelyä ja mitätöintiä, haukkumista, pilkkaamista ja nälvimistä. Henkinen väkivalta on työterveysongelma. Se vähentää työntekijän työssä jaksamista. Kiusaamisen uhreilla todetaan selvästi enemmän stressioireita kuin ei-kiusatuilla.

Kun puhutaan henkisestä väkivallasta työyhteisössä ymmärretään sillä pääsääntöisesti työyhteisön sisäisissä ihmissuhteissa ilmeneviä törmäyksiä, kiusaamista työtovereiden, esimiehen tai alaisten taholta. Työssä kohdataan väkivaltaa myös asiakkaiden, potilaiden, oppilaiden, siis työn kohteena olevien ihmisten taholta. Tämä väkivalta on usein muodoiltaan hyvin samantapaista kuin työyhteisön sisäinen henkinen väkivalta, esimerkiksi nimitteilyä, haukkumista tai pilkkaamista tai kohtuuttomia vaatimuksia. Tässä artikkelissa tarkastellaan työyhteisön sisäistä henkistä väkivaltaa.

Työterveyslaitoksen vuonna 2000 tekemässä Suomen työikäistä väestöä edustavassa Työ ja terveys -haastattelututkimuksessa kaikkiaan 4,3 % vastanneista (n = 1991) koki tutkimushetkellä olevansa henkisen väkivallan kohteena työpaikallaan. Lisäksi 7,1 % oli kokenut henkistä väkivaltaa aikai-

emmin. Kuntasektorilla henkistä väkivaltaa ilmeni jonkin verran enemmän kuin muualla. Työpaikka-kohtaiset erot ovat suuria. Myös saman organisaation tai yrityksen eri osastoilla tilanne voi olla hyvin erilainen, jollakin osastolla kukaan ei koe kiusaamista, kun viereisellä osastolla voi olla useita henkistä väkivaltaa kokevia. Yleisintä on työtovereiden välinen henkinen väkivalta. Toiseksi yleisemmin kiusaajaksi koetaan esimies. Joskus myös esimies kokee alaisensa kiusaajina.

TYÖOLOJEN JA TYÖNTEKIJÄN OMINAISUUDET KUSAAMISEN TAUSTALLA

Syitä ja taustoja henkisellem väkivallalle työyhteisössä etsitään helposti kiusaajien tai kiusattujen persoonallisuudesta tai muista yksilöllisistä tekijöistä. Kiusaajaa pidetään kateellisena tai hänen nähdään pönkittävän huonoa itsetuntoaan kiusaamalla jotakuta 'heikompa'. Sekä tutkimukset että monet arjen tilanteet ovat osoittaneet, että työoloilla on merkittävä yhteys kiusaamistilanteiden syntymiseen. Kiusaamiseen ajaututaan todennäköisimmin sellaisissa työpaikoissa, joissa on erilaisia työhön liittyviä ongelmia kuten epäselvyyttä työn tavoitteista, vastuista tai tehtäväkuvista, missä tieto kulkee huonosti, missä ei ole yhteisiä keskustelevia kokouksia, missä ollaan tyytymättömiä esimiestyöhön tai vallitsee jyrkät hierarkiat, missä työntekijät kokevat että heitä ei kuunnella, missä vaikutusmahdollisuudet koetaan vähäisiksi. Henkinen väkivalta nostaa helposti päätään myös silloin, kun työyhteisössä on paljon kilpailua, uhkaa tai epävarmuutta.

Olenaisinta henkisen väkivallan käsittelyssä onkin se näkökulma ja tulkinta, mistä konfliktien ajatellaan nousevan, miten konfliktit tulkitaan. Joskus työyhteisöön tulee uusi työntekijä, joka haluaa tehdä työn vähän eri tavalla kuin entinen tai hän haluaa kokeilla jotain aivan uusia toimintatapoja. Nähdäänkö hänet vaikeana ja yhteistyökyvyttömänä henkilönä, joka yrittää kaataa meidän hyvin toimivat vanhat ja turvalliset systeemimme vai kyetäänkö tilannetta tarkastelemaan esimerkiksi säilyttävän työyhteisökulttuurin näkökulmasta. Miksi haluamme pitää vanhaa, miksi meidän on vaikea hyväksyä uutta ja erilaista? Joskus hedelmällinen näkökulma on kysyä kelle tai mille kiusatuksi joutunut on uhka.

Kiusaaminen on myös ryhmäilmiö. Kiusatut itse ihmettelevät usein, miksi kukaan työyhteisössä ei

Kiusaako esimies kanttoria?

puolusta heitä, miksi kukaan ei vastusta henkistä terroria, vaan pikemminkin menee mukaan naureskeluun, takanapäin puhumiseen ja henkiseen lyömiseen.

Työyhteisökonflikteja voidaan yleisemmin kuvata laajenevina ja syvenevinä prosesseina, joille on tyypillistä se, että mikäli ristiriitoja ei saada puheeksi, ne alkavat henkilöityä. Kun ongelmia ei kyetä ratkaisemaan työstä käsin, ryhdytään pohtimaan ihmisten persoonallisuutta, heidän ominaisuuksiaan, tekemisiään jne. Jos kierrettä ei katkaista, tulee henkisen väkivallan uhrista yhteisön silmissä ensin hankala, sitten vaikea ja yhteistyökyvytön ja lopulta aivan mahdoton ja 'henkisesti tasapainoton'. Usein sanotaankin, että sairas työyhteisö hakee aina syntipukkinsa.

Seurakunnat ovat työyhteisöjä siinä missä koulut, sairaalat, virastot ja tehtaakin, ja niissä ilmenevät samat ilmiöt kuin muillakin työpaikoilla. Jos seurakunnissa joku kokee tulevaisuuden kiusatuksi, on tärkeää pysähtyä miettimään, onko omassa työyhteisössä tai yleisemmin seurakuntien työoloissa kuten töiden organisoinnissa, työyhteisön toimintatavoissa, kulttuurissa tai johtamistavassa sellaisia piirteitä, jotka voisivat altistaa kiusaamiskierteiden syntymiselle.

Espoon seurakuntayhtymässä tehdyssä työilmapiiriselvityksessä, johon osallistui 307 päätoimista työntekijää, kartoitettiin mm. työskentelyilmapiiriä, tavoitteiden selkeyttä työssä sekä esimiestyötä. Vain joka neljäs vastanneista koki saavansa riittävästi palautetta esimieheltään tai tietoa työtään koskevista odotuksista. Alle puolet sai tarvitessaan tukea ja apua esimieheltään. Kolme neljästä oli sitä mieltä, että kehityskeskusteluja ei käydä riittävästi. Suurin osa tunsikin hyvin oman työnsä ja yksikkönsä tavoitteet. Sen sijaan alle puolet katsoi olevansa selvillä koko seurakuntayhtymän tavoitteista. Yli puolet piti työyhteisönsä ilmapiiriä vapautuneena ja mukavana. Kuitenkin joka neljäs koki oman työyhteisönsä ilmapiirin jännittyneeksi.

HENKISEN VÄKIVALLAN KÄSITTELY TYÖYHTEISÖSSÄ

Viime vuosina henkisestä väkivallasta ja työpaikkakiusaamisesta on tullut yhä useamman koulutustilaisuuden aihe. Myös mediassa aihetta on käsitelty useasti. Julkinen keskustelu on vienyt eteenpäin, mutta kuinka paljon henkisestä väkivallasta keskustellaan siellä, missä se syntyy ja kasvaa, siellä missä

sitä pitäisi käsitellä ja ratkoa? Uskalletaanko työpaikoilla tunnistaa ja tunnustaa, että meilläkin joku on henkisen väkivallan kohteena. Kiusaamisen voidaan ajatella kuuluvan lasten maailmaan ja kouluun, mutta monen on vaikea myöntää tai edes huomata, että työpaikalla voidaan kiusata aivan samoin.

Työyhteisökonfliktien ja henkisen väkivallan oikea käsittelypaikka on työyhteisö, ei oikeusistuimien, eivätkä erilaiset lauta- tai johtokunnat. Joskus tilannetta voi auttaa kiusaamisen määrittely ja yhteinen keskustelu siitä, minkälaisen kohtelun kukin kokisi kiusaamiseksi. 'Jos minulle ei lainkaan puhuttaisi, ja jos minusta levitettäisiin ilkeitä juoruja, tai jatkuvasti se olisin minä, joka on viikonloppuna töissä, kokisin sen kiusaamiseksi'.

Henkinen väkivalta on saatu puheeksi myös järjestämällä työpaikalla koko henkilökunnalle tarkoitettuja alustustilaisuuksia. Niissä on selvitetty henkisen väkivallan ilmiötä, sen syntymistä ja etenemistä työyhteisöissä. Tavoitteena on ollut luoda henkilökunnalle yhteinen näkemys ja käsitteet siitä, mitä kiusaamisella tarkoitetaan ja näin oppia tunnistamaan kiusaamistilanteet omassa yhteisössä mahdollisimman varhain.

Olennaista konfliktien käsittelyn kannalta on, salliiko työyhteisön kulttuuri myös kielteisten asioiden sanomisen ääneen, onko työyhteisössä foorumeita, joilla asioista puhutaan, ja miten esimies näkee oman roolinsa työyhteisönsä konfliktien käsittelijänä.

Ensimmäiseksi kiusatuksi itsensä kokevan on puhuttava asiasta ääneen. Vastuu kiusaamiseen puuttumisesta silloin kun se tulee hänen tietoonsa on työyhteisön esimiehellä. Hänen tehtävänsä on toimia niin, että asia saadaan puheeksi, että tilannetta ryhdytään selvittämään. Tilanteen selvittäminen ja tutkiminen tarkoittaa sitä, että kuunnellaan tasapuolisesti eri osapuolia, keskustellaan ja tehdään yhteiset sopimukset siitä, miten jatkossa toimitaan.

Kiusaamistilanteissa voi apua ja tukea saada myös työterveyshuollosta tai työsuojeluhenkilöstöltä. Alkuun auttaa jo se, että joku toteaa, että kiusaaminen ei ole kiusatun vika. Useimmat kiusatuiksi joutuvat alkavat epäillä olevansa todella niin huonoja, osaamattomia, mahdottomia ja epämiellyttäviä, kuin heidän kiusaajansa heille viestittävät. Työterveyshuolto voi myös asiakkaan luvalla olla yhteydessä työyhteisön esimieheen ja tukea häntä niin, että työpaikalla saadaan järjestettyä asiasta yhteinen käsittelypalaveri.

*Kirjoittaja työskentelee psykologina
Työterveyslaitoksen psykologian osastolla.*

*(Lainaus kirjasta: Kiusaajia ja kiusattuja työpaikalla.
Työterveyslaitos, Helsinki 2000).*

Ei sujunut ilman lieveilmiöitä

Lamavuosina, alkaen vuodesta 1993, Meilahden seurakunnassa haluttiin auttaa ja kohdata laman kouriin joutuneet ihmiset konkreettisesti. Olimme ensimmäisinä jakamassa EU-ruokaa. Jakelu ei sujunut ilman lieveilmiöitä, tuli riitaa ja uhkailuja. Jos on nälkäinen, työtön ja rahaton, hermostuu helposti ja ottaa käyttöön uhkailut, jopa teräaseet ja pyssyt. Muutaman kerran puukkoa pidettiin työntekijän kurkulla, mutta puheella tilanne saatiin rauhoitettua. Riita alkoi libasäilykepurkista. Silläkin seikalla oli merkityksensä, että olin sillä hetkellä ehkä tuon henkilön ainoa todellinen ystävä.

Viimeisellä EU-ruokajakelukerralla oli mukaan otettu vartioliikkeen vartija. Hän joutui rauhoittelemaan jonossa seisovaa väkeä ja muistaakseni joutui poistamaan erään naisen.

Laman mentyä ovat meillä käyneet asiakkaat silti niitä samoja, jotka lamankin aikana kävivät. Heidän tilanteeseensa ei ole paljon tullut parannusta. Olemme varautuneet vastaavanlaisiin tilanteisiin nyt siten, että päiväystysaikana toinen seurakunnan työntekijä on läsnä päiväystysbuoneen vierisessä huoneessa. Lisäksi työtiloihimme on asennettu hälytyslaite.

Ollessani työssä Chicagossa USA:ssa rukoilin joka aamu, että vielä illalla pääsen takaisin vuoteeseeni. Samoin pyysin illalla, ettei kukaan tule kotiini tappamaan minua ja että saan nousta uuteen aamuun. Tällaista menoa en toivo Suomeen.

Jaksaakseni tätä työtä edelleen olen pyytännyt siirtoa vanhustyöhön, käyn työnohjaajalla ja olen siirtynyt osa-aikaeläkkeelle.

Diakonissa Pirkko Anttila
Meilahden seurakunta

Seurakuntien henkilöturvallisuudessa parantamisen varaa

Kirkkohallitus on tehnyt kartoituksen seurakuntien henkilöihin ja omaisuuteen kohdistuvasta tahallisesta vahingoittamisesta. Kesällä 1999 lähettämässään yleiskirjeessä se pyysi seurakuntia tekemään kirkkohallitukselle ilmoituksen kaikesta tahallisesta vahingonteosta. Kysely rajattiin koskemaan nimenomaan tahallista vahingoittamista. Sillä ei pyritty kartoittamaan esimerkiksi työpaikkakiusaamista tai työpaikkojen ihmissuhdeongelmia. Ilmoituksia seurakunnista tuli määräaikaan mennessä yli 100.

DIAKONIA TYÖNTEKIJÄT VAHINGOITTAMISEN KOHTEENA

Kirkkohallituksen yliarkkitehti Eero Raatikainen kertoo, että pääosa ilmoituksista koski seurakuntien omaisuuteen kohdistuvaa vahingontekoa. Henkilöön kohdistuvia vahingontekoja ilmoituksista oli vain alle 10 %. Näistä lähes kaikki koskivat diakoniatyöntekijöihin kohdistuvaa toimintaa. Raatikainen toteaa, että luku on lohdullisen pieni. Toisaalta ei voida kuitenkaan todentaa sitä, missä määrin se vastaa todellisuutta.

Henkilöihin kohdistuvat hyökkäykset olivat Raatikaisen mukaan luonteeltaan varsin lieviä. Ne sisälsivät pahimmillaan työntekijään kohdistuvia uhkailuja ja häiritseviä puhelinsoittoja kotiin. Muutamassa tapauksessa työntekijää oli yritetty heittää esineellä. Kaikkeen henkilöturvallisuuden uhkaavaan on Raatikaisen mukaan kuitenkin suhtauduttava vakavasti. Henkilöturvallisuuden suhteen pienetkään puutteet eivät ole hyväksyttävissä. Raatikainen toteaa, että seurakuntien työntekijät työskentelevät liian paljon yksin. Lisäksi toimitiloissa ei ole riittävästi huomioitu päälle karkauksen mahdollisuutta.

MIKSI VAHINGOITTAJA TOIMII

Vahingonteon takaa Raatikainen on löytänyt joitakin yhteisiä tekijöitä. Ilkivallan tekijöistä selviksi ryhmiksi nousivat:

- 1) taloudellisen hyödyn hankkimiseksi toiminneet, esimerkiksi murtautuminen seurakuntien tiloihin kahvikassan varastamiseksi
- 2) nuorisjoukot, jotka haluavat tehdä jotain

vahvaa, itse asiassa herättää huomiota esimerkiksi kaatamalla hautakiviä

3) aatteellisesti motivoituneet toimijat, toiminta on onneksi tällä kertaa rajoittunut esimerkiksi seurakunnan omaisuuden töhrimiseen.

Viimeksi mainittu ryhmä oli suhteellisen pieni.

Työntekijöihin kohdistuvat vahingonteot liittyivät usein pettymykseen siitä, että henkilö ei ollut saanut työntekijältä pyytämäänsä asiaa, lääkettä tai rahaa.

MITEN VAHINKOJA VOIDAAN EHKÄISTÄ

Kirkkohallituksessa ollaan tekemässä yhteenvetoa kyselyn tuloksista. Yhteenveto ja toimenpide-ehdotukset tullaan lähettämään seurakunnille tiedoksi. Eero Raatikainen nostaa ensimmäiseksi kehittämissaasteeksi seurakuntien työntekijöiden työturvallisuuden parantamisen. Työskentelytapoja tulisi muuttaa siten, että työntekijät eivät työskentele yksin silloin, kun on vähänkään syytä epäillä turvallisuuden vaarantuvan. Lisäksi työturvallisuutta voidaan parantaa työpaikan suunnittelulla. Työtiloista tulisi olla mahdollisuus paeta tarvittaessa.

Omaisuuteen kohdistuvan vahingonteon vähentämiseksi Raatikainen suosittelee kunnollisten lukkojen hankkimista ja omaisuuden parempaa valvontaa. On hyvä muistaa, että seurakunnat eivät enää ole erityisasemassa ilkeiden suhteen, vaan tahallista vahingoittamista kohdistuu myös kirkon omaisuuteen ja henkilöstöön.

Vahingonteon järjestelmällinen kartoittaminen lopetettiin 31.6.2000. Yliarkkitehti Raatikainen toivoo kuitenkin, että vakavat tapahtumat ilmoitettaisiin edelleen myös kirkkohallitukselle tiedoksi.

Kirkon työntekijöiden työturvallisuus

Terveysten- ja sosiaalihuollon työntekijöistä 30 % on joutunut väkivallan tai sen uhan kohteeksi. Kirkon diakoniatyöntekijöiden neuvottelupäivillä ja kirkkohallituksen kyselyssä on käynyt ilmi, että myös kirkon diakoniatyöntekijöistä osa on joutunut pahoinpitelyn ja uhkailujen uhriksi lähivuosina. Oulun diakoniatyöntekijöiden turvallisuutta pohtineessa pöydässä kävi myös ilmi, että lähes kaikki seminaariin osallistuneet olivat kokeneet pelkoa työssään.

Euroopan Komission toimeksiannosta tehty selvitys määrittelee työväkivallan tapahtumiksi, joissa »henkilöitä loukataan sanallisesti, uhataan tai pahoinpidellään heidän työhönsä liittyvissä oloissa ja jotka suoraan tai epäsuorasti vaarantavat heidän turvallisuutensa, hyvinvointinsa tai terveytensä». Tämä määritelmä kattaa sekä suoran väkivallan, jonka kohteena on työntekijä itse, että epäsuoran väkivallan, jonka kohteena on työntekijän perhe tai ystävät.

ON OPITTAVA HISTORIASTAMME

Kirkon työntekijöiden kokemuksia työpaikkaväkivallasta löytyy jo Uudesta Testamentista, jossa Paavali kertoo omista kärsimyksistään työssään. »Olen saanut raataa kovemmin kuin he, olen ollut enemmän vankeudessa, minua on ruoskittu ylen määrin, monesti olen ollut kuolemanvaarassa. Olen juutalaisilta viisi kertaa saanut 'yhtä vaille neljäkymmentä' ruoskaniskua, kolmesti olen saanut raippoja, kerran minua on kivitetty, kolme kertaa olen joutunut haaksirikkoon, olen ajalehtinut meressä vuorokauden. Olen yhtenäniä ollut matkoilla, olen ollut vaarassa hukkuu jokiin ja joutua rosvojen käsiin, vaarassa niin maanmiesten kuin vierasheimosten joukossa, vaarassa kaupungissa ja autiomaassa, vaarassa merellä, vaarassa valeveljien parissa. Olen raatanut ja nähnyt vaivaa, valvonut paljon, kärsinyt nälkää ja janoa, paastonnut usein, palellut vähissä vaatteissa.. Kaikkien näiden hankaluuksien lisäksi minua joka päivä painaa huoli kaikista seurakunnista.» (2 Kor 11: 23–28) »Vaikka meitä oli Filipissä loukattu ja pahoinpidelty, niin kuin tiedätte, Jumala antoi meille rohkeuden julistaa teille sanomaansa ankan vastustuksen keskelläkin.» (1 Tess 2: 2).

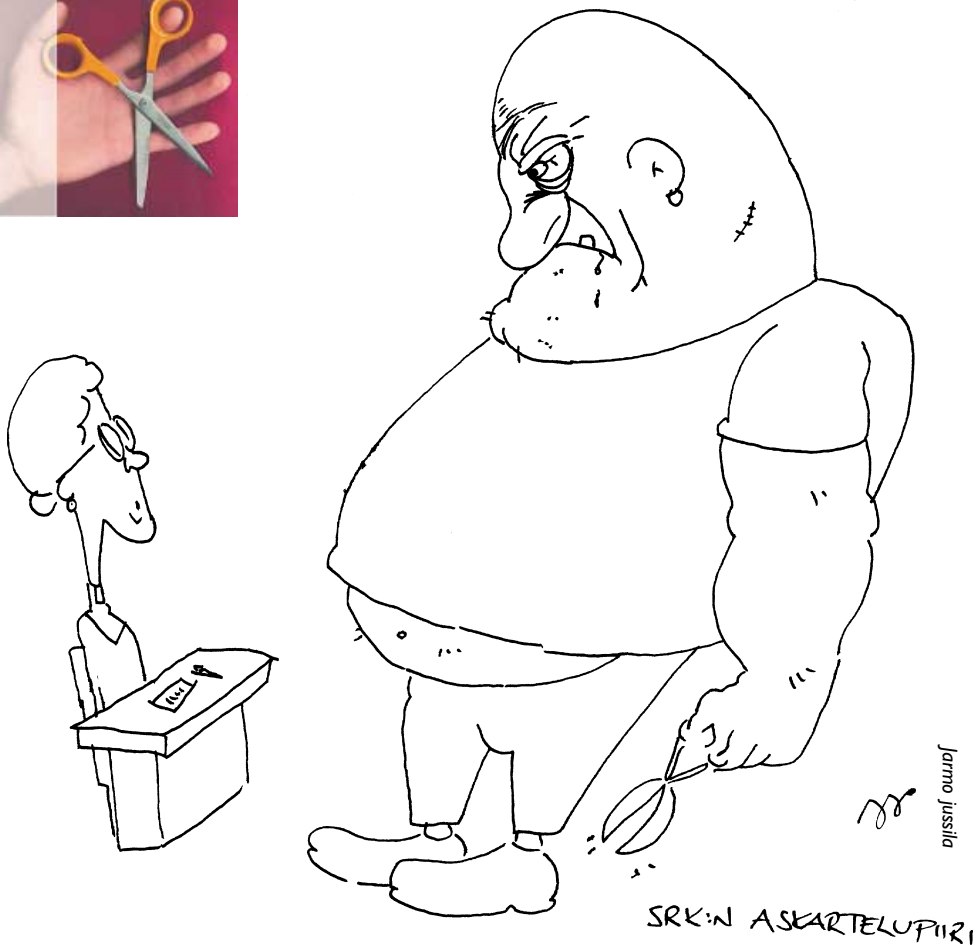
Paavalin traumaattisista kokemuksista tulisi oppia se, että elämä on joskus raaempaa, julmempaa ja pahempaa kuin mitä toivomme sen olevan. On syytä varautua ja pohtia keinoja, joilla voimme ennakoida ja jopa estää julman ja pahan toteutumisen työtovereiden, omaistemme tai itsemme kohdalla. On opittava historiastamme.

Kirkon historiaan on aina liittynyt vainoa, uhkaa, ja kärsimystä. Usein se on ollut ideologista tai poliittista sortoa ja vainoa. Suomessa olemme totuneet siihen, että kirkot saavat tehdä rauhassa työtään. Jumalanpalveluksia häiritään harvoin, työntekijät saavat pääsääntöisesti elää normaalia turvallista elämää kuten muutkin suomalaiset.

RAJALLISET VOIMAVARAT

Diakoniatyössä ja sielunhoidossa autetaan ihmisiä, joiden elämään on tullut tavattoman vaikeita asioita ja koettelemuksia. Työssä tulee esiin autettavien henkinen väsymys, ahdistuneisuus, avuttomuus, viha itseä ja muita kohtaan. Moni nälkiintynyt, univelkainen, psyykkisesti vaikeuksissa oleva, lääkkeitä ja itselääkityksen vaikutuksen alainen hakee diakoniatyöntekijöiltä apua jouduttuaan esimerkiksi sosiaali- tai mielenterveyshuollon torjumiksi. Tämänhetkisen elämän umpikujan ja torjutuksi tulemisen tuntemuksissa diakoniatyöntekijä tuntuu ainoalta avun mahdollisuudelta.

Vaikka diakoniatyöntekijä näkee seurakuntalaisensa olemuksesta nousevan hädän ja sen, että tämän apua hakemaan liikkuvan seurakuntalaisen silmistä voi lukea ohjelmoinnin »ketään ei ole kotona, mutta liikun kuitenkin», hän joutuu kohtaamaan tuon henkilön, jonka hätään ei juuri nyt kukaan muu ole vastaamassa. Usein kohtaaminen onnistuu. Hän, joka ei oikeastaan ole »kotona» saa kuuntelijan, kahvia, soppaa, lepopaikan, suojan ja turvan. Muutaman ajan kuluttua asia on tullut jollakin tasolla hoidettua. »Avopotilas» jatkaa elämän vaellustaan kohmelosta toiseen, hädästä hädään ja puutteesta puutteeseen saapuakseen taas samojen virkamiesten ja diakonian ihmeteltäväksi. Lopulta joskus »uusi ohjelmointi» ja kierre jatkuu: miesten levottomalla, suljetulla osastolla, pidätystilassa, putkassa, vankilassa, sosiaalisairaalassa, KANKodissa, diakoniatyötoimistossa/-keskuksessa, yömajas-

sa, seurakunnan tukiyksiossa, kadulla ja haudassa.

Ihmisten voimavarat »kaiken» köyhyydessä ovat rajalliset. Nurkkaan ahdistunut ja joutunut ihminen pelkää. Pelossa on aggression alku ja aggression toteutuksessa sen oma kasvava kiihko, jonka pyyhittäminen on vaikeaa.

Diakoniatyöntekijät joutuvat kohtaamaan seurakuntalaisiaan, jotka ovat »räjähtämässä» tuskastaan ja hädästään, jotka eivät jaksaa tai kykene ymmärtämään omaa kohtaloaan ja jotka eivät pysty kunnolla hillitsemään tunteitaan. Epäluuloisuus, vainoharhaisuus ja pelot voivat muuttua väkivalaksi. Avuntarve muuttuu uhkailuksi ja hätäytyminen esineiden rikkomiseksi, huutamiseksi ja raivoamiseksi. Diakoniatyössä hädänalaisen ihmisen uhkaukset, väkivalta ja psykoottinen riehuminen ovat joskus todellisuutta.

HÄTÄHUUTOON ON VASTATTAVA

Olipa käyttäytymisen syy mikä tahansa, ei-toivottavaan käyttäytymiseen on syytä puuttua ja suhtautua siihen vakavasti. Jos henkilö on häiriintynyt, hän tarvitsee apua ja hätähuutoon on vastattava. Vastuullinen vastaaminen on sitä, että tilanteeseen puututaan sen kulloinkin vaatimalla tavalla ja tasolla. Jos omat keinot eivät riitä on saatava ja

voitava kutsua niitä, jotka voivat tilanteelle jotakin.

Kun tilanne on saatu hallintaan ja rauhoittumaan voi tilanteen hoitaminen ja sielunhoito sekä diakonia alkaa todenteolla. Vanhan viisaan eli Siiralan mukaan kaikki käyttäytyminen on profetiaa, jota on kuultava. Vihainen, väkivaltainen, ahdistunut, häijy ja pahanilkinen ihminen profetoi yhteisöstä, itsestään ja elämästään, johon on vastattava. Vaikeuksissa olevan ihmisen hyväksyminen ja yritys ymmärtää ei tarkoita sitä, että hän saa käyttäytyä sopimattomasti. Sopimaton käyttäytyminen on oire, joka on hyvä saada ensin pois. Sen jälkeen voidaan miettiä, mikä saa oirehtimaan.

ETUKÄTEEN VARAUTUMINEN

Jotakin voidaan yrittää, jotta tilanteet eivät kehitysi sietämättömiksi ja vaaralliseksi työntekijöille ja hädässä oleville ihmisille itselleen. Diakoniatyössä on nyt syytä pohtia, miten ennakolta voidaan varautua mahdollisiin riskitilanteisiin kotikäynneillä, diakoniatoimistoissa, vastaanotolla, työntekijän kodissa jne. On otettava vakavissaan se, että työntekijällä on oikeus turvalliseen työnteekoon, ja että asiakkaiden ongelmallinen käyttäytyminen on lisääntynyt.

Kotikäyntityö

Kotikäyntityössä on huomioitava muutakin kuin asiakas, jota käydään tapaamassa. Kotikäyntityössä on huomioitava olosuhteet joihin ollaan menossa, niin matkustamiseen kuin tapaamiseen liittyvät olosuhteet. Kotikäynneissäkin monesti työpari olisi tilanteita selkiinnyttävä. Työntekijöiden keskinäinen kannkykkävarmistus tai hälytys on syytä tarvittaessa sopia.

Ennakkovarovaisuus

Etukäteen mahdollisesti ongelmalliseksi arvioitua autettavaa on parempi haastatella kahden työntekijän toimesta odotustilassa, jonka valvonnasta voidaan sopia ennakkoon työtovereiden kesken. Kun autettavat tietävät, että vastaanottotilat ovat valvottuja, se saattaa vähentää epäasiallista käyttäytymistä. Kahdenkeskisissä keskusteluissa on työntekijällä oltava keino pyytää apua huomaamattomasti.

Vastanottotilat ja tavat on syytä luoda sellaisiksi, että ihmiset, jotka tulevat hädässään hakemaan apua kokevat paikan riittävän viihtyisäksi ja rauhoittavaksi. Toisaalta vastaanottotilojen tulee olla myös työntekijöiden kannalta turvallisia ja viihtyisiä. Kirjoituspöydän »viranomaismaisuus» ja toimiston »rakenteellinen kylmyys» lisäävät enemmän ahdistusta kuin vähentävät sitä. Vastanottotiloista tulee työntekijöiden päästä sujuvasti toisen työntekijän luokse ja ulos vastaanottotiloista ilman, että hän joutuu aina kulkemaan asiakkaiden ohi.

Yhteistilassa tehtävässä työssä myös vastaanotolle tulevilla seurakuntalaisilla on mahdollisuus saada laaja-alaisempaa asiantuntemusta ja apua. Esimerkiksi Saksassa seurakunnan diakonia, sosiaalitoimi, mielenterveys työ ja velkaneuvonta toimivat sujuvasti avoimessa toimistossa, jossa mahdollisuus kahdenkeskiseen keskusteluun löytyy jokaisen työntekijän työpisteistä vaikka toimitila onkin muuten avoin. Asiakkaiden odotustila on mukavasti kalustettu ja viihtyisä.

On hyvä jos ongelmallisten tilanteiden »jälkipuinista» sovitaan työpaikoilla etukäteen. Työntekijöiden kohtaamista epämiellyttävistä, uhkaavista, vaarallisista ja riskitilanteista on puhuttava välittömästi ja työntekijän on saatava riittävä psyykkinen, hengellinen, oikeudellinen sekä taloudellinen apu ja tuki.

Ilmeisesti videovalvonta ulko-ovelta ja odotustiloissa on omiaan antamaan aikaa ongelmien ennakointiin ja jälkikäteiseenkin pohdintaan.

Viihtyvyys ja levollisuus

Kun tiloihin hankitaan turvallisuuteen liittyvää laitteistoa ja vahtimestareita on syytä miettiä, missä tehtävässä olemme ja minkälaisen kuvan annamme autettavillemme. Palohälytystä muistuttavat sireenit työntekijöiden taskuissa lisäävät riskiä tulla pahoinpidellyksi enemmän kuin vähentävät sitä. Taistelu- ja itsepuolustuskurssit sekä opitun soveltaminen työssä saattaa olla vaarallista myöhemmin seuraavien asiakkaiden kohtauksissa.

Turvallisuuteen liittyvistä asioista on hyvä myös puhua, jotta löydetään keinoja joilla hätässään hätäantunut saa apua ja työntekijä mahdollisuuden auttaa. On hyvä jos työyhteisössä sovitaan yhteistä toimintatavasta kohdata ongelmatilanteita. Ongelmista ja vähältä piti -tilanteista tulee puhua ja kirjata ne ylös. Ongelmallisten ja vaikeiden tilanteiden kirjaaminen auttaa arvioimaan turvallisuusriskien kasvua tai niiden vähentymistä sekä antaa perusteita turvallisuustyön kehittämiseen työpaikoilla.

Kirkkohallituksen ilkivaltaa koskevaan tiedusteluun perustuen voidaan todeta, että työntekijöihin kohdistuvaa häirintää, uhkaa ja väkivaltaa esiintyy seurakunnissa. Toteutuneita pahoinpitelyjä ja häirintää on kuitenkin työntekijämäärään ja tapaamismääriin nähden onneksi vähän. Tapauksia on kuitenkin riittävästi, jotta turvallisuuskartoitusten tekeminen yhdessä poliisin kanssa ja riittävä työtoverisuojan järjestäminen on asiallista ennakkointia.

Kirjoittaja toimii kriminaalityön sihteerinä Kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön keskuksessa.

Rahat tai henki!

»Tulin hakemaan viittätuhatta markkaa, jonka saatte antaa mulle nyt heti!» huutaa iso mies ja avaa oven diakoniatoimiston eteistilaan. Samalla hän työntyy ohitseni sisään ennen kuin ehdin sanoa yhtään mitään. Jätän oven käytävälle auki. Huomatessaan tämän, mies menee taas ohitseni, sulkee oven ja sanoo kovalla äänellä: »Ovi kiinni!» Rukouselämäni alkaa hiljalleen elpyä. Mietin kuumeisesti, mitä sanon tai teen, etten hermostuttaisi aggressiivista asiakastani. Kylmän rauhallisesti pyydän hänet vastaanottohuoneeseen. Jätän jälleen oven auki, jonka asiakas pamauttaen sulkee.

Istuuduttuamme alkaa keskustelu. Minä puhun ja hän huutaa. Yhteisymmärrystä ei löydy. Yhtäkiä miehen käsissä on narusta sidottu kukka-ampeli, jonka hän jännittää käsiensä väliin ja lähestyy kädet koholla minua pikkuriikkisessä huoneessani. Mies oven puolella, minä huoneen perällä, jossa on työpöytäni — niinpä niin, väärin päin. Lähtöni hetki tästä ajasta näyttää tulleen. Niinpä käyn siunaamaan itseäni iankaikkisuuteen. Saman tien mies edessäni pyörtää askeleensa ja syöksyy ulos ovesta.

Jäädessäni työtuoliini istumaan heti ei tunnu miltään. Mutta sitten alan ajatella, mitä olisi pahimmillaan voinut tapahtua. Silloin kohoaa pulssi

niin, että korvia kuumottaa. Hengitykseni kiihtyy ja lamaannun hetkeksi. Päälimmäinen ajatus on, että lapset jäisivät liian pieninä äidittömäksi.

Tämä on itselläni ollut uhkaavin tilanne nykyisessä työpaikassani. Naapurihuoneessa työtoveria asiakas on uhanut ilalla avatuilla saksilla, joilla uhkaaja lopuksi iski oman kämmenensä rikki. Sen jälkeen asiakas sanoi olevansa hiv-positiivinen ja uhkaili roiskuvalla verellään työtoveriani. Tappouhkauksiltakaan emme ole säästyneet.

Hälytyslaitteet diakoniatoimistossa ovat mielestäni välttämätön turvalaite. Itse en enää suostuisi päivystämään yksin ilman hälytyslaitteita. Joskin ne voivat antaa vääränlaistakin turvaa, ellei hälytyksen merkitystä ja sitä seuraavia toimenpiteitä perehdytetä kaikille ja harjoitella riittävästi. Samoin on syytä muistaa, että jos asiakas huomaa työntekijän hälyttävän, se saattaa aiheuttaa asiakkaassa paniikin, joka osaltaan voi johtaa harkitsemattomaan käyttäytymiseen. Mahdollisen päällekkäyksen jälkeen jokainen kuluva sekunti apua odottaen voi tuntua piinallisen pitkältä.

Seurakunnissa on monenlaisia diakoniatoimistoja. Toivottavasti ei diakoniatyöntekijä missään joudu pitämään vastaanottoa olemalla talossa yksin ilman minkäänlaista turvahenkilöä tai -nappia. Vaikka olemme taitavia puhumaan ja rauhoittamaan tilanteita, ei nykyisten huumeitten ja sekä käytön aikana kannata liikaa luottaa taitoihinsa. Eikö Jumalankin ole helpompi meitä varjella, kun käytämme järkeä näissä asioissa.

Liittomme tuoreet työhuone- ja työturvallisuusohjeet ovat saatavana toimistosta (ja pian myös omilta www.sivuilta). Alaosastoissa niitä voi yhdessä tarkastella ja tarvittaessa tehdä esityksiä omien työntekijöiden puutteiden korjaamiseksi.

Työturvallisuuteen kuuluvat myös jaksamiskysymykset (onko vielä tallessa Cruxin numero 1/2000 jaksamisteemalla?) sekä kiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän ehkäisy. Nämä asiat on syytä selvittää seurakunnissa ja mikä tärkeätä, tehdä selvitysten jälkeen myös toimintaohjeet, jotka saatetaan kaikkien työntekijöiden tietoon.

Papiston päivät Tampereella 24.–25.10.2000

TIINA RÄNTILÄ

kuvat MERJA OJALA

AIDOMMIN, SYVEMMIN, ROHKEAMMIN

PAPIN ROPO

Aloitusjumalanpalveluksen avasi Tampere-talon sisäntulolämpöissä sotilaspappi kitaransa kanssa. Päivien teemalaulussa soi se, minkä keskeltä viisisataa pappia tuli. »Kansa katsoo pappejansa, liekö enää ennallansa, toivoo jonkun saattajakseen, edelläkin kulkijakseen. ... Viikonlopuin vettä hiekkaa, arkisinkin sanan miekkaa. ... Tahdon olla pappi omanlainen, aivan tavallinen, erilainen, tahdon hiljaa olla, nähdä avarammin, aidommin, syvemmin, rohkeammin.»

Jumalanpalveluksen saarnassa emeritusarkkipiispa John Vikström ei päästänyt pappeja helpolla: hän luotasi syvälle ja suoraan. Vikströmin evankeliumina oli Markuksen kertomus lesken rovosta temppelein uhriarkkulla.

Saarnassaan Vikström näki Jeesuksen istumassa uhriarkun luona. Jeesus seuraa, kun pappi, miehet ja naiset, antavat paljon kirkon hyväksi. Hän näkee myös tuon yhden, ujon ja huolittelemattoman, pappin, joka ei taskuistaan löydä paljoa annettavaa. Hän tyhjentää taskunsa ja antaa kaiken, mitä hänellä on. Papin rovon.

Jeesuksen ja pappien välillä vallitsee omalaatuinen suhde. Ihmeellisellä siteellä he ovat toisiinsa sidottuja. Elämän on muuttanut kutsu »Seuraa minua!». Myöhemmin Jeesus on tiedustellut uuden elämäntehtävän edessä: »Rakastatko sinä minua?». Kolme kertaa Hän on kysynyt: »Tahdotko ryhtyä pappisvirkaan ja hoitaa sitä oikein ja uskollisesti? Tahdotko pysyä Jumalan pyhässä sanassa, karttaa väärää oppia, julistaa

Viisisataa pappia kokoon-tui valtakunnallisille papiston päiville Tampere-taloon 24.–25.10.2000.

Papiston päivien otsikon kolmiyhteys syntyi olympiavuoden teeman CITIUS, ALTIUS, FORTIUS innoittamana. Päivillä pohdittiin papin identiteettiä nopeasti muuttuvassa maailmassa. Identiteettikysymyksiä luodattiin alustuksilla, sakastityöskentelyillä ja vapaan seurustelun virrassa.

Paikalla oli kirkon ylin johto arkkipiispa Jukka Paarmen ja emeritus arkkipiispa John Vikströmin johdolla.

rohkeasti? Tahdotko myös kilvoitella niin, että elämäsi on esikuvana seurakunnalle?» Kolme kertaa pappi on vastannut tahdon. Ies on puettu harteille.

Vikström muisti omien ordinaatiokeskustelujensa polttavimmaksi kysymykseksi sen, saako pappisvirassa olla oma itsensä. Hukkuuko persoonallisuus virkaan? Mistä ja miten paljon on tingittävä? Onko tingittävä omasta työnäystä, mielipiteistä, harrastuksista, velvollisuuksista perhettä kohtaan työyhteisön ja suuren tehtävän hyväksi? Paljonko pitää uhrata kirkon hyväksi?

Monet ovat antaneet paljon. Henkilökohtaisia luonnonlahjoja — kirjallisia taitoja, taiteellisia lahjoja, sosiaalisen kanssakäymisen, esiintymisen, puhumisen, ja johtamisen lahjoja, ruumiin ja hengen voimia — on annettu kirkon käyttöön. Py-

hän Hengen armolahjoja on kannettu uhriarkkuun. Moninaiset hankitut tiedot ja taidot ovat rakentaneet kirkkoa. Samoin kutsumustietoisuus, työmotivaatio, unelmat ja työnäyt ovat tulleet käyttöön.

»Onko tuo arkku todella uhriarkku niille rikkaille, jotka antavat paljon?» Vikström kysyi. Onko kyse ennemminkin vaihtopöydästä tai kannattavasta sijoituksesta? Kirkko ottaa ja kirkko antaa. Työstä saa palkkana kohtuullisen korvauksen. Arvostusta, kunnioitusta ja mainetta saa kenties edellisiä vuosisatoja vähemmän, mutta mielekkään ja innostavan elämäntyön, onnellisessa tapauksessa tukevan työyhteyden, mukavaa palautetta, tarpeellisuuden tunteen ja yleensä ottaen työtä tässä maassa. Entä se uhri? Vikström muistutti, että Jeesus näki vain yhden, joka antoi

Kylki kyljessä seisossa on lämmin. Katseet vilkuilevat tuttuja.

uhrin sanan varsinaisessa mielessä.

Leski antoi uhriarkulla laskelmoimatta seuraavan ateriansa. Graham Greenen romaanin juoppo ja rutiköyhä pappi kantoi mukanaan tilkkaa punaviiniä voidakseen tarvitsevalle jakaa ehtoollista; hän oli valmis antamaan tarvitsevalle 'seuraavan ateriansa', sen mitä eniten kaipasi, oman roponsa.

»Pitääkö esimerkiksi luopua älyllisestä rehellysyydestään kirkon hyväksi? Ei, sellaista 'uhria' Jeesus ei ota vastaan, eikä kirkko sellaista tarvitse. Ei tarvitse myöskään antaa perhetään kirkon uhriarkkuun, eikä pidä tietoisesti uhrata terveyttään.» Vikström pohti.

Köyhä leski oli uhriarkulla vapaa antamaan kaiken ilman varmistuksia huomisesta; hän oli vapaa luottamaan Jumalan huolenpitoon. Kertomuksen juonnehän on Vikströmin mukaan ilosanoma eikä syylisistä moraaliopetus. Kouristuksenomainen kiinnipitäminen omasta saa ihmisen kulkemaan kaikkien uhriarkkujen mutta myös oman kutsumuksensa ohi.

IDENTITEETIN KIPUPISTEISTÄ

Työskentelyn avaus tiistaiamupäivänä

Päivien isäntä pääsihteeri **Juha Junttila** johdatti ensimmäiseen työskentelyyn ajatuksella: »Sopu itsensä kanssa tässä virassa, sopu Jumalan kanssa tässä virassa ja sopivassa riidassa maailman kanssa tässä virassa.» Rovasti **Arvi Tuomi** vei yksityiseen aivoriin alustuksellaan identiteettiteemasta.

Arvi Tuomi asetti ensimmäiseksi papin peiliksi kuvan Aku Ankasta 'Hiljaisuus! Nero työskentelee.' Aku innostuu, uskoo ideaansa, kokeilee, kunnes taas sekoittaa asiansa ja putoaa pyrstölleen. Pappi kysyy parhaiten: mitä todellisuudessa olen, mitä näytän ulospäin ja mitä haluaisin olla pappina ja ihmisenä?

Papiston päivien otsikon kolmiyhteys syntyi urheilumaailman *citius, altius, fortius* innoittamana. Nopeammin, korkeammalle, voimakkaammin löysivät ensin anti-

käsitteensä *lentius* (hitaammin), *profundius* (syvem-
mälle), *infirmius* (heikompana). Kristilliset koske-
tuskohdat terävöityivät Tuomen mielessä Matti-
Pekka Virtaniemen 'viipymisen teologiaan', psal-
min huokaukseen 'Syvyydestä minä huudan sinua'
ja Paavalin puheeseen omasta heikkoudestaan.

Lopulliset avainsanat eivät ole täysin vastakohtai-
set urheilu-aatteelle mutta edustavat kuitenkin
vaihtoehtoista ajattelua. 'Aidommin, syvemmin,
rohkeammin' haluttiin säilyttää komparatiivissa,
jotta ajatus kasvutavoitteista nousisi heti esille.
Papin identiteettiin liittyy ajatus kypsymisestä.

Arvi Tuomi kysyi, onko papin ammatti-identi-
teetissä piirteitä, jotka ovat selvästi erilaisia kuin
muilla ammattien harjoittajilla. Ovatko pappisi-
dentiteetin ongelmat luonteeltaan erilaisia naisilla
ja miehillä, maaseudulla ja kaupungissa, selektiivi-
virassa ja seurakuntavirassa?

Identiteetti merkitsee vahvaa, persoonakohtais-
ta tietoisuutta siitä, mitä olen ja mitä tahdon.
Voitaisiin puhua myös persoona-identiteetistä. Tuo-
men mukaan siihen on liitettävä ajatus juurevuus-
desta, sillä identiteetti tarkoittaa myös sitä, että
olemme kiinni jossakin lujasti, haluamme siinä
pysyä, tunnemme sen omaksemme, olemme sen
sisäistäneet ja olemme siihen sitoutuneet. Identi-
teetti siis määrittää sisäistä kuvaa itsestä ja suhtes-
ta omaan tehtävään, kun taas imago kertoo siitä,
millainen kuva itsestämme tarjoutuu ulkomaailmal-
le.

Pappisidentiteetin kipupisteet

Tuomi hahmotteli pappisidentiteetin ongelmakoh-
tia neljän kipupistekentän avulla. Ensimmäiseksi
kentäksi hän näkee persoonakohtaiset kysymykset.
Jokaisen henkilökohtaiset asiat ja luonteenpiirteet
luovat omat kysymyksensä pappeuteen. Joku tuntee
itsensä hiljaiseksi ja jännittäjäksi tai ei pidä rippi-
koulutystä tai pelkää mennä sairaskäynnille. Joku
kantaa kipeitä vastoinkäymisiä tai kokee sairasta-
misen tuomat rajoitteet työssään. Jotakuta vaivaa
yksityiselämän risaisuus; kunhan olisi edes yksi ih-
minen kenelle voisi puhua asioistaan.

Toisen laajan kentän muodostavat mahdolliset
ristiriidat toimintaympäristön kanssa. Pappi voi tun-
tea itsensä tuetuksi ja rukouksin kannetuksi tai voi
joutua aloittamaan jokaisen tilanteen luomisen ai-
van alusta omassa seurakunnassaan. Moninaiset
odotukset, hengelliset jännitteet, suhteet päättäviin
eliimiin seurakunnissa ja yhteydet toisiin työnteki-
joihin voivat luoda moniulotteista ristivetoa.

Kolmanneksi pappisidentiteettiin vaikuttaa teol-
ogisen identiteetin kirkkaus tai sumeus. Epäselvä
suhde substanssiasioihin kuluttaa energiaa. Teolo-
ginen identiteetti rakentuu selkeälle tiedolliselle
kokonaispohjalle. Se käy jatkuvaa keskustelua oman
uskon kanssa. Henkinen ponnistelu virkistää. Kai-
ken muunkin kuin teologian opiskelu pitää voimisa-
naan.

Arvi Tuomi

Tuomi nosti viimeisenä kipupistekenttänä esille
ns. rajoittuneen identiteetin. Hän tarkoitti sillä
identiteettiä, joka on yhtäältä varsin vahva mutta
toisaalta lepää kapealla pohjalla. Tietty hengelli-
nen katsantokanta ja sen kannattajakunta muodos-
tavat identiteetin pohjan. Tuomi käytti myös esi-
merkkiä 'omaan itseensä eksyneestä identiteetistä',
jonka kantaja saarnaa hypoteettiselle kuulijakun-
nalle ja joka ei saa tai ei pysty ottamaan vastaan
palautetta. Identiteetin kapeutuminen voi Tuomen
mukaan johtua myös siitä, että ulkomaailman elä-
mänmeno ja jatkuva muutos tuntuvat liian ahdistavil-
ta.

Juhlien emäntä pastori **Hikka Olkinuora** esitte-
li sakastityöskentelyjä, joissa pappeuden kysymyksiä
voitaisiin puhua auki. Kaikkien tittelleiden ja suku-
laisuussuhteiden esittelyjen keskellä jäi tunne, lie-
kö tässä yksi suomalaisen kirkollisen identiteetti-
pohdiskelun sokea piste. Titteliä ja perheenjäsen-
ten mainostaminen tuntui köyhältä ja teeman vas-
taiselta vakavien identiteettiä koskevien kysymyk-
senasettelujen jälkeen.

SAKASTIT — TILAA JAKAA?

Kuusi eri teemalla työskentelevää sakastia muodos-
tivat papiston päivien päätyöskentelymuodon. Sa-
kastit kokoontuivat vetäjiensä johdolla tiistaina
koko iltapäiväksi työstimään aiheitaan ja toivat
keskiviikkoamuna omat koosteensa yhteiseen ja-
koon.

Yhteinen jakopöytä keskiviikkona oli ihastutta-
van moninainen: runoa, laulua, keskustelua, teese-
jä, draamaa, saarnaa ja henkilökohtaisia puheen-
vuoroja. Oli nähty vaivaa. Jokainen löysi varmasti
liittymäkohtia ja tuttuja tunnelmia.

Jos kohta teemat levisivät niin lavealle, että jäi
markkinaolo. Isoja ja syviä teemoja sivuttiin. Papin

Tapio Luoma

osa antavana osapuolena korostui sekä kysymys kuinka annamme vielä enemmän. Hienot ajatukset 'Ole läsnä! Ole aito!' kävisivät muidenkin kuin näiden päivien teeman alle. Toivottavasti itse sakkastityöskentelyssä päästiin syvemmälle.

YHTEYDEN ILTA

TT Tapio Luoma valittiin Vuoden papiksi ja emeritus arkkipiispa Mikko Juva Pappisliiton kunniajäseneksi

Tiistai-ilta kokosi papiston ravintola Fuugaan Tampere-taloon. Seurustelun sakramentti oli kunniaa upean buffet- tarjoilun siivittämänä. Tunnelma oli leppoisaa ja juhlallinen samaan aikaan.

Vuoden papiksi valittiin teologian tohtori **Tapio Luoma** (38). Hän toimii tällä hetkellä Ilmajoen seurakunnan kappalaisena.

Pappisliiton hallitus perusteli valintaansa Vuoden papiksi: »Tässä valinnassa haluamme korostaa 'arjen seurakuntatyötä' sekä palavaa halua viedä omaa ymmärrystä eteenpäin. Tapio Luoma on seurakuntalaistensa rakastama pappi, joka silminnähden pitää työstään ihmisten keskuudessa. Hän on

Mikko Juva

erinomaisen selkeä ja looginen puheissaan. Työnsä ohella Tapio Luoma on väitellyt teologian tohtoriksi, joten myös laajemmat piirit ovat saaneet hyötyä hänen työstään.»

Luoman tohtorinväitös *Incarnation and physics* käsitteli teologian ja luonnontieteiden välisen vuoropuhelun edellytyksiä.

Kiitospuheessaan Luoma totesi jatkuvan opiskelun ja itsensä kehittämisen sekä papin perustyön ruokkivan toisiaan. Pappisuus on Luoman mukaan suostumista prosessiin, jossa oma rajallisuus tulee jatkuvasti vastaan. Ilo nousee siitä luottamuksesta, että pappina saa olla ihmistä suuremman käytössä ja palveluksessa.

Pappisliitto kutsui emeritus arkkipiispa **Mikko Juvan** Pappisliiton kunniajäseneksi. Pappisliiton muut kunniajäsenet ovat John Vikström, Timo Kökkö, Tapani Vuorela, Matti Joensuu ja Juhani Koppola.

Mikko Juva totesi saatteena nuoremmalle papis- tolle, että pappina oleminen on elämän mittainen kutsu ja että pappina ihminen muuttuu, jos hän on elävä ihminen. Elämä ei Juvan mukaan ole tappelu syntiä vastaan, vaan elämistä ihmisten kanssa. »Pappiudessa on yksi hyvä asia: olipa ihminen miten humalassa tahansa, hän alkaa puhua tärkeistä asioista tunnistaessaan papin.»

KESKIVIIKKO KOKOSI TEEMAN PALASIA YHTEEN

Arkkipiispa **Jukka Paarma** kysyi keskiviikko aamun alkajaisiksi aamusaarnassaan: »Onko meillä yhteistä pappisidentiteettiä. Erottaako papin konsulteista ja guruista?»

Pappia ovat kuvanneet erilaiset sanat

dominus, herra rahvaan keskellä, pastori, paimen ja minister, Herran Sanan palvelija. Sana tekee itse työtä. Se on väkevä ja voimallinen. Siksi Sana vapauttaa palvelijansa väärästä kiireestä ja pingotamisesta ja rohkaisee oikeaan vastuullisuuteen.

Sanan palvelijan on arkkipiiupa Paarman mukaan hyvä muistaa Baileyn sana: »Talonpoika tietää, mistä sato tulee, mutta teroittaa silti työkalunsa.»

Piispa **Jorma Laulaja** palasi lopetustilanteessa samaan ajatukseen. Papin virka on pitää esillä elämän Sanaa. Tätä virkaa kantaa Sana, itse Kristus. Jotakin siitä totuudellisuudesta ja syvyydestä konkretisoitui kun näyttelijä **Kari Hakala** päätöshetkesä esitti kohtauksia Markuksen evankeliumista.

Identiteetin ja siitä nousevan arjen tuntojen pohdinta on keskeistä pappeudelle. Sillä jos papin identiteetti on ohut ja horjuva, hän ei uskalla keskittyä olennaiseen ja ihmisten kohtaaminen jää hataraksi. Papiston päivien teema oli siis mitä osuvin ja tuiki tarpeellinen. Päiviltä sai monenmoisia ajatuksen poikasii aiheeseen liittyen ja ennen kaikkea tapasi monia kollegoja ympäri Suomea.

Papiston päivien puitteet olivat Tampere-talossa varsin onnistuneet. Tapahtumat olivat tiiviisti saman katon alla. Palvelut pelasivat. Ympärillä oli avaruutta ja valoa, mikä kantoi puhuttelevan aiheen käsittelyssä. Ohjelma oli sopivan väljä eikä oheisohjelmaa ollut liikaa. Oli uskallettu luottaa siihen, mitä yksinkertaisesti tehdään. Kiitos Tampereen päivien luojille ja toteuttajille!

Kirjoittaja on Tapiolan vs. seurakuntapastori.

*Illalla papi-
to kokoontui
piispan
toimitta-
maan mes-
suun. Muka-
na oli myös
ulkomaisia
ystäviä.*

Aitousa etsimässä — sakasti 1

Sinä puhut minulle totta
ja kutsut minusta esiin parhaan
armollisimman ja haavoittuvimman totuuden
armon ja totuuden.

Sinä puhut minulle totta
luulen hukkuvani kipuiin
mutta laulan elämälle
joka kasvaa tuhasta.

Mikko Aalto

»Persoona antaa muodon pappeudelle», luonnehti Lahden Joutjärven kappalainen Jouko Vesala Sakastissa 1. Sakastin teemaan Vesalan lisäksi johdatteli kaksi erilaista pappia, Mikko Aalto ja Ritva Szarek.

Mikko Aalto laitto i sakastin väen pohtimaan aitousa eri ikävaiheittain kautta, lapsuudesta tähän päivään. Omassa ryhmässämme huomasimme antavamme itsellemme parhaimmat kouluarvosanat lapsuuden aitousdestamme. Mikko Aalto liitti aitousen totuuteen; aitous löytyy totuuden kohtamisesta. Jumala puhuu totta ja kutsuu meistä totuuden esiin. — »Kun joutuu tarpeeksi koville, on pakko olla aito», jatkettiin pohdintaa eräässä sakastin porinaryhmässä.

Sakastin kaukaisin vieras oli Ritva Szarek, suomalaisten siirtolaisten pappi Puolasta. »Minulle aitous on hyvin lähellä yhtä kuin rehellinen, vilpittön, kokonainen», muotoili Ritva ajatuksiaan aitousesta.

Ritva Szarek on puolison, perheenäidin ja papin emännän näkövinkkelistä katsellut puolalaista elämää jo yli 10 vuotta. Aviomies, Piotr, on yhden Bielsko-Bielan luterilaisen seurakunnan kirkkoherra. Suomen kirkon pappina Ritva on toiminut nyt kaksi vuotta Puolassa Suomen merimieskirkon palveluksessa.

»Minut mielletään suomalaisten papiksi, joka kerran kuussa matkustaa 400 km:n päähän Varsovaan. Osa iloitsee kovasti pappeudestani ja kokee, että olen toivo Puolan naisille, osalle koen olevani ulkomaalainen eksoottisuus, joillekin uhkaava esimerkki.»

Pappisnaisena Ritva on Puolan maaperällä varsin outo ilmestys, kenties ainoa. Sisarkirkkomme Puolassa ei vihi naisia papeiksi — moni selittää sen esteeksi ekumenian tiellä, osa sanoo työn olevan raskasta.

Oman paikan löytäminen Puolan luterilaisesta kirkosta on vielä löytymättä, mutta uudet tuulet puhaltavat. Naisteologit ovat tähän asti voineet toimia luterilaisessa kirkossa uskonnonopettajina, katekeettina. Vuosi sitten Puolassa muutettiin kirk-

kolakia niin, että naisteologeilla (myös miehillä) on mahdollisuus saada diakonin vihkimys, joka oikeuttaa heidät kirkkoherran suostumuksella pitämään saarnan ja jopa koko jumalanpalveluksen, kastamaan, hautaamaan ja avustamaan ehtoollisella. »Puolassa on paljon päteviä, motivoituneita, kirkkoon rakkaudella palvelevia naisteologeja», iloitsee Ritva.

Ritva halusi tuoda tuliaisiksi meille Suomeen tavallisen seurakuntalaisen — oli hän sitten katolinen, luterilainen tai ortodoksi — kiintymyksen, rakkauden ja uskollisuuden kirkkoon — ja rakkauden pappeihin.

»Papit osaavat olla esillä. He ovat ikään kuin enemmän, näkyvämmän, varmemmin. Aidostiko — sitä en osaa sanoa. Mutta vastakysymys itselleni: onko ylpeys itsessäni sisäänpäin kääntynyttä, nöyryys pinnassa pulikoivaa», kyselee Ritva.

Suomesta hän haluaisi viedä mennessään Puolaan vilpittömyyttä, suoruutta ja kansainvälisen vastuun ajattelua sekä luovaa rikkautta erilaisista mesuista hiljaisuuden viljelyyn.

»Omaan aitouseni liittyy teltantekijän nöyryyttä, joka kyselee: 'Mitähän voisin tehdä' ja iloista ylpeyttä: pappinakin elän Kristuksen armosta. Aitouseni liittyy minulla myös se, että meillä on virka, joka kannattaa meitä, emmekä me sitä».

Eeva Salo

Teatteri Telakka ravisteli pappeja Torsti Lehtisen kirjoittamalla ja Jussi Helmisen ohjaamalla Janonäytelmällä.

Postmodernin sakastin ydin — naisten villahousut —sakasti 2

Sitoutuneisuus tai täysi vapaus oli sakastissa 2 pohdiskelun aiheena. Suomennettuna se tarkoitti kysymystä, kuinka pappi voisi olla postmoderni hukkaamatta omaa pappeuttaan. Olin selvästi mukana trendisakastissa.

Teologian ylioppilaiden trendi mennä muualle kuin kirkkoon tuli Kati Salosen esittelemänä jälleen kerran näkyviin. Pienistä ikäluokista kirkko joutuu haalimaan itselleen kohta työntekijöitä, kun suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle. Jos teologien suunta on muu kuin kirkko, silloin kirkko ajautuu ahdinkoon. Postmodernisuus yksilöllisyydessään ei sopeudu kirkon jäykkiin rakenteisiin.

Ordinaatiota odottanut teologian maisteri Mikko Salmi vakuutti, että hän jo pienenä pallin päältä piti messua nalleille. Salmi ja paikalla olleet teologian ylioppi-

laat rauhoittivat, etteivät he nähneet tilannetta niin synkkänä kuin Salonen. Mutta nyt kirkon olisi aika miettiä suhdettaan oman papistonsa hyvinvointiin palkkausta myöten — tai sitten ajaututaan pappispulaan, jota Jyrki Koivikko toivoikin edunvalvonnan helpottamiseksi.

»Seurapuheessaan» Jukka Keskitalo opetti, että vapaus on kokonaan muuta kuin vapaudet, joihin tänä aikana pyritään. Mitä enemmän ihmisellä on vapauksia, sitä enemmän hän on niiden vanki ja hetkellisyys valtaa elämän. Ymmärsin Keskitaloa niin, ettei kirkko voi koskaan tulla täysin postmoderniksi, koska postmodernit ymmärtävät elämän yksilölliseksi projektiksi, jossa kukin kerää oman ostoskorinsa. Kirkko sen sijaan tarjoaa kestäviä ja yhteisiä arvoja. Siksi pitää etsiä vapautta vapauksiensa sijaan.

Kirkon törmäys postmoderniin maailmaan ei ollut vaikeinta moraalien alueella, vaan ajan riittämässä. Rahan riittämistä ei kannata murehtia. Todellinen pula syntyy ajasta, kun on monta kutsusta päällekkäin, kuten Marianne Heikkilä tilitti pappettaan ja äitiyttyään. Kiltin tytön syndrooma kuluttaa loppuun naispapiin.

Yllättäen postmodernismista nousivat näkyviin naisten villahousut, joiden käytöstä Gun Lundell oli huolissaan. Koska postmodernissa maailmassa kaikki uhkaavat jäädä yksin, tarvitsevat nuoret papit Lundellin mukaan mentoreita, kanssakulkijoita, jotka puhuvat aivan arjen asioista, kuten villahousujen käytöstä kylmällä hautausmaalla. Mentor on kuin tutor. Ilman häntä postmoderni pappi jää heitteille.

Kutsumusta kovasti pohdiskelleena jäin edelleen hämilleen. Postmodernin iskusana on yksilöllisyys ja pappiskutsumuksen idea kokonaisvaltainen yhteisöllisyys. Vielä tullaan näkemään monia ratkaisimia. Seurakuntalaiset voivat ratketa liian yksilöllisen pappinsa kanssa. Papit voivat revetä ristiriitaisiin paineisiin elämässään. Kirkkokin natisee, kun se yrittää opettaa edes jonkinlaista ryhmäkäyttäytymistä sooloiluun taipuville työntekijöilleen.

Tapio Seppälä

Tietoista? Paavalin soteriologian 7 reunahuomautusta kirkon menoon — sakasti 3

Onko näin, kuinka Kari Kuula muotoili teesiksi Paavalin ajatuksen: *Usko on tietoista Kristukseen ja Kristus-sanomaan sitoutumista*.

Vai onko nykyajan ihminen oikeassa antiteesissä, joka Kai Peltosen mukaan kuuluu näin: *Usko ei ole tietoista Kristukseen ja Kristus-sanomaan sitoutumista — hyvä elämä ja oikeat arvot riittävät*.

Mutta voihan Petri Karttunenkin olla oikeassa, kun hän väittää: *Usko on paljon muutakin kuin tietoista. Tehtävämme on rakentaa siltä lapsen uskon ja ajatusmaailman ja aikuisen ajatusmaailman välillä*.

Varpu Sintonen

Omavanhurskaudesta riittävyys tunteeseen — sakasti 4

TT Matti Repo kysyi, mitä merkitsee »syvemmmälle» papin viranhoidossa. Mihin silloin ollaan menossa, millä tavoin ja minkä kustannuksella? Meno »syvemmmälle» tuo väärin toteutettuna yleensä loppuunpalaneen ihmisen huudon valottomasta kuopasta »de profundis».

Professori Risto Saarinen alusti »Syvemmin» -sakastissa kilttien ja vastuuntuntoisten ihmisten vaarana piilevästä depressiosta, »normoosista». Ajatuksen on esittänyt alun perin ranskalainen psykiatri Yves Prigent. Hän oli pannut merkille, että ulkoisen maailman vaatimuksiin sopeutuneet ihmiset sairastuivat usein depressioon. Normoosissa on kyse siitä, että aikuinen, suorituskeskeinen maailma on saanut ihmisessä yliotteen ja mielihyvää kokeva lapsi hänessä on tukahtunut. Sydän on kiinnittynyt »tarpeeksi tekemiseen» (lat. *satisfacere*), mikä tuottaa tyydytystä. Samalla persoonana on kuihtunut peliksi teoiksi, eikä ihminen enää kykene tuntemaan mielihyvää.

Normoosista voi parantua leikkimielen ja lapsenomaisen luottamuksen herättelyn kautta. Asiat ovat jälleen kunnossa, kun olemassaolo ei rakennu pelkän suorittamisen varaan vaan ihminen voi tun-

tea mielihyvää ystävien, perheen, aterian, urheilun, musiikin tai muun kulttuurin parissa. Professori Saarisen alustus ei ollut mikään uusi osoitus »psykokirkosta», hengellisen elämän kysymysten psykologisoimisesta, vaan työntekijöiden sielunelämän huomioonottamisesta kirkossa. Työn kautta toteutuvasta omavanhurskaudesta tulisi päästä riittävyyden tunteeseen, Kristuksen vanhurskauden käsittämiseen.

Sakastin keskusteluissa tultiin siihen tulokseen, että normoosi on lähellä monia kirkon työntekijöitä. Työn muuttuvat haasteet pakottavat mukautumaan muovailuvahamaisesti työn uusiin kuvioihin, mistä prof. Saarinen käytti termiä »hyperadaptaatio». Papin työssä on vaikea asettaa työlle rajoja. Halu miellyttää muita merkitsee usein suostumista ulkoja ohjattavaksi. Seurakuntalaisten monenlaiset toiveet täyttävät työajan perheen ja oman terveyden kustannuksella.

Papin voima, valtuutus ja valta —sakasti 5

Piispa Juha Pihkala alusti sakastin 5 keskustelua rohkeammin 'armosta, ei laista; asiasta, ei sen vierestä, ajasta, ei sen puutteesta'. Hän käytti hahmona Mika Waltarin Feliks Onnellista, joka yritti epätoivoisesti pelastaa itsensä kertoessaan ahdistuneena ilosanomaa. Mestari itse kohtaa Feliksin lopulta ja kehottaa: »Feliks, söitkö tarpeeksesi? Käy syömään.»

Pihkalan mukaan papin rohkeus on

ytimeltään hengellinen asia. Sen kasvualustana on jumalattoman vanhurskauttamisen sisäinen kokeminen ja hyväksyminen. Muuten onttous valtaa papin sanat, sillä olennainen kasvaa sisältä. Mikään ei jäydä niin kuin se, ettei pappi ole itselleenkaan uskottava saati sitten muille. Mikään ei jäydä ja rapautu seurakuntaa niin kuin se, että kristillisen uskon perusasiat eivät ole käytössä työyhteisön keskellä. Rakenteelliset ongelmat ovat silloin Pihkalan mukaan pikkuseikkoja.

Pihkala korosti, että pappi itse, hänen persoonansa ja sanansa jäävät armon ja lain alle. Rehelli-
sestä itsetuntemuksesta nousee tunne, että voi rohkeasti olla 'kyllin' hyvä pappi. Pappi on uskottava, kun toimii oman persoonansa läpi, omasta itsestä taittaen, mutta ei itsestä saarnaten tai omaa persoonaa toteuttaen.

Piispan ajatusten haastamina noin 140 hengen ryhmä jaettiin rippikoulumaisesti yhteentoista porinaryhmään. Ryhmille annettiin joitakin apukysymyksiä ja aikaa ruhtinaallisesti yksi tunti ennen yhteistä purkamista.

Keskustelu ryhmässä oli vilkasta ja monen suuntaan poukkoilevaa. Ennestään toisilleen vieraat papit jakoivat kokemuksiaan. Innokasta keskustelua seuratessa tuntui, että tätä varten papiston päiviä tulee järjestää. Tarvitaan tilanteita, joissa voi tuntemattomienkin kollegoiden kanssa keskustella ja puhua nimenomaan pappina olemisen tunnoista, ei kuulumisista tai teologisista dilemmoista. Tarvetta jakamiseen on!

Tiina Ranttilä

Tuumaustauolla sakastista 5

På väg mot nya utmaningar —sakristia 6

Den grupp som samlats under rubriken »Uuteen» — kanske närmast i betydelsen »Mot nya utmaningar» kom långt att tala om mod. Modet i att leva här och nu. Modet att möta sina rädslor.

Och, kanske viktigast av allt, modet att vara trogen mot sig själv. Merja Auer inledde med en hudlös bekännelse om sin väg från Paulussynoden till prästämbetet. Efter hennes självutlämnande »confessio» kom Jussi Talasniemis »absolutio» som en svalkande motvikt. Hans betoning låg långt på betydelsen av ordet reformation — återskapande. Gud skapade i begynnelsen forma, kosmos, det ordnade världsalltet. I reformationens innersta anda får vi söka oss tillbaka från kaos till Guds ordning. Genom att vara trogna vårt eget mysterium närmar vi oss Guds stora hemlighet. Radikalismen (från grekiskans radix), återvändandet till rötterna, har alltid varit en stötesten i kyrkan. Ändå måste varje verklig förnyelse i någon mening vara en återgång till rötterna. Budskapet är evigt, men vår eviga strävan handlar ju om hur detta eviga budskap skall kunna förverkligas — på nytt och på nytt.

Kyrkan är ett skepp som ständigt lastas på med nytt gods — men som aldrig lossas. Med dunkande maskiner och ångan frustande i skorstenen ligger hon stadigt förtöjd vid kajen.

Vår uppgift är att dumpa barlasten, lossa förtöjningarna och styra ut till havs. Och vi kommer att göra det! Kanske låter orden barnsligt övermodiga? Varför skulle just vi lyckas med uppgiften?

Liksom Abraham en gång får vi ta emot ett galet löfte. Uppgiften ser omöjlig ut, men löftet ger oss mod att försöka — tillsammans. Som män och kvinnor inför Guds ansikte får vi ta emot uppgiften att kasta förtöjningarna och styra kyrkans skepp ut på förändringarnas hav!

Monica Heikel-Nyberg

JOHN VIKSTRÖM

PAPIN ROPO

Jeesus istuutui vastapäätä uhriarkkua ja katseli, kuinka ihmiset panivat siihen rahaa. Monet rikkaat antoivat paljon.

Sitten tuli köyhä leskivaimo ja pani arkkuun kaksi pientä lanttia, yhteensä ku-parikolikon verran.

Jeesus kutsui opetuslapset luokseen ja sanoi heille: 'Totisesti: tämä köyhä leski pani uhriarkkuun enemmän kuin yksikään toinen. Kaikki muut antoivat liastaan, mutta hän antoi vähästään, kaiken mitä hänellä oli, kaiken mitä hän elääkseen tarvitsi.' » Mk 12: 41–44

Jeesus istuu vastapäätä uhriarkkua. Hän katselee, miten ihmiset panevat rahaa uhriarkkuun, miten ihmiset antavat omaisuudestaan temppelin hyväksi. Monet antavat paljon. Joukossa on myös pappeja, miehiä ja naisia. Monet papit antavat paljon on kirkon hyväksi. Mutta siellä tulee myös pappi, jolla ei näytävä olevan kovin paljon annettavaa. Hän tuntuu epävarmalta ja ujolta. Kaftaani on rypyssä, liperit vinossa. Ahdistuneena hän kaivelee taskuunsa katsoakseen, onko hänellä mitään mitä hän voisi antaa. Uhriarkun luo hänkin menee ja siellä hän tyhjentää taskunsa. Antaa kaikki mitä hänellä on. Papin rovon.

Jeesus ja papit ovat tavanneet toisensa ennenkin. He ovat toisilleen tuttuja. Heidän välillään vallitsee aika omalaatuinen suhde, eräänlainen salainen yhteisymmärrys. Ihmeellisellä siteellä he ovat toisiinsa sidottuja. Kaikki oli alkanut erään järven rannalla. Siellä Jeesus oli esittänyt kutsun, joka oli ratkaisevasti muuttanut heidän elämänsä: *Seuraa minua!* Vähän myöhemmin Jeesus oli samalla rannalla toistanut kutsunsa. Ensin hän oli tiedustellut, miten valmiita he ovat seuraamaan häntä myös uudessa tilanteessa, uuden elämäntehtävän edessä: *Rakastatko sinä minua?* Kolme kertaa hän oli kysynyt:

Tahdotko pyhän kolmiyhteisen Jumalan nimesä ryhtyä pappisvirkaan ja hoitaa sitä oikein ja uskollisesti Jumalan kunniaksi ja seurakunnan rakentamiseksi?

Tahdotko pysyä Jumalan pyhässä sanassa, karttaa väärää oppia, julistaa rohkeasti Kristuksen evankeliumia ja jakaa pyhiä sakramenteja hänen ase-
tuksensa mukaan?

Tahdotko myös kilvoitella niin, että elämäsi on esikuvana seurakunnalle?

Kolme kertaa oli vastattu: *Tahdon. Herra, sinä tiedät kaiken. Sinä tiedät, että olet minulle rakas.*

Kolme kertaa oli kuulunut uusi kutsu: *Ruoki minun karitsoitani! Kaitse minun lampaitani! Ruoki minun lampaitani!*

Kutsun ulkonaisen merkin luovuttamiseen oli liittynyt rohkaiseva lupaus:

Ota minun ikeeni päällesi. Minun ikeeni on sovelias ja minun kuormani on keveä.

Jeesuksen harteillemme panema ies on siis hyvä kantaa ja hänen antamansa kuorma on keveä. Onko todella niin? Pappisvihkimyksen lähetessä ei siltä näytä. Sen olen usein saanut kokea keskustellessani papiksi vihittävien kanssa. Näissä ordinaatiokeskusteluissa on yksi kysymys, yksi suuri ja hallitseva huolenaihe toistunut kerta toisensa jälkeen:

Saanko pappisvirassa enää olla oma itseni? Hukuuko oma persoonallisuuteni kokonaan tähän uuteen virkaan? Onko minun tingittävä omasta työnäystäni, mielipiteistäni, harrastuksista, velvollisuuksistani perhetäni kohtaan — työyhteisön hyväksi, keskinäisen solidaarisuuden hyväksi, suuren

tehtävän hyväksi. Paljonko minun pitää uhrata, paljonko minun pitää antaa uhriarkkuun kirkon hyväksi? Jääkö itselleni mitään jäljelle?

Näin ovat kai useimmat meistä kysyneet. Kuinka sitten kävi? Kuinka paljon virka on meiltä vienyttä? Mitä olemme vuosien varrella panneet uhriarkkuun kirkon hyväksi? Minkälaisia lahjoja kirkon Herra on saanut nähdä, kun sinun vuorosi uhriarkulla on tullut? Monet meistä ovat antaneet paljon. Jokaisella meistä on ollut jotain annettavaa.

Luojan antamia henkilökohtaisia lahjoja olemme antaneet takaisin. Kirjallisia lahjoja, taiteellisia lahjoja, sosiaalisen kanssakäymisen, esiintymisen, puhumisen ja johtamisen lahjoja, myös ruumiin ja hengen voimia olemme antaneet kirkon palvelukseen ja käyttöön. Mutta ei ainoastaan luonnonlahjoja vaan myös armolahjoja olemme saaneet antaa. Kirkon rakentamiseksi annettuja Pyhän Hengen lahjoja olemme saaneet kantaa yhteiseen uhriarkkuun.

Arkkuun on pantu myös hankittuja tietoja ja taitoja — kirkon käyttöön. Sinne on pudotettu teologinen asiantuntemus, pitkän viranhoidon antama kokemus, yhteiskunnan eri tahoihin saadut kontaktit ja paljon muuta, mikä on tullut hankituksi eri yhteyksissä ja eri tavoin.

Kirkon rakentamiseksi annettavien lahjojen joukkoon olemme myös saaneet liittää kutsumustietoisuutemme ja työmotivaatiomme, unelmamme ja työnäkymme. Ja jos jotain on saavutettu henkilökohtaisen kasvamisen ja kypsymisen tiellä, on sekin voitu asettaa kirkon palvelukseen.

»Monet rikkaat antoivat paljon.« Tämän Jeesus sai todeta istuessaan temppelein alueella olevan uhriarkun läheisyydessä. Mutta oliko tuo arkku todella uhriarkku näille rikkaille? Tapahtuiko siellä todellista uhraamista? Eikö uhriarkku ollut heille ensisijaisesti vaihtopöytä, missä he vaihtoivat rahansa muihin arvoihin, missä he sijoittivat ylimääräiset rahansa hyvinkin kannattavalla tavalla? Temppele otti, mutta temppele myös antoi. Otti rahat ja antoi takaisin kunniaa ja mainetta ja hyvän olon tunteita niille, jotka kaikkien nähdessä kantoivat rahansa arkulle. Sellainen oli heidän »uhrinsa».

Miten on meidän uhrimme laita? Olemmeko me todella käyneet uhriarkulla tuodessamme edellä mainitsemiani hienot ja suuret lahjat kirkon rakentamiseksi? Vai olemmeko mekin käyneet vain vaihtopöydässä?

Kyllä kai mekin voimme todeta: Temppele ottaa, mutta temppele myös antaa. Olemmeko saaneet paljon, samalla kun olemme antaneet paljon. Pappisliittomme ja Akava yrittävät parhaansa mukaan pitää huolta siitä, että maksetaan kohtuullinen hinta siitä, mitä me kirkkoon ja kirkolle tuomme. Paljon muutaakin saamme — ehkemme yhtä paljon arvostusta ja kunnioitusta ja mainetta

kuin edeltajämme menneinä vuosisatoina, mutta sen sijaan paljon muuta hyvää. Saamme tehdä mielekkään ja innostavan elämäntyön. Saamme tehdä paljon sellaista, josta me todella pidämme. Saamme onnellisessa tapauksessa nauttia innostavasta ja tukevasta työyhteystyöstä. Saamme silloin tällöin melko mukavaa palautetta työstämme. Saamme kokea, että meitä tarvitaan. Ja saamme kuulua niiden joukkoon tässä maassa, joilla on työtä!

Kirkko ottaa ja kirkko antaa. Näin pitääkin olla. Tästä asetelmasta kenenkään ei pidä tuntea syyllisyyttä — yhtä vähän kuin härkä, joka nappaa itselleen syötävää kiertäessään puimapaikalla.

Mutta minne jäi sitten uhrimme? Jeesus näki vain yhden, joka antoi uhrin sanan varsinaisessa mielessä. *»Kaikki muut antoivat liiastaan, mutta hän antoi vähästään, kaiken mitä hänellä oli, kaiken mitä hän elääkseen tarvitsi.»* Näin Jeesus totesi.

»She gave her next meal» todetaan eräissä kommentaarissa, kun kuvataan köyhän lesken uhria. Ei mitään laskelmointia, ei mitään varauksia tulevaisuutta ajatellen. Ihminen, joka antaa seuraavan ateriansa, antaa kaiken.

Eräissä romaanissaan *Graham Greene* kuvaa pappia, joka kaikesta erilaisuudesta huolimatta muistuttaa tuota köyhää leskivaimoa. Tämä pappi on rutiköyhä juoppo, kaikin tavoin epäonnistunut olenno. Ulkonainen virkakin on häneltä viety. Mutta liikkuaan incognito hän kantaa mukanaan tilkkua punaviiniä, siltä varalta että tulee tilanne, jossa joku pyytää häneltä pyhää ehtoollista. Tämä pappi kantaa siis mukanaan *»his next meal»*, sitä mitä hän eniten kaipaa. Hän on kuitenkin valmis antamaan sen hädässä olevalle kanssaihmiselle. Papin uhrin. Papin rovon.

Tiedät, että papin elämässä on hetkiä ja vaiheita, jolloin tuntuu siltä, ettei ole mitään annettavaa, ettei kelpaa juuri mihinkään. Väsyttää, motivaatio ja työn ilo ovat kateissa, usko horjuu ja toivon liekki leppattaa uhkaavasti.

Tällaisessa tilanteessa papin ropo, sinun roposi, on sitä, että sinä heikkoakin olet valmis asettumaan Herran käytettäväksi: Herra, tässä minä olen. Muuta minulla ei ole annettavana sinulle. Käytä minua nytkin, jos tahdot.

Mikä on sitten *»normaaleissa»* voimissa olevan papin ropo? Ei kai tarvitse olla lahjaton eikä toivoton tapaus voidakseen lesken tavoin antaa *»kaiken mitä elääkseen tarvitsee»*?

Pitääkö esim. luopua älyllisestä rehellisyydestään kirkon hyväksi? Ei, sellaista *»uhria»* Jeesus ei

ota vastaan, eikä kirkko sellaista tarvitse. Ei tarvitse myöskään antaa perhettään kirkon uhriarkkuun, eikä pidä tietoisesti uhrata terveyttään.

Mikä on sitten se uhri, jota voitaisiin kutsua papin rovoksi? Evankelista Markuksen kertomus lesken rovosta kuuluu kokoelmaan, jossa on kyse pelastuksesta ja pelastumisesta, siis vapaudesta. Se on siis evankeliumia, ilosanomaa, eikä syyllistävää moraaliopetusta. Toisin kuin ne rikkaat, jotka kävivät uhriarkulla, köyhä leski oli vapaa, vapaa antamaan kaiken ilman varauksia ja varmistuksia, vapaa luottamaan siihen, että *her next meal* kuuluu Taivaallisen Isän huolenpidon piiriin, hänen joka pitää huolta taivaan linnuista ja kedon kukista.

Kouristuksenomainen kiinnipitäminen omastamme johtaa meidät kaikkien uhriarkkujen, mutta samalla myös oman kutsumuksemme ohi. Meistäkin — eikä vain papiksi vihittäviltä — saattaa välillä tuntua, että kutsumustyömme, virkamme, tukehduttaa meidät, että vapaus on kutsumuksemme ulkopuolella, että pitää paeta ulos avarammalle paikalle voidaksemme hengittää vapaammin ja säilyttää minuutemme ja persoonallisuutemme. Mutta voisiko olla niin, että vapaus kuitenkin löytyy kokonaisvaltaisen kutsumuksemme ja sitoutuneisuutemme sisä- eikä ulkopuolelta?

Näinä viikkoina esitetään Helsingin ruotsalaisessa teatterissa näytelmä, joka pohjautuu *Jarl Hemmerin* romaaniin *En man och hans samvete*. Romaanissa kuvataan kahta pappia, jotka tekevät työtä Suomenlinnan punavankileirissä. Hirvittävässä oloissa toinen papeista ei enää kestä ja pakenee. Toinen papeista etsii sen sijaan vapautta toisesta suunnasta.

Eräänä päivänä hänkin on kadonnut. Vain leirin lääkäri tietää missä vapautta kaipaava pappi on.

Kauniina hiljaisena aamuna lääkäri tapaa leirin johtajan, joka on ollut valvomassa sen päivän teloitusten valmisteluja. Heidän keskustellessaan kuuluu yhtäkkiä yhteislaukauksen kaiku vallien välillä.

»Siinä kuoli pastori Bro», toteaa lääkäri, joka tietää että pastori on incognito lähtenyt teloitettavaksi toisen sijasta.

»Mahdotonta», leirin johtaja vastaa, *»pastori Bro, hänhän on paennut täältä»*.

»Kyllä», vastaa lääkäri, *»hän on todella paennut, muttei ulos täältä»*. *»Hän pakeni sisälle päin.»*

Saarna Papiston päivien
avajaisjumalanpalveluksessa Tampereella
24.10.2000.

Katse uskonnon- vapauslain uudistamiseen

Uskonnonvapauslakia uudistava komitea on pian saanut työnsä päätökseen. Sille on myönnetty muutaman kuukauden jatkoaikaa siten, että työn pitäisi olla valmis ensi vuoden alussa. Komitea esitti välimietintönsä ja pyysi siihen eri tahojen lausuntoja. Muiden mukana Pappisliittokin valmisteli ja lähetti oman kannanottonsa. Sen jälkeen kun komitean mietintö valmistuu, alkaa poliittinen päätöksenteko. Siihen on syytä ryhtyä varautumaan.

Kirkko on poliittisten päättäjien edessä pyrkinyt viime vuosikymmeninä olemaan neutraali. Tästä »poliittisesta selibaatista» on tosin irtaantumisen merkkejä. Erityisesti sosiaalieettisiin kysymyksiin ovat kirkon isokenkäiset ottaneet kantaa. Selkeänä lähtökohtana on ollut kirkkomme usko. Tällaiseen poliittiseen kannan ilmaisuun tulee myös uskonnonvapauslain uudistamisen yhteydessä tarve. Nytkin kirkon pitää uskaltaa lähteä liikkeelle nimenomaan olemuksestaan ja uskostaan käsiin. Yleisdemokraattiset ja -humanit perusteet eivät riitä.

Uskonnonvapauden yhteydessä on korostettu positiivista oikeutta uskontoon. Sellainen korostus on erityisen mielekäs Suomen kaltaisessa maassa, jonka väestön valtaenemmistö on sitoutunut yhden kirkon jäsenyyteen. Olkoon pikkuruisella vapaa-ajattelijoiden ryhmällä myös oikeus uskonnotuuteen. Tämä negatiivinen uskonnonvapaus on kuitenkin, ainakin toistaiseksi, yksittäinen poikkeus pääsäännöstä. Älköön valtaenemmistön oi-

keudesta tingittäkö ääriyhmien edessä.

Suomalaisilla on ohuet, mutta vahvat siteet kirkkoonsa. Uskoon ja kirkkoon sitoutuminen on eräs elämän suurista asioista. Silloinkin kun uskon side on niin ohut, että jäsenyys kirkkoon voidaan ja halutaan katkaista, erossa on kyse elämän suusta asiasta. Kirkon jäsenyys on olemukseltaan jotakin aivan muuta kuin jäsenyys jossakin aatteellisessa tai toiminnallisessa yhteisössä. Siksi kirkosta eroamisen, ja siihen liittymisen, pitää tapahtua aina henkilökohtaisesti paikan päälle tulemalla. Alaikäisten ollessa kyseessä heille tulee antaa nykyistä laajempi oikeus oman mielipiteensä ilmaisuun. On hyvä, jos uskonnonvapauslakiin saadaan säädös, jolla rippikouluikäinen voi liittyä vanhempiensa luvalla kirkkoon sen vuoden alusta, jolloin hän täyttää 15 vuotta.

Oikeus uskonnonopetukseen on jäsenyysskysymyksen rinnalla uskonnonvapauslain keskeisin yksittäinen aihe. Emme tiedä, mitä komitea siitä tulee lausumaan. Oikeus- ja opetusministeriöiden välillä on tässä kohden voimakkaasti eriävät näkemykset. Kirkkomme on monien muiden kanssa lausunut hyvin perustellun kannan, jonka mukaan kaikilla kirkkomme jäsenillä tulee olla oikeus ja velvollisuus saada koulussa uskonnon opetusta. Se oikeus on yhtä luonnollinen kuin oikeus kotimaan maantiedon, historian ja yhteiskunnan opiskeluun. Koulun uskonnonopetus ei ole uskonnollista hartauden harjoitusta vaan suomalaisen kulttuuri- ja arvomaailman pohjana olevan kristillisen uskon tiedollista ja taidollista opiskelua.

Kolmas uskonnonvapauslain keskeinen aihepiiri on mielestäni hautausta koskeva. Uskon ja kirkon ymmärtäminen nousee elämän rajallisuuden ja kuoleman todellisuuden ymmärtämisestä. Kirkolle kuuluvat hautausmaat. Ne ovat kirkon omina työtä aina silloin, kun kirkon jäsen kohtaa kuoleman. Hautausmaat eivät voi olla kauppatavaraa tai bisnestä. Erillisen lain avulla hautausasiat tulee saattaa nykyistä selkeämpään tilaan. Vastakin on lähdeittävä siitä, että kirkkomme hoitaa valtaosaltaan hautausmaat.

Uskonnonvapauslain uudistamiseen liittyy vielä muitakin kysymyksiä, mutta ne eivät ole mielestäni yhtä tärkeitä kuin kolme edellä esiin nostamaani kysymystä eli paikallaolon vaatimus jäsenyyttä muutettaessa, kirkon jäsenten oikeus ja velvollisuus uskonnonopetuksen saamiseen ja kirkon asema hautausmaiden ylläpitäjänä.

Haastan kirkkomme kaikki papit käymään keskustelua tuntemiensa poliittisten päättäjien kanssa uskonnonvapauslain uudistamisesta ja uudistuksen merkityksestä suomalaiselle kristillisyydelle. Me olemme monissa verkostoissa mukana. Tässä on näytön paikka.

Puheenjohtajan avauspuhe valtuuston syyskokouksessa 23.10.2000 Tampereella.

TEOLOGISIA NÄKÖKOHTIA SYRJÄYTYMISEEN

Syrjäytyminen on meille Suomessa tuttu ilmiö. Työttömät, laitoksissa olevat, yli-velkaantuneet, ruokapankkien asiakkaat ja monet muut ihmisryhmät ovat marginalisoituneet eli joutuneet yhteiskuntakehityksen ulkopuolelle. Koko maailmassa syrjäytyneitä ovat ennen kaikkea ne 1,3 miljardia absoluuttisessa köyhyydessä elävää ihmistä, joista yli 800 miljoonaa näkee kroonisesti nälkää.

Nykyisessä uusliberalistisessa ideologiassa syrjäytyneet koetaan taakaksi, ongelmaksi, joka on ratkaistava; he ovat liikaväestöä, jota ei oikeastaan tarvita, joka on hiekkaa yhteiskunnallisen kehityksen ja taloudellisen toimeliaisuuden rattaissa. Varsinkin maailmanlaajassa mittakaavassa yksinkertaisin tapa ratkaista syrjäytyneiden ongelma on unohtaa heidän olemassaolonsa.

Syrjäytyneiltä puuttuvat kaikki ne kolme ominaisuutta, jotka oikeuttavat mukaan yhteiskunnalliseen kehitykseen ja täyteen ihmisarvoon. Heiltä puuttuu ostovoima eli raha. Heillä ei ole markkinoilla kaupaksi käyvää tietotaitoa, ja automatisaation lisääntyessä kouluttamattoman ihmistyövoiman tarve koko ajan vähenee. Lisäksi he eivät ole poliittisesti vaikutusvaltaisia eivätkä sen vuoksi äänestäjinä kiinnostavia.

Kirkolle syrjäytyminen merkitsee haastetta. Syrjäytyneiden kohtaaminen ei ole kirkon elämässä jotakin uutta ja outoa. Uutta ovat syrjäytyneisyyden nykyiset muodot ja syrjäytymisen laajuus erityisesti maailmanlaajassa mittakaavassa. Väitän, että kirkon sanoman, evankeliumin, koko syvyys voidaan ymmärtää vain syrjäytyneiden maailmasta käsin. Seuraavassa esitän joitakin Jeesuksen elämästä ja sanomasta nousevia perusteita tälle väitteelle.

JEEBUS SAMASTUI SYRJÄYTYNEISIIN

Jeesuksen elämän ja toiminnan silmiinpistävimpiä piirteitä on hänen samastumisensa niihin, jotka tavalla tai toisella olivat joutuneet yhteiskunnan ulkopuolelle tai muuten jääneet vaille täyttä ihmisarvoa. Yhteiskunnan jakautuminen rikkaisiin ja köyhiin oli Jeesuksen aikana jyrkkä. Rooman valtakunnassa hallitsevien ylin luokka, joka oli noin 1 % väestöstä, omisti maasta yli puolet. Sen jälkeen tulivat papit, hallintovirkamiehet, upseerit ja kauppiaat. Ihmisten enemmistö oli talonpoikia. Näiden sadosta meni 2/3 hallitsevien luokkien ylläpitoon. Talonpojat tulivat juuri ja juuri toimeen, mutta

esim. katovuoden sattuessa he joutuivat helposti velkaorjuuteen tai muuhun kurjuuteen. Talonpoikien alapuolella olivat käsityöläiset. Kaikkein alimpana olivat kerjäläiset, prostituoidut, lainsuojattomat ja orjat.

Yhteiskunnan sosiaaliset rakenteet olivat myös siinä mielessä jäykät, että eri ihmisryhmien asema yhteiskunnallisen arvostuksen asteikolla oli tarkkaan määritetty ja yhteisöjen väliset rajat olivat jyrkät. Erityisesti on mainittava kaupunkien ja maaseudun jyrkät erot. Maaseudun ydinyhteisöinä olivat perheet tai perhekunnat. Työyksikkönä ja sisäisen solidaarisuuden yhteisönä perhe takasi eloonjäämisen, ja vanhempien kunnioitus oli perheen toimivuuden ydinasioita. Seuraavaksi tärkein yksikkö oli kylä. Kylä oli niin tärkeä, että sen mukaan ihmiset saivat sukunimensä. Kylän jälkeen tuli oma heimo kansa. Täysin vieraita ja muukalaisia olivat kaikki, jotka eivät olleet edes saman kansan jäseniä. Ulkopuolisuuden aste lisääntyi sitä mukaa kun edettiin pois perhe- ja kyläyhteisöstä.

Ryhmiä ja yhteisöjen jo muutenkin jyrkkien rajojen lisäksi on muistettava juutalaisen yhteiskunnan uskonnolliset luokittelut. Esim. Jeesuksen aikana »syntinen» merkitsi yhtä lailla sosiaalista kategoriaa eikä vain ihmiselle annettua uskonnollista määrettä. Syntisiä olivat huonomaineiset naiset, tullimiehet, muissa halveksituissa ammateissa työskentelevät, usein myös sairaat kuten pitaaliset, koska sairaus tulkittiin yleensä Jumalan rangaistukseksi.

Yhteiskunnallisessa hierarkiassa Jeesus itse kuului syrjäytyneisiin. Luukas kärjistäen sijoittaa Jeesuksen syntymän Betlehemin kaupunkipahaseen ja siellä eläinsuojaan ulkopuolelle inhimillisen yhteisön. Sukunimi Nasaretilainen kertoo lähes tunte mattomasta Nasaretin kaupunkipahasesta, josta Jeesus oli kotoisin. Myös ammattinsa puolesta Jeesus kuului alimpiin yhteiskuntaluokkiin. Käsityöläinen ei merkinnyt tuohon aikaan arvostettua keskiluokkaa, niin kuin sana 'rakennusmies' (Mt 13: 55) antaisi olettaa. Käsityöläiset olivat yhteiskunnan toiseksi alimmalla portaalla. Ristinkuolema oli Jeesuksen syrjäytyneisyyden huipentuma. Hänestä tehtiin vaarallinen rikollinen, jonka kanssa kenenkään kunniallisen ihmisen ei tulisi olla tekemisissä.

Marginalisoituneiden kohtaaminen ei ole Jeesuksen toiminnassa sivujuonne. Hän tuli julistamaan evankeliumia ennen kaikkea köyhille (Lk 4: 18). Evankeliumit ovat täynnä esimerkkejä Jeesuk-

sen toiminnasta syrjäytyneiden ihmisarvon puolesta. Syrjäytyneiden huomioonottamisen kärki on olemassa myös monissa tutuissa teksteissä. Seuravassa on tästä kolme esimerkkiä.

»Rakasta lähimmäistäsi ja vihaa vihollistasi» (Mt 5: 43)

Joidenkin eksegeettien mukaan »vihaa vihollistasi» (KR:n käännös »vihamies» on epätarkempi) ei tarkoita varsinaisesti vihaamista, vaan se oli silloinen tapa sanoa: Älä ole missään tekemisissä ulkopuolisten kanssa, älä ota heitä huomioon. Kun Jeesus kehottaa rakastamaan vihollisia ja rukoilemaan heidän puolestaan, hän haluaa murtaa sellaisen rajat, jotka sulkevat jotkut ihmiset yhteiskunnan ja ihmisarvoisen elämän ulkopuolelle.

Jeesuksen perustelu on yksinkertainen: »...jotta olisitte taivaallisen Isänne lapsia. Hän antaa aurinkonsa nousta niin hyvälle kuin pahoille ja lähettää sateen niin hurskaille kuin jumalattomille» (Mt 5: 45). Taivaallisen Isän oikeat pojat ja tyttäret maan päällä eivät tunnusta rajoja, jotka ihmiset ovat pystyttäneet voidakseen luokitella ihmisiä eri arvoiseen asemaan ja sulkeakseen jotkut ulkopuolelle.

Piispojen puheenvuoro »Kohti yhteistä hyvää» ja kirkon nälkäröyhien kannanotot ovat selkeitä Jeesuksen opetuksen mukaisia puheenvuoroja. Lähetystyössä, yhteisvastuukeräyksessä ja Kirkon Ulkomaanavun kansainvälisessä diakoniassa kuulutetaan maailman kaikkien syrjäytyneiden ihmisarvoa.

»Hän otti lapset syliinsä, pani kätensä heidän päälleen ja siunasi heitä» (Mk 10: 13)

Toinen esimerkki on tuttu lasten evankeliumi. Lapsilla ei juutalaisessa yhteiskunnassa ollut täyttä ihmisarvoa. Erityisen kyseenalainen oli lasten ihmisarvo Rooman valtakunnassa. Kun lapsi syntyi, hänet vietiin perheen isän luo. Perheen isä, pater familias, oli roomalaisen oikeuden mukaan vaimon, lasten ja orjien oikeudellinen omistaja. Jos lapsi oli vammainen tai tyttö, isä saattoi kieltäytyä ottamasta lasta vastaan. Silloin lapsi jätettiin joko kuolemaan tai annettiin pois kasvatettavaksi orjaksi.

Markuksen evankeliumi on kirjoitettu Roomassa olevalle tai ainakin keskellä roomalaista kulttuuria elävälle seurakunnalle; tämä ilmenee esim. siitä, että evankeliumissa mainitut rahayksiköt ovat lähes poikkeuksetta roomalaisia rahoja. Seurakunnassa on ilmeisesti keskusteltu siitä, pitäisikö lasten syntyessä noudattaa ympäröivän kulttuurin tapoja ja antaa isän ratkaista, saako lapsi elää vai ei. Muisto Jeesuksen lapsimyönteisyydestä on ollut seurakunnassa elävänä. Tultiin tulokseen, että roomalaisen kulttuurin tavat ovat selvästi ristiriidassa Jeesuksen opetusten kanssa. Kun sitten kertomus »Jeesus siunaa lapsia» sai lopullisen muotonsa, siinä käytettiin Jeesuksen lapsimyönteisyyden ilmauksena aivan sa-

moja eleitä, joilla roomalainen isä ilmaisi, että lapsi saa elää: hän otti lapsen syliinsä, pani kätensä tämän päälle ja siunasi lapsen.

Tuttu kasteteksti oli aikoinaan ja on yhä radikaali protesti sen puolesta, että lasten on saatava elää. Mitenhän tämä teksti muotoiltiin uudelleen nykymaailmassa, jossa sadat tuhannet lapset kuolevat vuosittain aliravitsemukseen tai estettävissä oleviin sairauksiin ennen viidettä ikävuottaan?

»Viikossa on kuusi päivää työtä varten, tulkaa silloin parannettavaksi alkääkä sapattina» (Lk13: 14)

Kolmas esimerkki, perikooppi köyryselkäisen naisen parantamisesta, on yksi Uuden testamentin monista teksteistä, joissa syrjäytyneiden auttaminen ja uskonnolliset velvoitteet asetetaan vastakkain. Jostakin syystä tämä teksti ei sisälly vanhaan eikä uuteen evankeliumikirjaan.

»Kun synagogan esimies näki, että Jeesus paransi sairaan (so. köyryselkäisen naisen) sapattina, hän suutuksissaan sanoi paikalla oleville: 'Viikossa on kuusi päivää työtä varten, tulkaa silloin parannettaviksi alkääkä sapattina.' Herra vastasi: 'Te tekopyhät! Jokainen teistä kyllä päästää sapattina härkänsä tai aasinsa kytkeystä ja vie sen juomaan. Tätä Abrahamin tyttäret on Saatana pitänyt siteissään jo kahdeksantoista vuotta. Eikö häntä olisi saanut päästää vapaaksi sapatinpäivänä?' (Lk13: 10–17).

Köyryselkäinen nainen oli kaksinkertaisesti syrjäytynyt: naisena yleensä ja sairautensa vuoksi erityisesti. Synagogan esimiehen vastaus on varmaan se, minkä mekin usein käytännössä annamme. On pyhät asiat, ihmisen jumalasuhteen hoitaminen, ja sitten on ihmisten auttaminen, joka on myös tärkeää, mutta näitä ei saa sotkea keskenään. Onhan peräti kuusi päivää aikaa omistautua ihmisten auttamiselle, mutta pyhäpäivä on omistettava Jumalalle.

Jeesuksen ajatus on toinen. Uskon pääsisältö on armahtavuus, sääli, myötätunto. Jumala armahdaa meitä, ja meidän tulee armahtaa toinen toisamme. Ei voi olla mitään pyhempää tai Jumalalle mieluisampaa tehtävää kuin toisen ihmisen päästminen vapaaksi.

On merkittävää, että Jeesus tulkitsee naisen sairauden Saatanan kahleeksi. Saatanan kahletta ilmeisesti ovat kaikki sellaiset muutettavissa olevat asiat, mitkä tuhoavat ihmisarvoa ja estävät elämästä täyttä elämää.

Kertomus köyryselkäisen naisen parantamisesta tuo kriittisen näkökulman esimerkiksi jumalanpalvelusuudistukseemme. Jumalanpalveluksen täytyy puhua samasta asiasta kuin Jeesuksen parantamistoiminnan: syrjäytyneiden kohtaamisesta ja köyryselkäisten vapauttamisesta takaisin ihmisarvoiseen elämään. Tämä taas voi onnistua vain silloin, jos seurakunta myös arjessa pyrkii syrjäytyneiden koh-

taamiseen ja solidarisoitumiseen heidän kanssaan.

Jeesus nimittää naista Abrahamin tyttäreksi. Abrahamilla ei siis ole vain poikia, niin kuin yleensä sanottiin, vaan hänellä on myös tyttäriä. Tekstissä on selvästi miesten ylivaltaa vastustava ajatus. Abrahamin tyttäriä ei ole tarkoitettu Saatanan siteisiin, vaan vapaiksi, täysiarvoisiksi ihmisiksi niin kuin pojatkin. Ei ole tarkoitus, että naiset kulkevat kumarassa, pää alaspäin luotuna. Jumalan tahto on, että he suoristavat itsensä ja kulkevat suoraan eteenpäin katsoen.

Monissa tutkimuksissa on osoitettu, että naiset nykymaailmassa muodostavat köyhien enemmistön. He ovat köyhistä köyhimmät, he kärsivät eniten luonnonkatastrofien ja sotien seurauksista. Monissa kulttuureissa naiset käsitetään yhä miehen omaisuudeksi, heillä ei ole täyttä ihmisarvoa eikä oikeutta päättää omasta elämästään. Puheena ollut teksti muistuttaa meitä tärkeydestä taistella myös naisten ihmisarvon puolesta. Abrahamin tyttäret ovat yhtä arvokkaita kuin pojat.

LOPUKSI

Syrjäytyneistä Jeesuksen sanomassa ja toiminnassa voisi ottaa esille lukuisia muita esimerkkejä. Nämä viittaukset riittänevät osoittamaan, että solidarisoituminen syrjäytyneiden kanssa niin kotimaassa kuin maailmanlaajuisesti kuuluu Kristuksen kirkon ydintehtäviin. Opetuslasten tärkein tehtävä on seurata Jeesusta, ei pakonomaisesti, ahdistavan syyllisyyden painamina, vaan Jumalan armon vapauttamina, ja tehdä työtä niiden voimien mukaan, mitkä Jumala kullekin päivälle antaa. Tästä on lopulta kysymys myös Kirkon Ulkomaanavun tehtäväksi annetussa kansainvälisessä diakoniassa.

Kirjoitus on Kirkon Ulkomaanavun yhteyshenkilöiden tapaamisessa pidetty alustus kirkon diakoniapäivillä Oulussa 29.9.2000.

Eksegeetiikan huippuyksikkö: Juutalaisuuden ja kristinuskon alkulähteillä

*Eksegeettinen päivä to 22.2.2001 klo 10–18
Säätytalon (Snellmanink. 9–11) salissa 15*

Päivän avaus, pj. prof. Timo Veijola

Juutalaisuuden synty

— prof. Timo Veijola

Kronistinen historiankirjoitus ja samarialaiset

— dos. Kai Pelttonen

Mitä on profetia?

— dos. Martti Nissinen

Alussa oli toivo. "Eskatologia" ja varhaiskristillisen ajatusmaailman synty

— prof. Heikki Räisänen

Kristillisen arvomaailman lähteillä. "Kun se syntyy, jätä se heitteille."

— dos. Erkki Koskeniemi

Miksi Qumranin tekstejä tutkitaan?

— prof. Raija Sollamo

Mitä on gnostilaisuus?

— dos. Ismo Dunderberg

• • • • •
Tilaisuuden järjestävät Suomen Eksegeettinen
Seura ja Eksegeetiikan laitos

**Kutsumme Sinut päihde- ja / tai
kriminaalityötä tekevän
diakoniatyöntekijän
Tampereelle 17.–18.1.2001**

Maurauspäiville

**Tule mukaan rakentamaan uutta
identiteettiä päihde- ja
kriminaalityöhön!**

Ilmoittautumiset ja tiedustelut

18.12.2000 mennessä:

päihde- ja kriminaalityöntekijä

Hannu Lundberg

Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä

Diakoniakeskus

PI 226

33101 Tampere

Puh. 03-2190 260, 050-3226 331

hannu.lundberg@tampere-evlsrk.fi

Nyt sytytämme kynntilän, se liekkiin leimahtaa...

Seurakunnissa valmistaudutaan kuumeisesti ensimmäiseen adventtisunnuntaihin. Opetellaan uusia messuja ja järjestyksiä, kuroja ja muita musiikkiryhmiä trimmataan parhaimpaan kuntoon. Diakoniatyöntekijät, kirkonpalveluskunta, päiväkerho-ohjaajat ja nuorisotyöntekijät valmistautuvat tuleviin juhliin. Laitosvierailujen aika koittaa pian.

Kirkkovuodessa käynnistyy hiljaisuuden ja paaston, joulun odotuksen aika

Vain yksi on joukosta poissa...

Alkaa myös se aika, jolloin puheet kääntyvät siihen, minne itse kukin jouluansa lähtee viettämään, tai mitä aattona aikoo tehdä perheensä kanssa. Kanttori huomaa olevansa joukon kummajainen. Mielessä pyörivät monet tuleviin kirkonmenoihin liittyvät yksityiskohdat.

On äiti laittanut kystä kyllä...

Kukapa valmistaa joulun, kukapa täyttää pöydän joulukerkuilla ja hankkii lahjat lapsosille? No tietenkin äiti! — Vai...?

Taas kaikki kauniit muistot...

Miten ihanat ovatkaan lapsuuden joulumuistot? Oli tiin kenties maalla mummolassa koko porukka tai vain muuten elettiin aattona rauhallisesti ja kiireettömästi suku ja perhe yhdessä. Minkälaiseksi mahtavat muodostua kanttorin lasten joulumuistot? Muistavatko he tunteneensa sen levottomuuden ja kiireen, joka isän tai äidin jouluun väistämättä aina liittyi? Ehkä heitä ei häirinnyt se, että jouluateria syötiin kirkollisen aikatau-

lun sanelemina aikoina, tai se, että jouluaattoa vietettiin kelloa vilkuilemalla ajatukset oikeastaan kiinni yön messussa ja seuraavien aamujen jumalanpalveluksissa.

Käymme yhdessä ain, käymme aina rinnakkain...

Pappi ja kanttori ovat joulun taattu työpari. Suntio tai vahtimestari kuuluu kolmantena mukaan vakioyhtälöön. Adventin aika on työntäyteistä aikaa itse kullekin säädylle. Sen jälkeen olisikin mukava hengähtää, mutta kanttorin vieteri on viritetty eri tahtiin kuin muiden. Vuoden suurimmat, vaativimmat ja tärkeimmät koetukset ovat vasta edessä. Tasan eivät käy onnenlahjat, jos pappeja on 14, kanttoreita 4 ja toimipisteitä 8 kuten eräässä Suomen seurakunnissa. Joulunalusajan seuraleikkinä voisi harrastaa peliä: miten tehtävät jakaantuvat näiden työntekijöiden kesken? *Kell onni on, se onnen kätkeköön...*

Jouluyö, juhlayö, päättynyt kaikk on työ...

Niinpä niin, mutta eihän kirkossa tehdä työtä. Vai...?

Suo mulle maja rauhaisa ja lasten joulupuu...

Kanttorikunta elää joulusta jouluun väsymyksestä ja kiireestä huolimatta työssään varmasti väsyillä. Ollaan valmiita vastaamaan suuriinkin musiikillisiin haasteisiin ja panemaan itsensä likoon — onneksi joulun jälkeinen viikko on hiljainen, silloin on aikaa levätä, vai oliko se niin, että muu perhe alkaa jo kaivata toimintaa?

Valo syttyy pimeään...

Joissakin seurakunnissa on havahduttu huomamaan, miten tärkeä joulurauhan kokeminen on. Seuraavassa muutamia toteutuksia eri puolilta Suomea: Viisikanttorinen seurakunta: yksi kanttori on vuorolleen vapaana jouluaaton ja joulunpyhät. Kolmikanttorinen seurakunta: kaikki kanttorit ovat vapaana tapainpäivänä tai toinen: aina yksi kanttoreista on osittain vapaana kanttoreiden keskeisen sopimuksen mukaan jouluna. Yksikanttorinen seurakunta: sama muusikko, joka soittaa yömessussa alkoon soittako jouluaamun kirkossa.

Jouluyö, juhlayö... Olkoon kunnia Jumalalle! Maassa rauha myös ihmisille, olkoon suosio suur...

»Ja tapahtui niinä päivinä, että kaikkiin seurakuntiin tuli Kanttori-urkuriliiton ankan aherruksen jälkeen käsky, että kaikkien kanttoreiden tulee siirtää joulun kiireessä helposti unohtuvat viikkolepopäivänsä niin, että jokainen heistä saa viettää vähintään vapaan jouluaaton muutamine ympäröivine päivineen joka viides vuosi.»

Suo Herra toivon kynntilöiden loistaa...

Olkoon suosio suur seurakunnissa, että vasta käskyä odotellessa jo voitaisi sopia jonkinlaisista järjestelyistä puhtaasti inhimillisistä perusteista lähtien? Mitä siihen tarvitaan? Tarvitaan asiallista ja rehellistä keskustelua siitä, miten voitaisi löytää tasapaino seurakuntalaisten odotusten, »näin meillä on aina tehty» -asenteen, työntekijäresurssien ja työssä jaksamisen ja jopa perhesuhteiden huomioimisen välillä.

Vallattomien puolesta

Mitä on diakonia? Mihin hommaan olen valmistumassa? Nämä kysymykset ovat tulleet tutuiksi opiskeluni aikana.

Vastaukseksi olen saanut niin arvoituksia kuin tyhjiyttä kolisevia määritelmiäkin. Parhaiten käsite koko laajuudessaan on mielestäni auennut käytännön opiskelujaksoilla.

Viime syksynä opiskelin kolme kuukautta Intiasa. Reissu mullisti ja muokkasi tutuksi ja turvallisiksi muodostuneita käsityksiäni. Räikeät ristiriidat ja epäoikeudenmukaisuus tulivat silmille, eivätkä jätä edelleenkaan minua rauhaan.

Nyt näen, että pienenevä maailma on yhteinen. Ymmärrän, että valintani heijastuvat hyvinkin kauas. Tajuan, että epäoikeudenmukaisuus syntyy päätöksistä ja valinnoista, joita johdattelevat raha ja valtaistielut.

Diakonia voisi olla siten laaja-alaista tapahtumien seurantaa. Se olisi tiedostavaa käyttäytymistä omassa arjessa ja rajatonta vuorovaikutusta.

Diakonia olisi myös suoraa puuttumista, rakenteiden muuttamista. Miten se sitten voisi toteutua seurakunnassa, jonka hallinto ja monet käytännötkin ovat hierarkisia ja byrokraattisia? Ehkä onkin aloitettava omasta työyhteisöstä ja seurakunnan hallinnosta.

Kuluvana syksynä harjoittelin kehitysvammaisten asumisyksikössä, Ravaninkodossa (www.sekk.fi/kevice). Kulttuuriin satsaavassa yhteisössä minua ravisteltiin oikein kunnolla. Porukat puhuivat tasavaroista, ihmisyydestä ja itsemääräämisoikeudesta. He opettivat minulle enemmän kuin mikään luento.

Ehkä kontrollinappulani löystyi pahan kerran, mutta oivalsin, että hoivaaminen, hoitaminen ja palveleminen lipsahtavat herkästi itsekkääksi touhuksi. Toisen puolesta tekeminen tai ajatteleva on mieleltäni vakkainta.

Vuorovaikutus edellyttäisi mielestäni nöyrää kiinnostumista ihmisestä, hänen arjestaan ja ympäristöstään. Kunnioittamisestakin voisi puhua, mutta kieltämättä siinä on vähän ylevä maku.

Kaiken puuhastelumme takana on kuitenkin minä itse, joka huutaa tulla huomatuksi ja hyväksytyksi. Ei diakoniakaan ole sen kummempaa. Tältä pohjalta toisen ihmisen asemaan eläytyminen luuli vain olevan helpompaa.

Kokonaisuudessaan diakonia voisi olla reipasta

tuuletusta virattomien ja varattomien samoin kuin vajaitten ja viallisten puolesta. Työlle ei ole muuta lähtökohtaa, elinpaikkaa tai mahdollisuutta kuin olemattomat, hylätyt hylkiöt lähellä ja kaukana.

Diakonia ei ole palvelua tai auttamista, niissä on kysymys vallankäytöstä, vaan se on yhteiseen ihmisyyteen perustuvaa ihmisarvon palauttamista. Kaikki muu touhu on jotain muuta.

Johanna Keltto

*Diakonia-ammattikorkeakoulu, Porin yksikkö
keltto@pp.inet.fi*

Golfin harrastajat!

Olisi mielenkiintoista saada selville tätä harrastavien henkilöiden kirkon piirissä, papit, kanttorit ja diakonian viranhaltijat. Sitten voitaisiin ehkä suunnitella jotain yhteistä. Ilmoittakaa nimenne, osoitteenne ja klubinne lähiaikoina allekirjoittaneelle sähköpostiosoitteeseen maunu.sinnemaki@kolumbus.fi.

Maunu Sinnemäki

Kirkon virkaan vai mahdollisimman kauas siitä?

Cruxissa (6/2000) aloitettiin tärkeä keskustelu Helsingin hiippakunnan vähäisistä pappisvihkimyksistä (kaksi kertaa vuodessa). Ongelma on olemassa. Hakiessani töitä, olen törmännyt tilanteeseen, jossa minut valinnee seurakunnan olisi pitänyt odottaa mahdollista vihkimystäni viisi kuukautta (ja maksaa minulle puolinaisesta seurakuntapastorin viran hoitamisesta?). Pappisvihkimyksen omaava henkilö taas on voinut aloittaa työt heti. Seurakunnan kannalta on itsestään selvää, mihin he aivan käytännön seikkoihin vedoten, päätyvät. Edellä esitetyn ongelman lisäksi haluaisin kuitenkin laajentaa keskustelua muihin ongelmiin, joihin olen töitä hakiessani törmännyt.

Kunnioitan papin virkaa ja arvostan luterilaista virkateologiaa. Minusta on tärkeää, että seurakun-

nalla on oikeus kutsua virkaan haluamansa ihminen ja piispalla oikeus hänet nimittää. Se ei kuitenkaan poissulje sitä, että hyvät tavat, kohteliaisuus ja suomalainen lainsäädäntö sitovat myös kirkkoherraa ja seurakunnan luottamushenkilöitä haastattelua suoritettaessa tai ihmisiä töihin valitessa.

Olen hakenut kirkon virkaa (lähinnä kyseessä ovat olleet viransijaisuudet) neljästä eri seurakunnasta eri hiippakuntien alueelta. Tässä minun kokemuksiani näiltä työnhakureissuilta.

Ensimmäinen hakemani työpaikka ilmoitettiin seurakunnille hyvin poikkeuksellisesti lehdessä (yleensähan työtehtävät täytetään ilman julkista hakuja). Soitin kirkkoherralle ja ilmoitin olevani kiinnostunut tehtävästä. Hän ilmoittikin yllättäen minulle, että virka täytetään kaksi päivää ennen ilmoituksessa mainittua hakuajan päättymistä olevassa neuvoston kokouksessa. Sovimmekin saman tien haastatteluajasta.

Kaksi tuntia ennen sovittua haastattelua kirkkoherra soitti minulle ja perui haastattelun aikapulaansa vedoten. Sovimme, että haastattelua siirretään ensi viikkoon ja kirkkoherra ottaa yhteyttä minuun, kun hänen kalenterinsa tuolta viikolta varmistuu. Nyt, kaksi kuukautta tuon soiton jälkeen, odotan tätä yhteydenottoa edelleen. Kuulin kyllä toiselta virkaa hakeneelta, että hän oli kuullut

seurakunnan vahtimestarilta, että työpaikka oli täytetty ja pappikin jo aloittanut työn.

Tästä lannistumatta lähdin seuraavaan työhaastatteluun. Tätä työpaikkaa ei toki laitettu hakuun, vaan kuulin siitä ystävältäni. Haastattelu sujui kohtalaisesti. Kirkkoherra sanoi minulle, että he palaavat seuraavalla viikolla asiaan. Luin kahden viikon kuluttua Kirkko ja kaupunki -lehestä, että hakemani paikka oli täytetty. Minuun ei ole otettu yhteyttä tähän päivään mennessä.

Hyvää ja lainmukaista hallintomenettelyä on se, että kun työpaikka laitetaan julkiseen hakuun, niin siinä ilmoitettu viimeinen hakupäivä on ennen kuin työtehtävän hoitaja valitaan. Kun sitten hakijoita kutsutaan työhaastatteluun, on kohteliasta, että hakijoille ilmoitetaan, milloin päätös tehdään ja miten hakija saa tiedon päätöksestä. Niin ja sitten pyrkii muistamaan sovittu asia ja pitämään siitä kiinni.

Kohteliasta on myös miettiä etukäteen, mitä halutaan hakijasta tietää ja miten asioita kysytään. Kaikissa työhaastatteluissa olen törmännyt epäkohteliaaseen ja laittomaankin kysymykseen: Minulta on kysytty aikomustani hankkiutua raskaaksi seuraavan 1–3 vuoden aikana. Olen hedelmällisessä iässä ja naimisissa oleva nuori nainen. Silti haastattelijan suora kysymys mahdollisesta tulevasta raskaudestani on loukkaava ja asiaton. Elämä on Jumalan lahja. Kirkon edustajien jos kenenkään tulisi se muistaa. Kuitenkin ollessani haastattelussa, jossa kolmesta haastattelijasta vain yksi oli kirkon edustaja, kysyttiin tämä kysymys juuri kirkon edustajan suulla. Kun olen tiedustellut ikäisiltäni miehiltä, kysytäänkö asiaa myös heidän haastatteluissaan, vastaus on ollut yksiselitteisen kielteinen.

Perheen perustamissuunnitelmat eivät kuulu työnantajalle. Näistä kysymyksistä puhun vain aviomieheni kanssa. Me ihmiset emme aina voi, vaikka kuinka haluaisimme, määrällä elämän alkua. Kysyttäessä asiaa kannattaa ajatella myös sitä, että joku haastateltava todennäköisesti kärsii lapsettomuudesta. Puhumattakaan siitä, että naista ei lain mukaan edes saa diskriminoida raskausmahdollisuuden vuoksi.

Kirkkoa on uhkaamassa pappispula. Kirkon olisi-
kin tästä syystäkin hyvä kiinnittää huomiota sii-
hen, miten nyt töitä etsiviä teologian maistereita
kohdellaan. Haastattelussa ja hakuprosessissa teolo-
gian maisterille välittyy kuva seurakunnasta ja kir-
kosta työyhteisönä. Mikäli hakuprosessin seurauk-
sena on vihan, pettymyksen ja suuttumuksen tun-
teita, on varma, että tulevaisuudessa kirkon virkaan
pyrkiminen on taas yhtä askelta kauempana.

»Edelleen kirkon virkaa toivoen?»

*Kirjoitus julkaistaan poikkeuksellisesti nimimerkillä.
Toimitus.*

Sosiaalisesta ja alueellisesta eriarvoistumisesta

Suomalainen yhteiskunta on tätä nykyä moderni ja
jakautunut. Modernisuus näkyy muun muassa siinä,
että suomalaista alkuperää olevat puunjalostusteol-
lisuuden ja mediateollisuuden yritykset menestyvät
hyvin kansainvälisessä kilpailussa. Jakautuneisuus
puolestaan ei käy esiin välittömästi, mutta ihmiset
ovat keskenään eriarvoisia riippuen siitä, mihin
väestönsaahan, ikäluokkaan tai tulonsaajaryhmään
he kuuluvat ja missä he sattuvat asumaan.

Crux-lehden numerossa 6/2000 Leena Vanne
kirjoitti tyhjenevistä kylistä ja täyttyvistä kaupun-
geista. Keskusten ja periferioiden väliseen suhtee-
seen ottivat kantaa myös Annikki Marjala, Anne
Pöyry, Simo Rundgren ja Pia Gävert. Jos näiden
kaikkien kirjoittajien ajatukset voi yhdistää, niin
sanoma oli suurin piirtein seuraavanlainen: Suo-
men ev.-lut. kirkon tulee nähdä suomalaisen yhe-
teiskunnan kahtiajako ja etsiä keinot hädässä olevi-
en ihmisten kohtaamiseen ja auttamiseen.

Entisenä rajaseutupappina, nykyisenä tutkijana
pidän kyseisten kirjoitusten ilmestymistä tämän leh-
den palstoille myönteisenä, joskin myöhäisherän-
neenä, ilmiönä. Kymmenen vuotta sitten, kun mak-
suvalmiuskriisi koetteli koko yhteiskuntaamme,
kirkkohallitus ja kirkolliskokous yrittivät erinäisin
ohjausliikkein rationalisoida kirkon taloutta. Me-
nettelytavat olivat useimmiten pakon sanelemia,
mutta tilanne, jossa silloin oltiin, tuli myös väärin
arvioiduksi.

Rajaseututyö oli kirkon yhteisistä varoista rahoit-
tettu työmuoto, jonka avulla tuettiin ja täydennet-
tiin Itä- ja Pohjois-Suomen syrjäisten seurakuntien
työtä. Rajaseutupapit ja -sisaret toimivat periaat-
teessa omissa piireissään mutta käytännössä paikal-
lisseurakuntiansa koko alueella, sillä seurakuntien
jäseniä ei eroteltu. Kun kirkko maksoi yhteisistä
varoistaan rajaseututyön kulut, n. 6 milj. mk vuo-

dessä, se osoitti olevansa halukas huolehtimaan
niistäkin ihmisistä, jotka pitkien etäisyyksien takia
vieraantuivat seurakunnistaan.

Palvelin rajaseutupappina Sallassa kuusi vuotta.
Opin sinä aikana arvostamaan ennen kaikkea koti-
käyntityötä. Käyntieni määrä tai tarkoitukset merkitsi-
vät vähemmän kuin kirkon symbolinen läsnäolo
kauttani. Olin »kirkon ihminen», jonka kanssa voi
puhua ja johon voi tukeutua, kun yksilön suhteet
yhteisönsä eivät toimineet tai niitä ei ollut. Minua
ei pyydetty aukaisemaan ihmissuhdesolmuja, mutta
minut otettiin solmuksi syrjäkylän sosiaaliseen verk-
koon.

Kun kirkolliskokous 1990-luvun puolivälissä ar-
vioi rajaseututyön tarpeellisuutta, se katsoi par-
haaksi siirtää vastuu kyseisestä työstä paikallisseura-
kunnille. Tämä päätös merkitsi, että kirkko jätti
eräät Suomen köyhimmistä seurakunnista oman
onnensa nojaan. Näin asia tulee olemaan vuodesta
2002 alkaen, kun entisiä rajaseututyön seurakuntia
koskenut kirkkohallituksen tuki muuttuu harkin-
nanvaraiseksi avustukseksi.

Oliko tämä ratkaisu väistämätön vai ajettiin-
se läpi laman varjolla? Käsitykseni on, että yhteis-
kuntaamme koetellut kriisi ei vaikuttanut kirkkoon
niin paljon, että sen olisi ollut pakko luopua yhteis-
sin varoin rahoitetusta rajaseututyöstä. Kirkollisko-
kouksen päätöksen takana olivat samat arvot kuin
suomalaisessa poliittisessa elämässä muutenkin: vä-
estön pakoa reuna-alueilta kasvukeskuksiin pidet-
tiin kehityksenä, jota ei voinut muuttaa.

Olen iloinen siitä, että Crux on herännyt pohti-
maan haastetta, jonka sosiaalinen ja alueellinen
eriarvoistuminen aiheuttavat kirkolle. Toisaalta
muistutan, että rajaseutupapit ja -sisaret toivat näi-
tä seikkoja esiin jo monta vuotta ennen kuin yksi-
kään kirkollinen auktoriteetti tajusi niistä puhua.
Kuinkahan paljon aikaa vielä kuluu ennen kuin
kirkon hallinto huomaa ne tosiasiat, joiden kanssa
kenttäväki elää joka päivä?

Antti Kettunen
pastori
Salla

Aitoa ehtoollisleipää?

Kun piispainkokoukselle ehdotettiin, että ehtoollis-
ella voitaisiin käyttää viiniä, joka on valmistettu
kotimaisista marjoista, piispainkokous torjui asian.
Viinin pitää olla aitoa: siis rypäleviiniä.

Nyt piispainkokous suosittelee aitoa leipää eh-
toolliselle. Ajatus seurakunnassa itse leivottavasta
ehtoollisleivästä on mielestäni hyvä. Lehdissä on
julkaistu äskettäin ehtoollisleipäohje, joka sisältää
aivan muuta kuin kirkkojen perinteisesti käyttämä
ehtoollisleipä.

Hunaja- ja maitoleivän resepti on amerikkalaisen keksintö. Reseptin kehittäjä oli huomannut, että Luvattu maa tuottaa maitoa ja hunajaa (2 Moos. 33: 3) ja että ylösnoussut Jeesus söi opetuslastensa kanssa »hunajakakkua» (= Lk 24: 42 eräiden käsikirjoitusten mukaan). (Saman raamatunkohdan perusteella ehtoollisleipä kyllä voisi olla vaikkapa kalakukkoa; söihän Ylösnoussut myös kalaa!)

Se happamaton leipä, minkä Jeesus asetti pyhän ehtoollisensa leiväksi, ei sisältänyt maitoa. Juutalainen ei hyväksy maitoa liharuuan yhteydessä. Juutalaisen pääsisäisaterian kanssa ei tietääkseni käytetä maidon ainesosia missään muodossa. Aito ehtoollisleipä ei siis ole maitopohjainen.

Seurakunnan yhteiseksi ehtoollisleiväksi hunaja- ja maitoleipä ei sovi. Hunaja voi aiheuttaa jopa hengenvaarallisen allergisen reaktion. Myös siitepölylle herkistyneet voivat saada oireita hunajasta.

Myös maito tiedetään yhdeksi lasten allergian aiheuttajaksi. Aikuisilla maitoallergia on harvinaisen, mutta yli 50-vuotiaista aikuisista jopa viidesosa on laktoosi-intolerantteja, jotka kummastelevat, mitä ihmettä maito leivässä tekee. Makua se ei ainakaan paranna.

Raamatun aikana käytetyissä vanhanajan leipäviljoissa ei ollut gluteiinia läheskään niin paljon kuin nykyisissä »jalostetuissa» lajikkeissa. Raamatun ajan leipää vastaava tulos saavutetaan gluteinittomilla jauhoilla. Niitä käytettäessä myös keliakikot voisivat nauttia turvallisesti ehtoollisen. Hieno, herkullinen maku saadaan käyttämällä lähdevettä ja vastajauhettuja jauhoja. Myös ohraa, ruista ja kauraa on käytetty ehtoollisleipään.

Hunajaa ja maitoa sisältävä ehtoollisleipäkeksintö ei yhdistä seurakuntaa, vaan karkottaa monet seurakuntalaiset ehtoollisyhteydestä. Odotan kirkon päättäviltä elimiltä johdonmukaisuutta ja vastuuntuntoa.

*Helena Heikkinen
teol.lis., rovasti*

Veljet ja sisaret, Cruxia luetaan!

Pian sen jälkeen, kun olin saanut lukea oman mielipiteenilmaisuni nimellä »Menkää kaikkeen maailmaan» tästä lehdestä, sain ystävällisen kutsun saapua Kirkon ulkosuomalaistyön turistikirkon Jaakko Kuusisen ja sihteerin Ilkka Mäkelän vieraaksi kirkkohallitukseen. Ja sain tutustua työhön, sen resursseihin ja saavutuksiin, ja ilokseni useimmat havaitsemani epäkohdat paljastuivat inhimillisiksi erehdyksiksi!

Kirkollisessa ulkosuomalaistyössä lomakohteissa on tällä hetkellä yhdeksän pappia (joista kaksi

Suomen Merimieskirkko ry:n lähettämänä), neljä kanttoria ja yksi diakoni. Näistä useimmat (11) ovat paikalla vain lomasesongin. Se on valitettava asia, mutta resurssit ovat ilmeisen rajalliset. Kohteet, joihin on ollut mahdollista palveluja tarjota, ovat Espanjan Costa del Sol (siellä on vakainainen siirtolais- ja turistipapin alue), Costa Blancan alue, Tenerifen saari, Gran Canarian saari (joista käsin vierailaan muillakin Kanarian saarilla), sekä muualta maailmasta Florida (Lake Worth), Kreikka (Rhodos) ja Kypros (pääpaikkana Limassol).

Oman ongelmansa muodostaa käsittääkseni se, että enin osa työntekijöistä on kulukorvauspohjaisia vapaaehtoisia, useimmat eläkkeelle siirtyneitä tai vuorotteluvapaalla olevia kirkonmiehiä ja -naisia. Hyvä tahto ja kutsumus vievät varmasti pitkälle, mutta vapaaehtoisilta lienee silti vaikea edellyttää sellaista intensiteettiä ja paneutumista, jota ehdottamani etsivä sielunhoitotyö vaatisi. Ja tokihan se on huomioitava, että he ovat jo toisaalla suuren työrupeaman tehneet.

Etelän maiden informaatiokulttuuri vaatisi myös suomalaisilta erityistä jaksamista. Kun väitin, että pastorin nimi on Seppo Heikkilä, sain sen tiedon ikivanhasta esitteestä, jota ei ollut siivottu pois uudempien tieltä, ja taas toinen paperi, joka puhui Kanarian saarten hiippakunnasta, olikin espanjalaisen tekstin suomenkielinen käännös, ja tarkoitti vallan muuta. Mutta suomalaisten tulisi toki itse valvoa, minkälaista tietoa tarjotaan. Pastori Heikkilä, joka oli turistityön käyntiin panija Kanarian saarilla, on jo vuosia ollut eläkkeellä.

Summa summarum: suuresti toivoisin, että ylemmää voitaisiin ohjata enemmän resursseja Kirkon ulkosuomalaistyölle. Näin sen vuoksi, että edelleen uskon todeksi sen saman mitä kirjoitin sotilaspupeudestakin, että tällaiset poikkeusolosuhteet luovat mitä erinomaisimman mahdollisuuden tavoittaa evankeliumin ilosanomalle sellaisia ihmisiä, jotka eivät muutoin ehkä koskaan tule sitä sanomaa menneeksi kuulemaan. Kyse on mahdollisuudesta, jota ei saa hukata. Siksi vakituisten virkojen lisääminen, vapaaehtoisjärjestelmän laajentaminen ja jopa teologien koulutuksen sisällön lisäpainotus tällaiseen suuntaan voisi olla paikallaan.

*Richard Järnefelt
tutkija, pianisti, teol.yo.*

6.1.

Loppiainen

Mt 2: 1–12

Virret:

Alkuvirsi 27

Kiitosvirsi 126

Lukukappalevirsi 321: 3

Päivän virsi 45: 1–4

Saarnavirsi 401: 1–2

Kolehtivirsi 46: 1–

Päätösvirsi 426: 1, 5, 6

Sana- jumalanpalvelus Luvian kirkossa

SUUNTA ALASPÄIN — EIHÄN SE KÄY!

Istuminen ja seisominen kuuluvat luontevasti kirkollisiin tapoihin. Istuminen kuvaa omalla tavallaan tasa-arvoisuutta ja tasapainoisuutta. Seisominen on sukua ylistykselle — ja sekin soveltuu mainiosti myönteisyyttä korostavaan asennoitumiseen.

Suunta alaspäin tuottaa vaikeuksia. Polvistuminen on kuitenkin aito osa kirkollista perintöämme. Polvistuminen pakottaa nöyrytymään ja se tekee kipää tämän ajan rohkealle ja itsestään tietoiselle ihmiselle. Virossa ja Keski-Euroopassa osataan polvistua. Suomessa polvistumista tavataan, tosin harvinaisena, ainakin rukoilevaisuuden alueelta Sata-

kunnassa ja herättäjäjuhlien päätösseuroissa.

Suomalaisille läheisin polvistumisen tilanne lieenee ehtoollispöydässä. Tapahtuma on läheistä sukua synnintunnustukselle. Taakkojen alla olevalle sanotaan: »Sinun puolestasi annettu... Sinun puolestasi vuodatettu.»

Kaikki polvistuminen kristityn elämässä ei ole synnintunnustusta. Rukoilevaisuuteen kuuluu polvien notkistus aina, kun Jeesuksen nimi mainitaan. »Niiauksen» suorittavat myös miehet. Samoin tavalinen rukous tapahtuu usein polvillaan. Siinä pieni ihminen ja suuri Jumala kohtaavat toisensa aidolla tavalla. Jumala on muuta kuin kiva kaveri. Jumala on pyhä.

Loppiaisen kohtikäyvä kysymys voisi olla: »Koska sinä olet viimeksi polvistunut Jumalan edessä muutoin kuin ehtoollispöydässä?» Oletko polvistunut kotona iltarukoukseen omassa hiljaisuudessa tai oletko ollut polvillaan seuroissa yhdessä muun seurakunnan kanssa? Miltä se on tuntunut?

Joulun ytimeen kuuluva evankeliumi pakottaa pohtimaan polvistumista. Teksti kuvaa tietäjiä, kun- ka he maahan heittäytyen kumarsivat lasta. Suunta oli alaspäin kohti nöyryyttä. Pienen lapsen pyhyys painoi heidät maahan asti.

Jotain vastaavaa havaitsin television eurooppalaisella urheilukanavalla. Paavi oli jalkapallo-ottelun juhlavieraana. Pelin jälkeen kaikki pelaajat kävivät tervehtimässä häntä. Suurimmatkin tähdet kumartuivat hänen edessään. Siinä oli loppiaisen henkeä.

Loppiaisen evankeliumi näyttää tietäjistä useita ulottuvuuksia. Heillä on varaa tuoda kalliita lahjoja, joten he ovat rikkaita. Heillä on syvällistä tietoa oman aikansa kulttuurista ja henkisestä perinnöstä. Niinpä he osaavat seurata tähteä ja aavistavat sen valtavan merkityksen. Heillä on suhteita valtaapitäviin tahoihin. Heillä on mahdollisuus kysyä neuvoa kuningas Herodekselta. Heissä näkyvät kaikki menestyksen merkit. Ei heiltä mitään puutu — vai puuttuuko?

Yksi heiltä näyttää puuttuvan: Kristuksen sisäinen tunto. Se ajaa heidät liikkeelle ja käyttämään tähän tarkoitukseen kaikkea varallisuuttaan, tietoaan ja suhteitaan. Vapahtajan etsintään käytetään kaikki into ja voima. Mikään uhraus ei ole liiallinen.

Jopa kuningas Herodeksen toivomus jätetään täyttämättä, koska Jeesus-lapsen turvallisuus merkitsee enemmän kuin kuninkaan tahto.

Mitä pienellä Jeesus-lapsella on sellaista, joka voittaa maalliset aarteet ja kaiken tiedon? Mikä saa oman aikansa menestyjät muuttamaan suunnan alaspäin, vaikka heidän perustavoitteensa oli nousta ylöspäin?

Mikä saa tietäjät maahan heittäytyen kumartamaan lasta?

Sieluni silmillä näen kaksi vastausta. Ensiksi tunnistan tietäjien sisäisen tunnon. Kaikki siihen asti saavutettu oli ulkoista, mutta se ei tyydyttänyt heitä. Sisäiseen nälkään tuli ravinto, kun he näkivät Jeesus-lapsen. Tavalla tai toisella heille kirkastui elämän tarkoitus ja elämän ihme seimen ääressä. Niin kuin tähden seuraaminen antoi suunnan elämälle, niin Jeesus antoi tarkoituksen elämälle ja jopa kuolemallekin. Aina kun puhumme johdatuksesta, kannattaa ajatella tietäjiä. He saivat tuntea elämässään johdatuksen.

Toinen vastaus on pyhän tunto. Siellä missä ei ole pyhää, siellä voi tehdä mitä tahansa ja kuinka tahansa. Edes Herodeksen luona he eivät olleet pyhän edessä, mutta seimen luona olivat. Pyhyys painoi heidät maahan asti. Vastaavia kuvauksia Raamatussa on paljon.

Pyhyyttä ei ole sidottu ulkoiseen komeuteen. Siihen voi törmätä syvimmissä arjessa — juuri siellä, missä kaikki näyttää ulkoisesti puutteelliselta. Pyhyden tunnon tarjoaa Kristuksen sisäinen tunto, joka rauhoittaa levottoman mielen ja antaa rohkeuden palata omalle maalle, oman elämän keskelle. Sellainen lahja painaa maahan saakka. Meilläkin ei mene niin hyvin, ettemme tarvitsisi jälleen suuntaa alaspäin.

EVÄSTYSTÄ PALVELUKSEEN

Loppiaisena Luvialla pidetään sanajumalanpalvelus, joka liittyy lähetysjuhlaan. Viimeisen kerran laulamme kauneimpia joululauluja. Sanajumalanpalvelus on rakennettu messun pohjalta. Ominaista on runsas virsien käyttö sekä psalmiteksti lukukappaleiden ja evankeliumin lisäksi. Tekstilukuihin ei liity sanallista tai musiikillista kuorutusta. Seurakuntalaisten rauhantervehdystä ei käytetä.

Kun saarnan ydin antaa suuntaa alaspäin, niin palvelukseen saatamme liittää joulukuvaelmaa vastaavan tietäjäkuvaelman evankeliumin luvun yhteyteen. Seurakuntalaisten kumarrus saadaan aikaan tarjoamalla mahdollisuus tulla sytyttämään kynttilä seimen äärelle. Kun kynttiläpaikka asetetaan matalalle, se pakottaa kynttilän tuojat kumartamaan ilman hurskastelun tuntua.

Päivän rukoukseksi olemme valinneet vaihtoehdon numero viisi.

Työryhmä: Tapio Seppälä ja Pauliina Järvinen

7.1.

1. sunn. loppiaisesta

Mt 3: 13–17

Virret:

Alkuvirsi 215: 1–4

Kolminaisuusvirsi

328: 2–4

Päivän virsi 214

Uhrivirsi 442

Ehtoollisvirsi 229

Päätösvirsi 217: 5–6

Älä nyt vastustele

Onko Jumala ulottuvillamme? Onko se, mitä Jumalasta sanomme vain pienen ihmisen liian suuria sanoja? Ovatko sanamme merkityksettä miiksi, etteivät ne saa kokemuksestamme ihmisenmakuista sisältöä? Sanommeko Jumalan nimissä vain omia mielipiteitämme, arvostuksiamme? Missä taivas avautuu niin, että Jumala tulee ihmisten ulottuville?

Millainen meidän seurakuntamme on? Voinko pappina saada tuntea olevani Jumalan asialla, tässä seurakunnan edessä? Oikea arkuus ja oikea rohkeus! Kynnyksen voi tuntea siinä, että toisaallahan ne ovat parempilahjaiset saarnaajat, herätykset, liikkahdukset. Arkisen ja Pyhän kohtaaminen, maallinen ja taivaallinen Jordan! Samoin oli Johannes jo arvioinut tilanteen: »Minä kastan teidät vedellä parannukseen, mutta minun jälkeeni tulee toinen, joka on minua väkevämpi.» (Mt 3: 11). Aivan kuin Johannes tuumailisi: Vedellähän minä tässä kastan mutta toisen toimesta on tultakin tulossa!

Onpa mainiota, että raamatussa kerrotaan Jeesuksen tulosta kasteelle. Kristus asettuu kuin Johannes alapuolelle, hänen kastettavakseen. Johannes tuskin voi muuta kuin estellä: »Minunhan pitäisi saada sinulta kaste!» Jeesus vetoaa kuitenkin siihen, että hän ja Johannes ovat yhteisellä asialla. »Näin meidän on tehtävä, jotta täyttäisimme Jumalan vanhurskaan tahdon.» Mitä tekemistä tällä kasteella on vanhurskauden kanssa? Mitä vanhurskaus tässä tarkoittaa? Ainakin sitä, ettei nyt kuulu vastustella Jumalan hyvän tahdon toteutumista.

Jotta täyttäisimme Jumalan vanhurskaan tahdon? Jeesuksen kasteen yhteydessä vanhurskas tahto kuulostaa ennalta määrätyn teon tekemiseltä, ikään kuin

lukujärjestykseltä. Tee nyt näin. Mutta se ei liene tarkoitus. Jeesuksen piti tulla näkyväksi ihmisten keskellä. Jumalan piti tulla ulottuville niin että taivas aukenee. Hengessään köyhien asiaa tässä valmistellaan. Tämä köyhyys ei ole käpertymistä omaan pikku yksinäisyyteen vaan astumista Jordaniin. Jeesus voittaa lain samastumalla Johanneksen kasteelle kerääntyviin syntisiin.

Vanhurskaus on oikeuden tekemistä siinä missä toinen oikeutta tarvitsee. Vanhan raamatunkäännöksen vanhurskaus-sana on joskus korvattu selittämällä, mitä Jumalan hyvyys on. Että »käsittäisit Herran vanhurskaat teot» tarkoittaa samaa kuin sen ymmärtäminen kuinka paljon hyvää Herra on sinulle tehnyt. (Miika 6: 5). Herran vanhurskaiden tekojen ylistäminen on laulua voitoista, jotka Herra antoi Israelin kansalle. (Tuom. 5: 11).

Johanneksen ja Jeesuksen viesti oli sama: »Kääntykää, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle!» (Mt 3: 2 ja 4: 17). Mistä mihin nyt pitää kääntyä? Missä taivasten valtakunta on silloin kun se on lähellä? Voi kun osaisi olla hengellinen muutostajata! Tai edes muutoksen rivimies.

Kirkkoherran ja paimenen pitää selvittää hengellisen muutosjohtamisen dynamiikkaa. Lähelle tuleminen on Jumalan valtakuntaa ja vanhurskautta. Jumalan voima liikkuu siellä missä itsevarmuus ei tilkitse kaikki inhimillisen särkyneisyyden aukkoja. Tilkityt, reiättömät umpioustekoiset eivät voine Jordanin liepeillä olla. Enemmän taitaa kuitenkin olla niitä, jotka eivät välitä kuulla koko Jordanista yhtään mitään. Välinpitämättömät eivät tunnu edes kärsivän kääntymättömyydestään.

Pappina kohtaamme heidät kuitenkin erityisesti juhlassa. Kasteen armoon liittyy useimmilla pienten lasten vanhemmilla toive siunauksesta elämän matkalle, varjeluksesta vaaroissa. Kahtalaisuus papilla on aina edessään. Kirkossa saarnatuista katsellessa: tässäkö he nyt sitten ovat, Jumalan koskettamat. Eikö ketään muuta? Pitää olla nöyrä ja ymmärtää, että juuri Teidän kansanne nyt asioidaan. Sitte on se tuntu, ettei kukaan välitä mitään enkä minä saa ketään kääntymään mihinkään. Ja sitten ovat ne kodit. Kodit, joissa tuntuu, että nyt, nyt keskitytään, nyt tahdotaan juhlia kasteen armoa.

Henkilökohtaisesti puhuttelevaa on ehtoollisen jakaminen ja vastaanottaminen. Siinä se kasteen armon toinen johannekselainen juhla on: »Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!» (Jh 1:29).

Miten taivaan avautuminen pitäisi nyt ymmärtää? Näkyjen näkeminen tai kuoleman läheisyys liittyvät raamatun maailmassa taivaan avautumiseen (Hes 1: 1, Apt 7: 56). Jotakin kaamoksen panssarien hellittämisestä on läsnä silloin kun odotetaan häntä, joka tuo oikeuden kansojen keskuuteen. (Jes 42: 1). Jeesuksen kasteen ja armon sunnuntai piirtää jyrkän pohjan sekä näkyihin että esimerkiksi enkeleihin nähden.

Enkeleille ei ole sanottu sitä, mitä on sanottu Pojalle. Yksikään enkeli ei ole samaa kuin Jeesus Kristus. (Hepr 1: 5). Enkelit ovat sinänsä jotain

lähellä olevaa ja ehkäpä myös helpommin ymmärrettävää kuin Kristus. Mutta eivät voi häntä korvata.

Matti Perälä

14.1.

2. sunn. loppiaisesta

Jh 2: 1–11

Virret:

Alkuvirsi 340

Kolminaisuusvirsi 133

Päivän virsi 367

Uhrivirsi 306

Ehtoollisvirsi 451

Päätösvirsi 345

Messiaan aika: häistä häihin

Kertomus Kaanaan häistä on monien kommentaattoreiden mielestä täynnä teologiaa, symboliikkaa ja viittauksia uskon salaisuuksiin. Synoptisten evankeliumeiden teksteihin harvoin liitetään näin moninaisia selityksiä. Synoptikot kertovat, Johannes jo tulkitsee. Saarnassa ei voi vyöryttää kaikkien mahdollisten selitysten paljoutta kuulijoiden eteen, mutta näkökulmista voi valita joitakin, jotka avaavat ovia tekstin taakse.

Jeesus oli aloittanut julkisen toimintansa ja kutsunut itselleen seuraajia. Hän ei ollut enää vain nasaretilainen nuori mies vaan Jumalan Poika suuren tiensä alussa. Ensimmäisen tunnustekonsa hän teki häissä — ei siis sairaiden tai nälkäisten ihmisen edessä, ei kuolleen parien ääressä. Sellaisiakin tunnustekoja oli tulossa, mutta ensimmäinen merkki Jeesuksen jumalallisesta kirkkaudesta nähtiin kaanaalaisten häijuhlissa.

Häät ovat ihmiselämän suurimpia — ellei kaikin suurin — juhla. Keskipisteenä on miehen ja naisen välinen rakkaus, ilo ja kiittolisuus onnen löytymisestä, puolisoitten ja sukujen yhteenliittymisen. Näillä teemoilla on myös uskonnollinen vivahde, samoja kuvia käytetään uskonnollisessa kielessä. Häät kuvaavat usein Raamatussa yhteyttä Jumalan tai Jeesuksen ja seurakunta-morsiamenten välillä. Lopunajalliset juhlat taivaassa ovat nekin juuri häät. Niihin siis tähdätään ja Johanneksen evankeliumin

mukaan tämä matka taivaallisiin häihin aikaa Galilean Kaanaasta.

Jeesus vastasi jo ensimmäisellä tunnusteollaan ihmisten hätään. On suuri häpeä, jos tarjoilu loppuu juhlista kesken. Häpeä oli varmasti Jeesuksen aikana erityisen suuri, olivathan häät todella suuret ja pitkäilliset juhlat (jopa viikon pituiset). Isännän velvollisuudet olivat raskaat. Viinin loppuminen on näin ollen ymmärrettävä suureksi ahdingoksi, vaikkei se uhannutkaan kenenkään henkeä tai terveyttä.

Jeesus ja hänen opetuslapsensa kutsuttiin häihin muiden vieraiden mukana. Vielä Jeesuksella ei ollut ihmemiehen mainetta. Häntä ei kutsuttu sen vuoksi, että hän tekisi jotakin erikoista. Äiti ehkä aavistaa poikansa mahdollisuudet, mutta Marian sanat »heilä ei ole viiniä» saattoivat myös olla vain vaivihkaa lausuttu kommentti, jollaisia häävieraat usein toisilleen supattelevat. Johannes panee Jeesuksen suuhun kuitenkin vastauksen, joka johannekselaiseen tapaan voidaan tulkita hyvinkin teologisesti. Jeesus torjuu tylästi äitinsä ja sanoo vain: »Minun aikani ei ole vielä tullut.» (2: 4) Tuo aika ja hetki toteutuu täydellisesti Jeesuksen kuolemassa ja ylösnousemuksessa. Jeesuksen jumalallinen voima kirkastuu kuoleman pimeydessä ja tyhjän haudan sokaisevassa valossa.

Jeesus vastaa: »Ei vielä, äiti.» Mutta silti hän tekee ihmeen jo nyt. Hän raottaa jumaluuttaan Marialle, opetuslapsille ja koko suurelle häävälle. Häissä hän ihmeen todistajia ja ihmeen kokijoita oli paikalle paljon. Laajan ihmisjoukon vakuuttaminen ei kuitenkaan ollut tarkoituksena vielä nyt. Jakeessa 2: 11 todetaan, että Jeesuksen opetuslapset uskoivat häneen. Alussa oli tärkeintä avata lähimpien seuraajien silmät näkemään Jeesuksen todellinen luonto.

Ihmeen vaiheet selitetään tarkasti jakeissa 6–10. Noin 600 litraa vettä muuttuu viiniksi, ilman että palvelijat sitä huomaavatkaan. Kaikki jäävät vain ihmettelemään hyvää lopputulosta. Viinin runsaus on yksi messiaanisen ajan tunnusmerkeistä. Aamos kuvaa tulevaa pelastusta: »Silloin vuoret pursuavat nuorta viiniä ja kukkulat lainehtivat rehevyyttään.» Aam. 9: 13 (ks. myös Joel 4: 18) Kaanaan häät siis merkitsivät Vanhan testamentin näkökulmasta messiaan ajan alkua.

Johanneksen kuudennessa luvussa Jeesus ruokkii suuren kansanjoukon viidellä ohraleivällä ja kahdella kalalla. Pian ruokkimisihmeen jälkeen hän sanoo olevansa itse elämän leipä. Yhteys ehtoolliseen on noissa kertomuksissa selvä. Samanlainen ehtoollisviittausta voidaan nähdä myös Galilean Kaanaan viini-ihmeessä. Jeesus tarjoaa tarvitseville viiniä. Samalla hän paljastaa ja antaa jotakin itsestään. Hänen pyhitettyä viiniään jaetaan edelleen, jotta usko vahvistuisi ja kantaisi kristityt taivaallisiin häihin asti.

Riitta Särkiö

21.1.

3. sunn. loppiaisesta,

1. rukouspäivä

Mt 8: 5–13,

Ps. 102: 16–23

Messu Turun tuomiokirkossa

YLEISTÄ

Turun tuomiokirkossa on vilkas jumalanpalveluselämä. Viiden viikoittaisen säännöllisesti vietettävän suomenkielisen jumalanpalveluksen lisäksi Jumalaa palvellaan eri tilaisuuksissa kuudella eri kielellä. Kirkossa käy myös runsaasti turisteja sekä ihmisiä, jotka tulevat etsimään hiljaisuutta ja rauhoittumaan elämän vaikeissa ja toivottomissa tilanteissa.

Turun tuomiokirkon eteisessä olevaan esirukouspyyntölaatikkoon kertyy yhden viikon aikana kymmeniä rukouspyyntöjä. Viikoittaisessa pääjumalanpalveluksessa nämä pyritään ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon ja perusteellisemmin niitä käsitellään kerran kuukaudessa erityisessä musiikin ja rukouksen illassa.

Messussa kolmantena sunnuntaina loppiaisesta jo Turun tuomiokirkossa vietetään messua. Tilan asettamista vaatimuksista johtuen liturgi ja saarnaaja ovat eri pappeja. Lähetystyön johtokunnan jäsenet avustavat esirukouksen kokouksissa ja maallikko lukee kaksi ensimmäistä lukukappaletta. Messun toteutuksessa pyritään ottamaan huomioon 1. rukouspäivän luonne.

MUSIIKKI

Päämessussa kanttori ja urkuri ovat erikseen. Tuomiokirkon kuoro laulaa. Pääurkujen (tuomiokirkossa on neljät urut) selkäpillistön takia urkuri näkee kuoroparvelle, kirkkosaliin ja alttarille vain kahdesta monitorista. Tuomiokirkon holvien aiheuttama pitkä jälkikaiku vaikuttaa toteutukseen.

Hiljentymismusiikkia uruilla n. klo 9.45–9.58. Emil Sjögrenin Legendoja. Messu alkaa intonaatiolla alkuvirteen, 308, jonka aikana ristikulkue. Laudamus-virsi (3. messusävelmäsarja).

Päivän virsi 295: 1–5, 8. 1. säkeistö M+N, 2. M, 3. N, 4. M, 5. N, 8. M+N.

Vastaus: Urkumeditaatio, improvisaatio.

Uskontunnustuksen jälkeen kuoro laulaa M. Praetorin Suo, Herra, mulle uskoa (Carmina I)

Uhrivirsi 389: 1–

HPE-musiikki: –virsi 222a + rumpu-kuoro, H.

Schütz: Kaikki katsovat sinua, Herra, vk 473. –
virsi 474:1 (ehtoollisenvieton lopuksi)
Ylistysvirsi 332 (»lapualaisittain» b-sävelmällä)
Päätösmusiikki uruilla, L.-N. Clérambault: Caprice

SAARNAAN JUURIA

Vuorisaarnan jälkeen Matteuksen evankeliumissa seuraa Jeesuksen kymmenen ihme- tai voimateon sarja. Tässä käsiteltävänä on sadanpäällikön halvaantuneen palvelijan parantaminen. Kertomus esiintyy eri evankeliumeissa hieman eri muodossa. Matteus esittää yleensä ihmekertomukset muita lyhyemmin.

Matteuksen painopiste ei ole niinkään ihmeessä sinänsä, vaikka saarnassa luonnollisesti voi käsitellä tätä problematiikkaa, mm. omassa ajassamme ja ajessamme tapahtuvia ihmeitä. Korostus muuttuu uskon puolelle ja pyhän aihe onkin: Jeesus herättää uskon. Sadanpäämiehen usko ei ole kuitenkaan mitä tahansa uskoa. Siinä avautuu ulkopuolella olevan »pakanan» usko Jeesukseen, joka muuttuu syväksi luottamukseksi. Asia saa syvemmän luonteen, kun ilmenee, että tämä »pakanauskko» toimii ilman käsin kosketeltavaa empiriaa. Tänä »kännnykkäaikana» esimerkkejä sellaisesta toimivuudesta, josta ei ole näköhavaintoja, on runsaasti.

Hyvin keskeiseksi tässä kokonaisuudessa nousee kysymys: Jeesuksen kohtaaminen ihmisen kanssa. Tässä ylitettiin myös rajoja: Jeesus ilmoitti tulevansa pakanallisen upseerin taloon; pakanaupseeri turvautui Jeesukseen todellisenä herrana. Tästä tilanteesta avautuu myös lähetystyötä ennakoiva todellisuus. Usko voi elää käytännöllisenä luottamuksena konkreettisissa hätätilanteissa ja samalla avata pelastuksen niille, jotka tietävät etteivät ole missään tapauksessa sitä ansainneet ja etteivät edes saattaisi ansaita.

Työryhmässä pappeina Eero Bäckman ja Anneli Rantalaiho, kanttorina Jukka Pietilä ja urkurina Pauli Pietiläinen.

28.1.

4. sunn. loppiaisesta

Mt 8: 23–27

Virret:

Alkuvirsi 307: 1–3

Kolminaisuusvirsi

128: 2–4

Päivän virsi 594

Uhrivirsi 179

Ehtoollisvirsi 311

Päätösvirsi 379: 2, 4

Hän nuhteli tuulta

Jeesus ei rakenna karriäääriä. Hän ei juurikaan houkuttele. Pikemminkin joskus pelottelee. Kun väkeä oli paljon ympärillä käski hän lähteä vastarannalle. Pahaa verta ympärillä olevissa saattoi aiheuttaa senkin, että Jeesus itse lähti veneellä. Lähimpiä tämä veneellä lähtö saattoi kaduttaa silloin kun myrsky nousi.

Pitäisikö nykyisin houkutella taivaan ihanuudella vai käyttää vastaranta-taktiikkaa? Joskus julkisuudessa etenee hyvin henkilö, joka pääasiassa viittaa edessä oleviin vaikeuksiin eikä lupaa mitään kovin hyvää. Hänet koetaan luotettavaksi. Hänen ohjeitaan kuunnellaan. Vastarannalle menon vaiva voi voittaa vaivattoman pettäjän tiellä kulkemisen hyminän.

Mikä ankara »myrsky» puhkeaa järvellä äkkiä? Myrsky onkin »seismos». Samalla sanalla kuvataan lopunajan maanjäristyksiä. (Mk 13: 8; Mt 24: 7). Pelottavaa on ja kristityn ohje on juuri se, minkä Jeesus näytti järven seismisessä myrskyssä. Kyllä uni maittaa kun ei pelkää! Ei siis pidä juosta hosuen kaikkien perässä eikä olla johdettavissa harhaan. Opetuslasten pitäisi tietenkään tämä tietää. Jos tuulen joudutaan niin vain Jeesus pelastaa. Aallot voivat näyttää korkeilta ammattikalastajankin silmissä ja vajoaminen alkaa kuten Pietari karvaasti koki (Mt 14: 30).

Hädän hetkellä kirkastuu, että »Jumala on turvamme ja linnamme». (Ps 46: 2–4). Maan järkkyminen vavahduttaa ihmisen. Jumala on kuitenkin suurempi kuin maan järkkyminen tai myrskytuuli. Tällainen on mahdollista, niin kuin asian sanoo profeetta Jesaja. Kun tiedät, että Jumala on sinut nimeltä kutsunut ja että olet hänen sen jälkeen ei min-

kään pitäisi pelottaa. (Jes 43: 1–12). Selvähän tämä. Vaan kun pelottaa. Vai?

Asioilla toki on monta tasoa. Pääton rohkeus ei ole pelon vastapaino. Pelon ja pelkuruuden vastapainoina ovat voima, rakkaus ja terve harkinnan henki. (2 Tim 1:7). Näistä Jumalan lahjoista pelkoa vastaan terve harkinta ei liene kaikkein arvostetuin. Periaatteessa arvostetuin lienee rakkaus. Käytännössä voima taitaa olla ainut johon varsinaisesti luoteetaan. Mitä kaikkea voimalla sitten tarkoitetaan.

Miten ja minkälaisessa hätässä Jeesus auttaa? Tätä kirjoitettaessa kävin apteekissa. Muuan tuttu koiranleuka siellä totesi että »tältä apteekistahan myös apua saadaan». Yrittikö hän laittaa apteekin samalle viivalle Jeesuksen kanssa? Ehkä. Jos reseptilääke on haettava on se apteekista haettava. Proviosorikin asian huomasi ja totesi ettei kirkostakaan kaikkea saa.

Kirkosta ei kaikkea saa kaikkea mutta saako edes sen, mitä ennen vanhaan. Onko yleistä ajatella niin kuin profeetta Jesajan aikana? Jumala tuntuu kadonneen näköpiiristä. Täytyy oikein pyytää ja toivoa: »Nouse niin kuin muinaisina päivinä, menneitten sukupolvien aikana.» (Jes 51: 9). Yksi merkillinen, aikakausia yhdistävä kokemus! Jumala tuntuu olevan vain menneessä perinnenäytelmän näkymättömänä mutta vaikuttavana ohjaajana.

Hätää voi olla monenlaista. Tuttua apostoleille oli mm. kuoleman pelko. Sekin on hätää ja vieläpä sellaista, josta on aika vaikea puhua. Hätä voi tulla vaaratilanteista tai kummuta jostain varhaisten kokemusten syövereistä. Apostolit taisivat tämänkin kääntää Jumalan ylistykseksi. Kuolemaan tuomittu lakkaa luottamasta itseensä ja alkaa luottaa Jumalaan. (2 Kor 1: 9).

Sunnuntain aihe ei siis ole tarkoitettu naiivin lapselliseksi hän nuhteli tuulta -kuvitelmaksi. Siinä on ytyä elämän tuuleen ja tuiskuun, järistykseen, lopunaikojen rytinöihin. Milloin ne sitten tulevatkin.

Matti Perälä

4.2.

Kynttilänpäivä

Lk 2: 22–33

Messu Taulumäen kirkossa kynttilänpäivänä

TAULUMÄEN KIRKKO JA SEN JUMALANPALVELUSELÄMÄ

Taulumäen kirkko on ns. pyhiinvaelluskirkko — hämähäkö, alttari aukana korkealla, itäseinässä kiinni. Matka kirkon ulko-ovelta alttarille on Keski-Suomen pisin. Muutaman vuoden takaisen remontin yhteydessä alttarikaiteen päädyt avattiin, kirkkosalin etumaiset kiinteät penkit vaihdettiin tuoleihin, jotka mahdollistavat messussa avustavan kuoron sijoittumisen kirkon etuosaan. Kirkko sai myös kuoriturut. Ratkaisu on tukenut seurakunnan virsilaulua ja joustavoittanut kuoron, urkujen ja messun toimittajien yhteistä palvelusta.

Sävelmäsarjoista on käytössä I-sarja, jonka melismaattisuus vastaa kirkon arkkitehtuuria ja akustiikkaa.

Taulumäen kirkko on Jyväskylän maaseurakunnan pääkirkko, joka sijaitsee keskellä toista seurakuntaa, Jyväskylän kaupunkiseurakuntaa. Oikea tapa hoitaa kirkon jumalanpalveluselämää on tehdä se yhdessä.

Yhteistyöseurakuntien edustajista muodostuva taulumäkityöryhmä on koordinoitunut kirkon käyttöä ja jumalanpalveluselämää 90-luvun alusta lähtien.

Jumalanpalveluksen toimittajat tulevat molemmista seurakunnista. Toimittajat ovat liturgi (L), avustava pappi (P), diakonin (D) tehtävässä toimiva seurakunnan työntekijä, seurakuntalainen (S), kanttori ja urkuri. Maaseurakunnan kirkkokuorojen lisäksi kuoroina toimivat Jyvässeudun kuorot. Usein tapahtuu niinkin, että kirkossa konsertoiva kuoro maksaa vuokransa messun avustustehtävän muodossa.

Messu pyritään suunnittelemaan puolitoista viikkoa aiemmin vakituksena suunnitteluajana. Kesä- ja juhla-aikoina suunnittelurytmistä joudutaan poikkeamaan. Suunnittelupalaveri kestää lyhimmillään reilun puoli tuntia. Rutiinomaisenkin suunnittelun jälkeen messuun valmistautuminen on levollisempää.

Kerran kuukaudessa messu toteutuu Tuomasmessuna. Tuomasmessu seuraa kirkkovuotta ja noudat-

taa soveltuvien osin Taulumäen messun rakennetta. Tuomasmessusta vastaa kaupunkiseurakunnan aikuis-työn pappi.

Taulumäen kirkon jumalanpalvelusaika on sunnuntaina kello 18.

MESSUN RAKENNE KYNTTILÄNPÄIVÄNÄ

Alkuvirsi 48: 1–3, jonka aikana kulkue

Alkusiunaus L

Johdantosanat L

Yhteinen Rippi P

Ennen messua on mahdollisuus yksityiseen rippiin. Mahdollisuutta käytetään, mutta erittäin harvakseltaan.

Päivän psalmi Kuoro. Musiikki: risto.valtasaari@evl.fi
Kyrje-Litania, jouluajan litaniavaihtoehto. P esilaulajana.

Kunnia ja Kertosäkeinen Laudamus-hymni P

Päivän rukous L

VT:n lukukappale ja epistola (S) Vastauksena soitinmusiikki J. S. Bach sov. »Kristus valo valkeuden«

Päivän virsi 536: 1–3

Evangeliumi ja halleluja-laulu. (D)

Kynttilänpäivänä käytetään Jukka Kankaisen evangeliumimotettia. Ks. »Rukoushetki päivän päättyessä« osa 8/Kiitosvirsi. (Fazer 1976).

Diakoni lukee motetin ulkopuoliset evangeliumin osat.

Saarna L

Nikean uskontunnustus

Uskontunnustuksen ja esirukouksen välissä oleva musiikki tai virsi.

Kuoro: Valon hymni. Virsikirjan jumalanpalvelusliite 755 b). Jos seurakunta laulaa hymnin, sopivampi on 755 a).

Tätä musiikin tai virren paikkaa tarvittaneen jo messun rytmin takia. Evangeliumin lukemisesta aina esirukouksen loppuun muodostuu muutoin verraten pitkä sanallinen osuus. Virsi tai musiikki muodostaa sillan uskontunnustuksen ylistyksen ja esirukouksessa Jumalan eteen kannettavan hädän välille.

Esirukous P ja D.

Molempien seurakuntien kastettuja, kuolleita ja avio-
liittoon aikovia muistetaan esirukouksen sisällä.
Musiikki kuolleiden nimien ilmoittamisen jälkeen: Jukka Kankainen: »Rukoushetki päivän päättyessä« osa 5/Vuororukous. Kanttori ja kuoro.

Kolehdin ilmoittaminen D.

Uhrivirsi 447

Virren aikana seurakuntalainen avustaa kolehdin kantamisessa, diakoni kattaa ehtoollispyödyän. Liturgi siunaa kolehdin.

Ehtoollisrukous

Kynttilänpäivänä kuoro laulaa »Me julistamme ...«

Ehtoollinen

Kirkon kuoriosia on pitkulainen, alttaria kohti kapeneva. Ehtoollinen jaetaan kahden jakoparin

voimin. Milloin ehtoollisen jakajat yhdessä ovat alttarilla, nämä muodostavat suuren valkoisen seinämän peittäen kaiken taakseen. Kääntymiset alttarin ja seurakunnan välillä, tasapainoilu alttarin portailla antavat monesti aiheen vienoon hymyyn. Tästä syystä on päädytty ratkaisuun, jossa alttarilla ovat kerrallaan vain se ja ne, jotka kulloinkin siellä työtä tekevät. Diakonin kehoittaessa rauhan merkkiin, liturgi tulee alttarilta kuoriin (miksei myös kirkkosaliin), osallistuen rauhan tervehdykseen. Jumalan Karitsa lauletaan kuorista toimittajat kääntyneinä alttariin päin ja tämän jälkeen ehtoollisen jako alkaa. Toimittajat jakavat leivän ja viinin alttarin edessä toisilleen, joka jo käytännössä on jouhevampi käytäntö. Jäljellejääviä leipiä varten on siunattujen leipien rasia. Ehtoollisvirtenä 228.

Ylistysvirsi 339: 4

Siunauksen jälkeen diakoni lähettää meidät elämän kilvoitukseen.

Päätösmusiikki Joonas Kokkonen: Lux aeterna

SAARNAN JUURIA

Odottamisesta ja toivosta

Odottaminen pitää ihmisen hengissä. Se että on jokin syy, joka saa nousemaan aamulla sängystä, että tuntee jotakin olevan tulossa, jotakin jonka vuoksi elämä on mielekäs ja arvokas. Uteliaisuudesta siinä on osittain kysymys, omista toiveista ja pelosta, epävarmuudesta huomisen suhteen. Joku odottaa kevättä, aurinkoa ja lämpöä. Toinen on huolissaan terveydestään, työttömäksi jäänyt huokailee hyödyttömyyden oloaan. Yksinäinen kaipaa elämäkumppania, samalla kun joku perheellinen kysyy ahdistuneena, että kuinka meidän käy, kauanko tätä riutuvaa rakautta riittää?

Kaiken tämän keskellä on kysymys toivosta. Toivon ja kaipauksen täyttämä odotus ei ole meidän kristittyjen yksinomaisuutta, jokaisella ihmisellä on kaipaus kohti hyvää, totta ja oikeaa. Kaikki tavoittelevat hyvää elämää. Ja viime kädessä kaipauksemme kohde on Jumala. »Niin kauan on sydämeni levoton, kunnes se löytää levon sinussa, Herra« sanoi pyhä Augustinus.

Simeon, vanha mies, ei ollut kärsimätön tai kii-
reisen elämäntähdin uuvuttama, toisin kuin me usein olemme kännyköittemme ja aikataulumme kanssa. Hän ajatteli rauhassa elää ja odotella siihen asti, että saisi nähdä Vapahtajan. Hänen päivystämisenä Jerusalemin temppelissä päättyi, kun hän sai ottaa syliinsä Jeesus-lapsen, koko maailman Vapahtajan, ei vain juutalaisten.

Kynttilänpäivä julistaa sitä, mihin meidän ja koko maailman toivo perustuu, se julistaa sitä kirkkautta, joka Kristuksessa tuli maailmaan. Kristinuskon näkökulmasta katsoen toivo on suuntautumista sellaiseen hyvään, jonka toteutuminen on varmaa, vaikka ei niitä toiveita ja unelmia aina osaa niin täsmällisesti kuvailla ja perustella — eikä kai tarvitsekaan. Jos

näkee näkyjä vaikkapa paremmasta maailmasta, niin näkee ensin vaikka vähän epäselvemmin. Kunhan vaan annamme itsellemme ja toisillemme luvan nähdä niitä näkyjä! Ja mitä kaikkea toivommekin omalta ja yhteiseltä elämältämme, kaikki se kätkeytyy rukouksemme, ja siihen toivoon, että Jumala kuulee huhuilumme. Myös ne, joita emme osaa sanoiksi pukea.

Kun kynttilänpäivän keskuksena on se jumalallinen kirkkaus, joka Kristuksessa tuli maailmaan, sen synnyttämä toivo on meillä jo nyt. Mutta samalla toivomme suuntautuu tulevaan. Uskon ja toivon näkökulmasta meidän ei tarvitse ajatella tulevaisuutta mitenkään maailmanloppukeskeisesti, vaikka luomakunta onkin monin paikoin perin kehnossa kunnessa. Päin vastoin: meidän toivomme on niissä Jumalan lupauksissa, että hän tekee kaiken ehyeksi jälleen.

Työryhmä: kanttorit Risto Valtasaari ja Heikki Tynkkynen, pastorit Seppo Wuolio ja Antti Heinonen

RASSAAKO TYÖ? UHKAANKO UUPUMUS?

Omat voimavarat käyttöön!

22.1.–9.4.2001

Internet-välitteinen, ratkaisukeskeiseen ajatteluun perustuva kurssi työssä ja elämässä jaksamiseen. Viikoittain avautuvat tekstisivut, harjoitustehtäviä, keskusteluryhmiä sekä ohjausta ja palautetta sähköpostitse. Hinta 2800 mk.

- Sinulle jolla ei koskaan ole aikaa lähteä mil-lenkään kursseille.
- Sinulle joka haluat kokeilla, voisiko hyvin-vointia löytää omalta tietokoneelta!

Tiedustelut: Hilka Pakarinen
p. (03) 892 20210
hilka.pakarinen@helsinki.fi

HELSINGIN YLIOPISTON
TUTKIMUS- JA KOULUTUSKESKUS PALMENIA

11.2.

3. sunn. ennen paastonaikaa (septuagesima)

Mt 20: 1–16

Virret:

Alkuvirsi 265

Kiitosvirsi 130

Päivän virsi 410

Uhrivirsi 399 tai 523

Ehtoollisvirsi 452

Päätösvirsi 440: 4–5 tai

436: (3,) 4–5

Epäreilua vai ylireilua? Eli: Saanko narista denarista?

Alussa vallitsee »sinfonia» (symfonia = sopia yhdesä, j. 2), lopussa riitasointu. Tarina on petollisen ovela, niin kuin vertaukset usein. »Tämä erikoinen vertaus tuhoaa koko palkka-käsitteen käyttämällä sitä», kirjoitti H. J. Holtzmann yli sata vuotta sitten.

Toisaalta työnantaja on korrekti: Hän maksaa, minkä lupaa. Sopimus on kaikkien hyväksymä. Ja palkkakin on yleisten työehtosopimusten mukainen. Yksi denaari oli työmiehen normaali päiväpalkka — ei mikään kehuttava ansio, mutta ei ihan nälkäpalkkakaan. Ensimmäisten kanssa tehty sopimus on sikäli aivan kohtuullinen. Muille hän taas on luvannut ainoastaan »sen, mikä on oikein» (dikaion, j. 4). Syytökset on siis helppo torjua.

Toisaalta työnantaja tietää aivan hyvin, ettei tällaista voi purematta niellä maailmassa, joka on täynnä kilpailua, suoritusta ja vertailua. Eihän palkka ole nyt missään suhteessa työmäärään. Ei mikään ihme, että ensimmäiset vihastuvat yhdennentoista hetken optioista. Varsinkin kun työnantaja nimenomaan haluaa aloittaa maksamisen viimeisistä (j. 8, vrt. j. 16), ikään kuin kerjäten verta nenästään. Eikö hän olisi yhtä hyvin voinut aloittaa ensimmäisistä, antaa heidän sitten mennä ja yllättää lopuksi viimeiset anteliaisuudellaan?

Tilanne olisi erilainen, jos kaikille työntekijöille olisi alussa luvattu tietty yhteinen könttäsomma. Sen jakaminen tasan olisi herättänyt vielä oikeutempia vastalauseita, koska silloin toisten saama lisähyvyys olisi pois ensimmäisiltä. Mutta nytpä niin ei ole, ja siksi lukija joutuu peilin eteen tunnistaessaan itsessäänkin samanlaisen kateuden: miksi minua harmittaa se, että joku saa yllättäen enemmän kuin olisi oikeastaan ansainnut — vieläpä niin, että se ei ole pois minulta?

Tässä veijaritarinassa ei ole selkeitä konnia. Ainakaan en haluaisi sovittaa konnan viittaa aamulla tulleiden harteille. Heidän vihatumisenensa on ymmärrettävä. Ahneutta ja kateuttako? Varmaan sitäkin, mutta ehkä vielä enemmän petetyksi tulemisen tunnetta. Ehkä he kokevat itsensä surullisen hahmon ritareiksi: olisimmepa osanneet laskelmoida, niin olisimme saaneet saman paljon vähemmällä vaivalla. He joutuvat selittämään kiihtymystään itselleenkin: »Ei se denaari sinänsä, vaan se periaate... Ei se mitta, vaan mittasuhte...»

Vertailu toisiin on monen masennuksen siemen — koska aina löytyy niitä, jotka ovat saaneet jotakin enemmän tai onnistuneet paremmin. Ja mikä siinä onkaan, että samassa unohtuvat kaikki ne lukuisat todella köyhät ritarit, jotka ovat saaneet huomattavasti vähemmän kuin me itse?

Tarinaa jää juuri sen verran aukkopaikkoja, ettei se päästä lukijaansa helpolla. Ovatko yhdenellätoista hetkellä palkatut vain torilla notkuvia vetelyksiä, joita ei työnteko ole huvittanut eikä ainakaan mikä tahansa työ kelvannut? Vai ovatko he tosiaan odottaneet koko päivän markkinoilla — »työmarkkinoilla!» — kylmä hiki niskassaan sitä, että joku vihdoinkin palkkaiisi heidät? Ovatko toiset hikoilleet työn alla (j. 12), toiset taas työttömyyden uhan alla?

Loppu ei ole happy end, vaan jää avoimeksi. Omistaja kysyy: »Katsotko sinä karsaasti sitä, että minä olen hyvä?» Työläisen reaktiota ei enää kerrota. Vastauksen miettiminen jää kuulijoille ja lukijoille.

Siinä missä »Taivaallinen Isä lähettää sateen niin hurskaille kuin jumalattomillekin» (Mt 5: 45), minä pieni ihminen katson toisia kieroona. Minä kuvittelen tietäväni, kuinka paljon sadetta ja auringonpaisetta kullekin kuuluu, kuinka monta denaaria, kuinka paljon onnea ja minkä verran vastoinkäymisiä.

Jos siis Taivaallinen Isä on niin kuin viinitarhan omistaja, onko hän puolueeton vai puolueellinen? Helppo kysymys, ajattelen. Mutta tarkemmin katsoen en enää tiedäkään, mitä vastata.

Tietysti Hän on puolueeton, jos hän kerran maksaa saman kaikille — aivan niin kuin rankkasade kastelee jokaisen. Toisaalta juuri antaessaan saman kaikille Hän kääntää valtakuntansa arvojärjestyksen pääläelleen. Viimeiset tulevat ensimmäisiksi. Naama venähtää niiltä, jotka luulivat olevansa useamman denaarin arvoisia. Eikö silloin voisi sanoa, että Hän on mitä suurimmassa määrin puolueellinen — köyhien, työttömien, halveksittujen, syntisten puolella?

Ensimmäiset saivat mitä ansaitsivat. Toiset saivat saman, vaikka eivät ehkä olisi ansainneet. Työntekijä käytti isännän vapautta — hieman samaan tapaan kuin eräässä rabbiinisessa tarinassa: Jumala näytti rabbi Jose ben Halaftalle taivaassa olevat hurskaille varatut aarteet. Niiden vieressä oli toinen suuri aarre, jota ei ollut nimetty kenellekään tietylle hurskaalle. Siitä Jumala sanoi: »Joka omistaa, sille minä annan hänen palkkiostaan. Joka ei omista mitään, sille minä annan tästä toisesta aarteesta ilmaiseksi.»

Jos ajattelen, millaista rikkaviljaa itse olen usein kylvänyt Isän viinitarhaan tuottavan työn asemesta, joudun toteamaan, etten ehkä tarkemmin ajatellen ansaitsisi edes sitä yhtä denaaria. Olinpa tullut töihin minä hetkenä hyvänsä, saamani denaari on sittenkin armopalkka — ei ansio.

Mika Aspinen

18.2.

2. sunn. ennen paastonaikaa

Lk 8: 4–15

Virret:

Alkuvirsi 193

Kolminaisuusvirsi 128

Päivän virsi 358

Uhrivirsi 445

Ehtoollisvirsi 221

Päätösvirsi 211

Sanan vastukset ja sen voima

Tehomaanviljelyn aikaan on vaikea ymmärtää kylväjä-vertauksen miehen huolimattomalta vaikuttavaa työtapaa. Nykyviljelijältä ei yleensä putoa mitään tien laitaan tai kalliolle. Hän ei anna ohdakkeiden tukahduttaa viljansa kasvua. Häneltä ei putoa — hän pudottaa, hän kylvää siemenen hallitusti miten ja mihin hän itse tahtoo. Jeesuksen vertauksessa siemen elää enemmän omaa elämäänsä, kylväjä on vain välikappaleena. Kylvötapaa vastaa tuon ajan käytäntöä. Maa muokattiin vasta kylvön jälkeen.

Juuri näin tapahtuu Jumalan sanan kylvössä. Väistämättä käy niin, ettei jokainen sanan jyvää putoa

hyvään maahan. Paljon näyttää menevän hukkaan. Silti ei tule kitsastella eikä laskelmoida. Sanaa jaetaan sopivalla ja sopimattomalla hetkellä laajasti ja tuhlaillen. On unohdettava maatalouteen kuuluvat maa-analyysit ja tehokas täsmäviljely. Otetaan riski ja annetaan sanan koskettaa erilaisia ihmisiä. Vertauksen alkuosa tähtää jakeeseen 8: 8. Kaikista vastuksista huolimatta osa siemenistä putosi mehevään multa ja tuotti valtavan hyvän, satakertaisen sadon. Jumalan valtakunta menestyy vastoinkäymisistä huolimatta!

Paastonajan läheisyys voisi tuoda jumalanpalvelukseen ja saarnaan itsensä tutkimista. Evankeliumitekstin lopussa oleva vertauksen alkukristillinen selitys antaa mahdollisuuden kuulijan omaan pohdintaan. Miten allegoriat osuvat minuun: millainen maa minä olen nyt? Miten sana on minussa päässyt itämään eri elämänvaiheissani? Miten Jumalan sana voisi tänä paastonaikana kasvaa minussa?

Narratiivisen saarnan ystävä laatii pienen tapauskertomuksen erilaisista kuulijoista tai kuvaa saman ihmisen erilaisia vaiheita. Mieleen tulee ihmisiä, joihin sana ei tosiaankaan ole lainkaan päässyt tekemään sijaa: paholainen on heti napannut siemenen pois. Jumalan sanalla on vastustajansa, sen saa kylväjkin kokea. Milloin sitten kuulijana talleen jalkoihini sanan, Jumalan puhuttelun, rukouksen mahdollisuuden? On helppo kulkea ohi pysähtymättä.

Kalliolle pudonneet siemenet siirtävät mielen saman tien rippikouluun. Nuoren elämässä toteutuvat usein jakeen 8: 13 tapahtumat. Rippileirin tunnehuipussa, hyvässä porukassa on helppo uskoa — mutta vain vähän aikaa. Miten voisi jo rippikoulussa kasvattaa nuoressa juuria, niin että usko pysyisi hengissä myös leirin jälkeen, muunlaisessa seurassa, opiskelijaksi siirryttäessä, nuoren aikuisen elämäntilanteessa? Mutta eivät vain nuoret ole juurettomia

uskossaan. Jokaisen on mietittävä, millaisessa kunnossa juureni ovat. Onko niitä? Jos on, niin pitävätkö ne minut elossa myös koetuksissa? Tässäkin kohdassa kohdataan pahan todellisuus, joka on myös kolmen ensimmäisen paastonajan sunnuntain teema.

Luukkaan mukaan ihmiset tukahtuvat elämän huoliin, rikkauteen ja nautintoihin. Paastonaika on juuri tällaisten ohdakkeiden poisperkaamisen aikaa. Elämän huolia tulee väistämättä, mutta ihminen voi yrittää välttää huoliin uppoamisen. Jumalaan turvaava ihminen ainakin koettaa heittää murheensa Jumalan kannettavaksi. Hän tavoittelee elämänsänetta, joka katsoo huolien yli ja näkee näkymättömänkin.

Rikkaus ja nautinnot ovat perinteisiä paastoamisen aiheita. Luukas on köyhien ihmisten ystävä, joka korostaa evankeliumissaan köyhien paikkaa Jumalan valtakunnassa. Rikkauden ja nautintojen kiihkeä kaipailu ja tavoittelu voi kuitenkin tukahduttaa uskoa siinä missä niistä nauttiminenkin. Jumalan paikka elämässä on kummassakin tapauksessa uhattuna. Jo ennen paastonaikaa on elämän arvioinnin aika. Mikä vie aikani, voimani ja huomioni? Mikä on nyt ohdakkeena peittämässä uskon kasvua?

Tunnetun huonoon maahan pudonneiden siementen tarinat itsestämme ja läheltämme. Jeesus kutsui kuulijoitaan avaamaan korvansa ja olemaan hyvää maata Jumalan sanan siemenille. Jumalan valtakunta tahtoo ja voi voittaa yhä. Puhdas ja ehyt sydän on hyvä maa. Ehjä sydän on kutsuva kuva nykyajan rikkinäisille, kiireisille ihmisille. Siinä on rauhaa, jota kaipaamme.

Riitta Särkiö

Pappi tai teologi

Tule viikoksi tai useammaksi
keväthangille Lappiin!
Tunturihotelli Vuontispiirtti
Raattamassa tarvitsee
viikkopappeja (hartaudet)
viikoiksi 8–15.

Tarjoamme täysihoidon.
Tiedustelut Keijo Pitkäniemi,
puh. 0500-344 542.

Ykspappisten kirkkoherrat

Vuosikokous

13.2.2001 klo 12.30

Suomen kirkon pappisliiton kokoustiloissa,
Rautatieläisenkatu 6, 5.krs.

Kokouksessa käsitellään sääntöjen
edellyttämät vuosikokousasiat.

Osallistujia pyydetään ilmoittamaan
tulostaan joko puheenjohtajalle tai
sihteerille: antti.saarela@evl.fi,
heikki.mantyla@evl.fi

Johtokunta

AKAVA-TARJOUS 5/2000

ETUMATKAT

Kiinan monet kasvot 16.02.01
– 500 mk
Orkidean Hehku (Singapore—Male-
sia—Thaimaa) 17.02.01 – 500 mk
Rio de Janeiro 25.01.01 – 400 mk
Prahan joulumatka 23.–28.12.00
– 400 mk
Rooma-Sorrento, viikko, 19.02.01 ja
05.03.01 – 300 mk

AURINKOMATKAT ALENNUS 5 %

Lanzarote (ACE029) kaikki lähdöt
4.12.00–26.2.01

FINNMATKAT ALENNUS 5 %

Playa del Ingles & Las Palmas: joulu-
kuun 1–2 vk:n lähdöt
Lanzarote: tammi- ja maaliskuun 1–2
vk:n lähdöt
Fuerteventura: tammikuun 1–2 vk:n
lähdöt, 1.2. ja 8.2. 1 vk

Hertz-Autovuokraamo myöntää akavalai-
sille 5–20% alennuksen normaalihinnoista
kohteesta riippuen. Varauksen yhteydessä
ilmoitettava Hertz/Akava CDP-numero
832070.

SMT:n akavalaisille myöntämät alennukset
lasketaan aina matkanjärjestäjän esitteessä
mainitusta **aikuisen perushinnasta** ellei
muuta mainita ja niin kauan kuin paikkoja
riittää. Akava-jäsenetuhintaan ei voi kyt-
keä muita alennuksia (esim. lapsialennus
tai ennakkovaraajan etu). **Alennus ei koske**
pelkkiä lentopaikkoja. Luottokorttiasiakkail-
ta veloitamme toimistokulut. Alennuksen
saamisen edellytyksenä on, että **matka va-**
rataan Suomen Matkatoimistosta ja, että
jäsenedusta mainitaan jo matkan tilausvai-
heessa. Tämä tiedote kumoaa aikaisemmat
ja on voimassa 15.11.–15.01.2001.

Puhelinmyynti 010 826 8000 (auki ma–pe 8–19, la
10–15), World Trade Center Aleksanterinkatu 17
(09) 1826 2065, Seurakuntamatkat (09) 1826 2310,
SUL-matkapalvelu (09) 3481 2480, Pitäjänmäen
Liikematkakeskus (09) 613 355, Tapiola (09) 5259
650, Tikkurila (09) 8578 710, Joensuu (013) 254
110, Jyväskylä (014) 334 0911, Kerava (09) 2748
510, Kookola (06) 8312 766, Kotka (05) 2308 310,
Kouvola (05) 7449 411, Lahti (03) 882 380, Lap-
peenranta (05) 4119 000, Oulu (08) 5338 810,
Pietarsaari (06) 7235 277, Pori (02) 6221 311,
Rauma (02) 8387 4510, Rovaniemi (016) 3210
700, Salo (02) 7758 600, Tampere (03) 3660 100,
Tornio (016) 430 991, Turku (02) 2730 950, Vaasa
(06) 3178 300.

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO

FINLANDS KYRKAS
PRÄSTFÖRBUND R.Y.

Perustettu 14. 1. 1918

PUHEENJOHTAJA

Khra Juha Kauppinen
Helakallionkatu 6 F
33580 Tampere
(03) 219 0203 (työ)
(050 554 2427 (GSM)
s-posti:
juha.kauppinen@evl.fi

TOIMINNANJOHTAJA

Teol. tri Esko Jossas
(09) 150 2467 (työ)
050 511 6683 (GSM)
(019) 387 014 (koti)
s-posti: esko.jossas@
pappisliitto.fi

APULAIS- TOIMINNANJOHTAJA

Pastori Jukka Huttunen
(09) 150 2466 (työ)
(09) 812 165 (koti)
050 546 2763 (GSM)
s-posti: jukka.huttu-
nen@pappisliitto.fi

PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ

Rovasti Osmo Setälä
(09) 1502 468 (työ)
050 546 2765 (GSM)
(09) 241 0015 (koti)

JOHTAJIEN SIHTEERI

HSO-siht. Tuula Anttonen
(09) 150 2453
s-posti: tuula.antto-
nen@pappisliitto.fi

TOIMISTOSIHTTEERI

Liiton talous
Anne Taanila
(09) 150 2657
s-posti: anne.taanila@
pappisliitto.fi
Jäsenasiat
Heli Meinola
(09) 150 2653
s-posti: heli.meino-
la@pappisliitto.fi

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin
klo 9.00–15.00
fax (09) 148 5875
kotisivu www.evl.fi/jst/
pappisliitto/
s-posti: suomen.kirkon@
pappisliitto.fi

DIAKONIA- TYÖNTEKIJÖIDEN LIITTO

DIAKONIARBETARNAS
FÖRBUND R.Y.

Perustettu 15. 6. 1958

PUHEENJOHTAJA

Diakonissa
Leena Vanne
Seilikaari 14 as. 8
02180 Espoo
(09) 8625 0431 (työ)
(09) 502 3465 (koti)
040 546 5193 (GSM)
s-posti: leena.vanne@evl.fi

TOIMINNANJOHTAJA

Diakonissa, terv. hoit.
Riitta Hiedanpää
(09) 150 2287 (työ)
040 516 5557 (GSM)
(09) 477 3853 (koti)
s-posti: riitta.hiedan-
paa@dtl.inet.fi

JÄRJESTÖSIHTTEERI

Diakonissa,
Ttm Raija Pyykkö
(09) 1502 286 (työ)
040 7650 477 (GSM)
09-588 1357 (koti)
s-posti:
raija.pyykkö@dtl.inet.fi

TOIMISTOSIHTTEERI

Seija Ruotsalainen
(09) 150 2487 (työ)
s-posti: seija.ruotsalai-
nen@dtl.inet.fi

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin
klo 9.00–15.00
fax (09) 877 7397

PERUSALOJEN AKATEEMISTEN TYÖTTÖMYYSKASSA

PL 44 / Fabianinkatu
17 B, 00131 Helsinki
puh. (09) 625 634
(Tarja Kontkanen)
fax (09) 622 5631
s-posti: tarja.kontka-
nen@patkassa.fi

SUOMEN KANTTORI- URKURILIITTO

FINLANDS KANTOR-
ORGANISTFÖRBUND R.Y.

Perustettu 15.6.1907

PUHEENJOHTAJA

Kanttori, DU
Marjukka Andersson
Myllykallionrinne 2 B 15,
00200 Helsinki
(09) 675 248 (työ)
040 513 6235 (GSM)
(09) 679 443 (koti)

TOIMINNANJOHTAJA

Varatuomari
Pentti Niemelä
(09) 1502 445 (työ)
040 512 9985 (GSM)
(09) 7262 321 (koti)

TOIMISTOSIHTTEERI

merkonomi Hely Munck
(09) 1502 446 (työ)

TOIMISTO

Akavatalo
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
Avoimna arkisin
klo 9.00–15.00
fax (09) 2787 177
kotisivu www.kolum-
bus.fi/skul/
s-posti: kanttori.urkuri-
liitto@ kolumbus.fi

ERITYISKOULUTETTUIJEN TYÖTTÖMYYSKASSA

Asemamiehenkatu 2,
8 krs., 00520 Helsinki
puh. (09) 150 21
fax (09) 272 1212

Työntekijän näkökulmasta

GRUX Maarit Hytönen

Katekismus tuli — tulinko autuaaksi?

*H*artaasti odotettu ja vielä hartaammin valmisteltu uusi katekismus kopsahti postiluukusta ja taisipa joku onnellinen saada sen suoraan käteensä. Joten se siitä sitten?

Kirkossa ei tietenkään saisi ajatella niin arkisia asioita kuin finanssipolitiikkaa, mutta tuleepa kuitenkin mieleen, saimmeko parhaan mahdollisen hyödyn katekismushankkeeseen uhratuista miljoonista — muista ponnisteluista puhumattakaan. Olisiko kannattanut jo ennen katekismuksen jakamista pohtia, miten voimme ottaa tällaisesta suurhankkeesta kaiken mahdollisen irti ja sitouttaa seurakuntia työntekijöineen pitämään katekismusta sen jakamisen jälkeenkin esillä?

Tuntuu kuin katekismushankkeen toteutuksessa olisi päästy korkeintaan puolitiehen ja sitten unohdettu, mitä oltiinkaan tekemässä. Velvollisuus tuli tosin hoidettua, kun keksittiin pistää katekismus postiin ja hoidella se sitä kautta siististi, vaivattomasti ja huomaamattomasti seurakuntalaisten hyllyihin tai roskakoreihin. Mutta tuliko tavoite saavutettua?

Ei kai pelkkä jonkun kirjan jakaminen seurakuntalaisten koteihin jatkosta huolehtimatta voi riittää kirkon tavoitteeksi? Eikö olisi jo etukäteen pitänyt huolehtia myös siitä, mitä seurakunnissa tapahtuu katekismuksen jakamisen jälkeen? Pienempiinkin hankkeisiin kuuluu yleensä seuranta, kasvatusieteessä korostetaan evaluointia eikä liikemaaailmassa investointeja tehdä hovin vuoksi. Mutta kirkossa kylvettiin kalliolle, eikä jaksettu huolehtia siitä, että katekismus lähtisi itämään.

Maaperätutkimuksia tekemään olisi voitu kutsua kirkon keskuksia. Kasvatusasiain keskus olisi voinut selvittää, mikä katekismukselle on oikea muoto, kun lähestytään kirkon aikuisia. Se olisi voinut kehittää

seurakuntia varten tavoitteita ja opetusohjelmia, joiden varassa olisi helpompi ollut lähteä tarjoilemaan katekismuksen ilosanomaa. Tuomiokapitulit ja hiippakuntasihteerit olisivat voineet tukea seurakuntia katekismuskasvatusohjelman tavoitteiden saavuttamisessa.

Uusi katekismus olisi näin rivityöntekijän näkökulmasta ollut loistava tilaisuus meille kirkon ihmisille jalkautua seurakuntalaistemme keskuuteen ja tuoda esille kirkon keskeistä sanomaa. Olisiko ollut mikään tappio, jos tämän syksyn aikana joku piiri tai kerho olisi jäänyt pitämättä, kun olisimme kiertäneet seurakuntamme alueella katekismus kainalossa? Kyllä meistä olisi siihen ollut.

Mutta ei kaikki ole vieläkään menetetty. Vaikka joissakin ratkaisuissa on menty metsään, niin katekismus sinänsä on edelleen tärkeä asia. Ei se vielä ole tehnyt ketään autuaaksi, että olemme saaneet kirjan jaetuksi. Nyt vasta työt alkavat. Me työntekijät joudumme vain tekemään sen ilman yhteisiä tavoitteita.

Katekismus on aina ollut soveltamisen paikka. Se vaatii yhä tänään kysymään: »Mitä se on?» yhdessä seurakuntamme kanssa. Siihen meitä työntekijöitä tarvitaan, että katekismuksen kirjain muuttuisi teoiksi ihmisten elämässä. Joten siitä sitten vaan perustamaan seurakuntakouluja, pitämään katekismusluentoja ja keskustelemaan katekismuksen teemoista piireissä ja kerhoissa tai suunnittelemaan, kuinka katekismus voisi olla seurakunnan kasteopetuksen kantava teema kehdestä hautaan. Aina kannattaa yrittää.

Mutta voi käydä niinkin, että edessä on hyvistä ideoista ja aikomuksista huolimatta uusi ongelma. Kuinka saada ihmiset tulemaan ja kiinnostumaan katekismuksesta? Onko katekismus sellainen hittituote, joka saa ihmiset astumaan kirkon kynnyksen yli ja onko sen muoto ylipäättään sellainen, että maallistunut ihminen saa siitä otetta, vaikka yrittäisikin?

Hyvät humalat tahtovat mennä hukkaan, jos niistä pääsee vain itse osalliseksi. Ei vielä riitä, että työntekijällä on hyvä idea ja vilpiton pyrkimys viedä sanomaa eteenpäin. Hyväkään tiedotus kun ei vielä takaa tulijoita. Jotenkin joskus tuntuu, että puhumme ikään kuin vierasta kieltä omilla kotikonnuillamme, kun seurakuntamme jäseniä lähestymme. Katekismus tai mikään kirkkoon liittyvä kun ei yleensä kuulu niihin ensimmäisiin kiinnostuksenkohteisiin nykyihmisen elämässä. Kuinka siis saada kansa kiinnostumaan sellaisesta, mitä se ei tunne tarvitsevansa?

Uusi katekismus ei todellakaan ole helppo nakki seurakunnissa — ei työntekijöille eikä jäsenille. Siksi on kiasaus mennä puolin ja toisin siitä, missä rima on matalimmillaan ja mieluiten unohtaa koko katekismus tai jumalanpalvelusuudistus tai kirkon teemavuosi. Mutta siinäpä meidän yhteinen haasteemme taitaa olla, kuinka saada nekin, joita ei tippaakaan kiinnosta, tarttumaan katekismukseen ja muihin kirkon aarteisiin. Eikö laiteta hyvät ideat kiertoon? Ja voisimmeko ennen seuraavaa hanketta perusteellisemmin yhdessä miettiä, mitä olemme tavoittelemassa ja miten?

CRUX 7.2000

2

Jukka Huttunen: Edessä päin

3

Esko Jossas: Tulopolitiikan arvot ja arvostukset

4

Uutisia

10

Jorma Laulaja:

» Rohkeutta toiveisiin ja tekoihin»

11

Opiskelijavinkkeli Kaisa Iso-Herttua:
Miten kirkko kutsuu?

12

Jarkko Kyhäräinen:

Uskollisuus — elämän ja kuoleman kysymys

14

Tv-sarja Star Trek — teologin silmin

16

Maarit Vartia:

Henkistä väkivaltaa ja kiusaamista?

18

Pirkko Anttila: Ei sujunut ilman lieveilmiöitä

19

Raija Pyykkö: Seurakuntien henkilöturvallisuudessa parantamisen varaa

20

Pekka Viirre: Työntekijöiden työturvallisuus

23

Leena Vanne: Rahat tai henki!

24

Tiina Rönttilä: Papiston päivät 24.–25.10.2000.

32

John Vikström: Papin ropo

35

Juha Kauppinen:

Katse uskonnonvapauslain uudistamiseen

36

Tapio Saraneva: Näkökohtia syrjäytymiseen

39

Marjukka Andersson: Nyt sytytämme kynttilän. . .

40

Kommentti

44

Tekstin ääressä

54

Maarit Hytönen: Katekismus tuli

Merja Ojala

Aidommin, syvemmin, rohkeammin

PAPISTON PÄIVÄT KOKOSIVAT TAMPEREELLE
VIISISATAA PAPPIA POHTIMAAN PAPIN IDEN-
TITEETTIÄ MUUTTUVASSA MAAILMASSA.

SIVUT 24–34